

π. Γεώργιος Ί. Θεοδωρίδης

**ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΕΝΟ ΜΕ
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**

π. Γ. Θ.

<https://www.youtube.com/user/KERMENI>

(βλέπε στις πληροφορίες: τα αρχεία μου -για δωρεάν κατέβασμα-, μπλογκ, φέισμπουκ)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ-ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Την παρούσα εργασία μου την αφιερώνω σε όσους αγαπάνε και το σημαίνον και το σημαϊνόμενον της Καινης Διαθήκης και σας παρακαλω, αν έχετε κάποιες παρατηρήσεις-υποδείξεις, να μου τις στείλετε στο e-mail μου thgigr@yahoo.gr. Επίσης τα αρχεία μου και την σελίδα μου στο facebook μπορείτε να τα βρείτε αν επισκεφτείτε την σελίδα μου: <https://www.youtube.com/user/KERMENI> (στο πάνω δεξιά μέρος της πρώτης σελίδας).

Ευχαριστω, π. Γεώργιος Ι. Θεοδωρίδης, Κάλυμνος.

Υ.Γ.: τα ανωτέρω τα έχω γράψει «μονοξειακά», δηλαδή όταν μία λέξη παίρνει περισπωμένη (ή βαρεία) την αφήνουμε χωρίς τόνο. Αυτό για να θυμόμαστε τους κανόνες του πολυτονικού.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α΄. Πρότασις καὶ εἶδη αὐτῆς.

§1. Πρὸς σχηματισμὸν λόγου αἱ λέξεις συντάσσονται ἢτοι τάσσονται ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης, κατὰ ὠρισμένους κανόνας.

Τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξως ἢ περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων μίας γλώσσης, λέγεται Συντακτικὸν αὐτῆς.

§2. Λόγος συντομώτατος, (προφορικὸς ἢ γραπτὸς), μὲ ἐντελῶς ἀπλοῦν περιεχόμενον καλεῖται (ἀπλή) πρότασις.

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

§3. Κατὰ τὸ ἰδιαίτερον περιεχόμενόν της μία πρότασις εἶναι:

α) **ἀποφαντικὴ ἢ κρίσεως** : Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

β) **ἐπιθυμίας** : Κύριε, ἐλέησον.

γ) **ἐρωτηματικὴ** : Κύριε, τί ἐπληθύνθησαν οἱ θλίβοντές με;

δ) **ἐπιφωνηματικὴ** : Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην!

§4. Ὃταν μία πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (οὐ ἢ μή), λέγεται **ἀποφατικὴ ἢ ἀρνητικὴ**:

**Μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,
οὐ φίλημά σοι δώσω, καθάπερ ὁ Ἰούδας.**

Ἄλλως λέγεται **καταφατικὴ** :
Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων.

§5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται μία πρότασις πρὸς ἄλλην ἢ ἄλλας προτάσεις, λέγεται

α) **κυρία ἢ ἀνεξάρτητος**, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ' ἑαυτὴν ἢ συνδέεται μὲν μὲ ἄλλην ἢ μὲ ἄλλας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν, (ἢτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ):

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

Τὸν Σταυρόν σου προσκυνούμεν, Δέσποτα, καὶ τὴν ἀγίαν σου ἀνάστασιν δοξάζομεν.

Οὐδεὶς ἄξιός τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς προσέρχεσθαι ἢ προσεγγίζειν ἢ λειτουργεῖν σοι, Βασιλεῦ τῆς δόξης.

Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν.

β) **δευτερεύουσα ἢ ἐξηρητημένη**, ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὸν λόγον μόνη καθ' ἑαυτὴν, χρησιμεύει δέ, ἵνα προσδιορίσῃ ἄλλην πρότασιν καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς:

Πιστεύω, Κύριε, καὶ ὁμολογῶ **ὅτι σὺ εἶ ἀληθῶς ὁ Χριστός.**

Τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατούντος ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐφοβήθην, **ὅτι γυμνός εἰμι.**

Οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ, οὐ δὲ μὴ ἄψησθε αὐτοῦ, **ἵνα μὴ ἀποθάνητε.**

Σημείωσις. Λόγος τις κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον μακρός, ὅταν εἶναι γραπτός, διαιρεῖται κανονικῶς εἰς περίόδους καὶ κῶλα περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος πλήρης, ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων τῆς μίας προτάσεων καὶ καταλήγων, ὅταν εἶναι γραπτός, εἰς τελείαν στιγμὴν ἢ κατακλειόμενος μεταξύ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον (ἡμιπερίοδος) δὲ περιόδου καλεῖται μέρος περιόδου μὲ ὁπωσδήποτε αὐτοτελὲς νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μίας ἢ πλειόνων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξύ τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξύ δύο ἄνω στιγμῶν.

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος· καὶ εἶπεν ὁ Θεός: «γενηθήτω φῶς», καὶ ἐγένετο φῶς· καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους· καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα· καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, σῶσον τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου· τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας σου φύλαξον· ἀγίασον τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου σου· σὺ αὐτοὺς ἀντιδόξασον τῇ θεϊκῇ σου δυνάμει καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ.

Β΄. Συστατικὰ μέρη τῆς προτάσεως.

α) **Ἀπλή πρότασις.**

§6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκειται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἢτοι ἀπὸ ὑποκείμενον καὶ ἀπὸ κατηγορημα.

1) Ἐποκείμενον μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποῖου γίνεται λόγος εἰς αὐτήν:

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.
Ἀνέστη Χριστός.

2) Κατηγορημα τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς:

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.
Ἀνέστη Χριστός.

Ἐποκείμενον καὶ κατηγορημα ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως.

§7. Τὸ κατηγορημα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) μονολεκτικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα μόνον ῥηματικὸν τύπον:

Ἀνέστη Χριστός.

2) περιφραστικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα τύπον τοῦ ῥήματος εἰμί καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν:

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται κατηγορούμενον (ἀγάπη), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ῥήματος εἰμί λέγεται ῥῆμα συνδετικόν, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον:

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα εἰμί δὲν εἶναι πάντοτε συνδετικόν. Πολλάκις χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑπάρχειν (ὑπαρκτικὸν εἰμί):

Ἔστι Θεὸς (= ὑπάρχει Θεός).

§8. Τὸ ὑποκείμενον. Ἐποκείμενον μιᾶς προτάσεως κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δεικτικὴ):

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

Ὁ ἱερεὺς ἀναγινώσκει.

Ἐγὼ πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν.

Ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν.

Δύναται ὁμως τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος καὶ οἰαδήποτε λέξις ἢ φράσις μὲ τὸ ἄρθρον **τὸ** πρὸ αὐτῆς, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς οὐσιαστικά:

Τὸ γὰρ διακονεῖν Σοὶ μέγα καὶ φοβερὸν (ἐστὶ).

Τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθῆν ἐκ πνεύματος ἐστὶν ἀγίου.

Οἱ μισοῦντες Σιών αἰσχύνθητε ἀπὸ τοῦ Κυρίου.

Πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν ὀνομαστικῆν.

§9. Τὸ κατηγορούμενον. Τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν):

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων.

Ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος, τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον:

Τίς ἡ σοφία ἢ δοθεῖσα αὐτῷ;

Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες, ψυχικοί.

Οὐκὶ δώδεκά εἰσιν ὥραι τῆς ἡμέρας;

Τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.

Σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ ἄνθρωπος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὅν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστὶ.

Σημείωσις. Τὸ ὑποκείμενον, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῆ ποσὸν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν προθέσεων εἰς, ἀμφί, περί, κατά, ὑπὲρ μετὰ αἰτιατικῆς:

Ἔσμὲν περὶ τοὺς πεντακοσίους.

§10. Τὸ συνδετικόν. Συνδετικὸν ῥῆμα κυρίως εἶναι τὸ ῥῆμα εἰμί (§7). Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῆ πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδετικά, ὡς

1) Τὰ ῥήματα ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος τοῦ ῥ. φύομαι, ἥτοι τὸ ἔφυν (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (εἶμαι ἐκ φύσεως) κ. ἄ.:

Ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι καὶ ... μὴ δώτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος;

Ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα.

Τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε.

2) Τὰ ῥήματα γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω καὶ ὅσα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκλέγεσθαι ἢ διορίζεσθαι, ὡς αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω (= ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), ἀποδείκνυμαι (= διορίζομαι) κ. ἄ.:

Γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστέραί.

Ὅς ἂν οὖν βουληθῆ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται.

Θεόδωρος ἐχειροτονήθη Πατριάρχης.

Χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς κατ' ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ.

Ὁ ἀντικείμενος καὶ υπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καθίσει ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἔστιν θεός.

3) Τὰ ῥήματα λέγομαι, νομίζομαι καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς ἀκούω, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι κλπ.

Οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριάμ; Ναζωραῖος κληθήσεται.

Προσεφώνησε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ᾠνόμασε.

§10α. Ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥήμα, ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, δύναται νὰ συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου κατηγορούμενον, τὸ ὁποῖον εἶναι συνήθως ἐπίθετον, σημαῖνον τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν κ.τ.τ.

Ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον.

Σημείωσις. Μὲ μερικὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξέλιξιν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς ἓν ἀποτέλεσμα (ὡς αὐξάνομαι, αἴρομαι, τρέφομαι κ.τ.τ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῆ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ ῥήμα. (Προληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ κατηγορούμενον τοῦ ἀποτελέσματος):

Ὁ Εὐροκλείδων ἔκπνει μέγας.

β) Σύνθετος πρότασις

§11. Μία πρότασις εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχη περισσότερα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται σύνθετος:

Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης. Ἄγιος εἶ καὶ πανάγιος.

Γ'. Συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως.

α) Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§12. Τὸ ῥήμα μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς γενικῶς συμφωνεῖ κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμόν:

Ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὼν.

Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός.

Αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾶ.

Ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

Ἑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε.

Αὐτοὶ ἀπολοῦνται.

Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα οὐδετέρου γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ῥήμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμόν:

Τὰ ἐμὰ σὰ ἔστιν.

Χαῖρε, ὅτι τὰ οὐράνια συναγάλλεται τῇ γῆ· χαῖρε, ὅτι τὰ ἐπίγεια συγχορεύει οὐρανοῖς.

Πάντα ματαιότης τὰ ἀνθρώπινα, ὅσα οὐκ ὑπάρχει μετὰ θάνατον.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἄττικὴ, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἢ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἤτο ἐνικῶ ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους, μὲ περιληπτικὴν σημασίαν, ἥτοι ἀρχῆθεν π.χ. **ξύλα** - ξυλεία.

§13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε

1) ὅσον μὲν ἀφορᾶ εἰς τὸν ἀριθμόν, τὸ ῥήμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν:

Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης.

2) ὅσον δὲ ἀφορᾶ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥήμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ':

Ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν.

Σημείωσις. Πολλάκις τὸ ῥήμα συνθέτου προτάσεως, ἢ ὁποῖα ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμὸν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λέγοντα:

Ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας.

Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔστηκασιν ἔξω.

Ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ ἅπαντες.

β) Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§14. Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως ἔαν μὲν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτώσιν: ἔαν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαίως μόνον κατὰ πτώσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν:

Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων.
Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.
Ἡ ἀμαρτία ἐστὶν ἀνομία.

Ἀλλὰ

α) πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν μὲ αὐτὸ δηλοῦται οὐχὶ ἔν ὠρισμένον ὄν ἢ ὠρισμένα τινὰ ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπίθετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ:

Ὅς χαρίεν ἔστ' ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ἦ (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει).

Ἀκατάσχετον κακόν ἢ γλώσσά ἐστί.

β) πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικήν, ἢ ὁποῖα καλεῖται γενική κατηγορηματικὴ καὶ δηλοῖ συνήθως:

1) κτήσιν : Σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία.

2) ἔν διηρημένον ὅλον, τοῦ ὁποῖου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον:

Ἡ Γαλιλαία ἐστὶ τῆς Παλαιστίνης.

3) ὕλην: Ἡ πλατεία τῆς πόλεως ἐστὶ χρυσοῦ.

4) ἰδιότητα : Ἦν ὁ Ἰησοῦς ἑτῶν τριάκοντα.

5) ἀξίαν : Ὁ φόρος ἦν ἐξακοσίων ἐξήκοντα καὶ ἕξ ταλάντων.

§15. Μιᾶς συνθέτου προτάσεως, ἢ ὁποῖα ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν, καὶ

1) ἔαν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἔμψυχα ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν:

Ἡλίας καὶ Ἰωάννης πρόδρομοι εἰσὶ.

Παῦλος καὶ Ἀγάθων ἀγράμματοί εἰσιν καὶ ἰδιῶται.

2) ἔαν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἔμψυχα ὄντα διαφόρου γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου:

Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα εἰσὶν ἄγιοι.

Ὁ Ἀντίχριστος καὶ τὸ Θηρίον εἰσὶ βλάσφημοι.

3) ἔαν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν πάντα ἄψυχα ὄντα, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα:

Ἡ Σελήνη καὶ ὁ Ἥλιος εἰσὶ καλά.

4) ἔαν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἄλλα μὲν ἔμψυχα, ἄλλα δὲ ἄψυχα ὄντα, τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἔμψυχων ὑποκειμένων:

Πᾶς ἵππος Φαραῶ καὶ τὰ ἄρματα καὶ οἱ ἀναβάται ὑποβρύχιοι ἐγένοντο.

Δ'. Ἑλλειπῆς πρότασις.

§16. Εἰς ἢ καὶ πλειότεροι ὅροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν ὡς εὐκόλως ἐννοοῦμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγόμενων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων.

§17. Ἑλλειψὶς τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ῥήματος, κανονικῶς, δὲν τίθεται· τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή:

Πρόσχωμεν (ἡμεῖς)!

Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς.

Ἐμεῖς προσκυνεῖτε ὁ οὐκ οἶδατε· ἡμεῖς προσκυνούμεν ὁ οἶδαμεν.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον, ἐπειδὴ οὐδόλως δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον

α) ὅταν ἡ ἔννοια τοῦ ῥήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἔν μόνον ὠρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύναται κανονικῶς ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὡς

ἔσάλπιγξε (ἐνν. ὁ σαλπικτής),

ἐκήρυξε (ἐνν. ὁ κήρυξ) κ.τ.τ.

Οὕτως ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὸν φαινόμενον, ὡς βροντᾶ, ἀστράπτει, ὕει, ἔσεισε κ.τ.τ., διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων νὰ ἐκφράζη τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ νὰ δηλώσῃ τίς ὁ τούτου αἴτιος. Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα ἐνίοτε τίθεται ὡς ὑποκείμενον τὸ ὄνομα ὁ Θεὸς.

Ἔσεισεν ὁ Θεὸς.

Βρέχει (ὁ Θεὸς) ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.

β) όταν είναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὁποῖα ὡς ὑποκείμενον δύναται νὰ νοῆται ἡ λέξις οἱ ἄνθρωποι:

Ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν (οἱ ἄνθρωποι)· δαιμόνιον ἔχει. Ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων καὶ λέγουσιν (οἱ ἄνθρωποι) ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης.

γ) όταν δύναται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων:

Καὶ ἐκάλεσε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν Ἄδὰμ καὶ εἶπεν (ὁ Θεὸς) αὐτῷ· Ἄδὰμ, ποῦ εἶ;

Ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν· δαιμόνιον ἔχει (ὁ Ἰωάννης).

§18 ῥῥλλειψις τοῦ ῥήματος. Οἰονδήποτε ῥήμα δύναται νὰ ἐλλείπῃ ἐκ μιᾶς προτάσεως, όταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγόμενων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις:

Ἄγιος (εἶ) ὁ Θεός, ἅγιος Ἰσχυρός, ἅγιος Ἀθάνατος· ἐλέησον ἡμᾶς. (Ἄγιος εἶσαι ὁ Θεός, ἅγιος καὶ ἰσχυρός, ἅγιος καὶ ἀθάνατος· ἐλέησέ μας).

Ἐβραῖοί εἰσιν; κἀγώ (εἶμι). Ἰσραηλιταί εἰσιν; κἀγώ· σπέρμα Ἀβραάμ εἰσιν; κἀγώ.

Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου (Ἀρχὴ καὶ θεμέλιον πάσης σοφίας εἶναι ὁ σεβασμὸς καὶ ὁ φόβος πρὸς τὸν Θεόν).

Σοφία! Ὁρθοί!

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος εἶμι τὸ γ' ἐνικὸν ἐστὶ συνηθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἀκμῇ, ἀνάγκῃ, καιρὸς, χρεῶν, ὥρα κλπ., ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων δῆλον, φανερόν, δυνατόν, οἶόν τε, ῥάδιον, χαλεπὸν - ἀμήχανον ὅσον, θαυμαστὸν ὅσον κλπ., ἐπὶ τῶν εἰς -τέον ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν δέον, εἰκός, πρέπον κλπ.

Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ (ἐνν. ἐστὶ) ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. (Ἀλλοίμονον στὸν κόσμον ἀπὸ τὰ σκάνδαλα· διότι ἔνεκα τῆς διαφθορᾶς τῶν ἀνθρώπων, κατ' ἀνάγκην θὰ ἔλθουν σκάνδαλα καὶ πειρασμοί. Ἀλλοίμονον ὅμως στὸν ἄνθρωπον ἐκείνον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἔρχεται τὸ σκάνδαλον).

Ἴδου νῦν καιρὸς (ἐνν. ἐστὶ) εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας.

Ὅταν δὲ εἶπῃ ὅτι πάντα ὑποτέτακται, δῆλον (ἐνν. ἐστὶ) ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. (Ὅταν δὲ ὁ Πατὴρ πῆ στὸν Υἱόν, ὅτι ὅλα πλέον ἔχουν ὑποταχθῆ εἰς αὐτόν, εἶναι φανερόν ὅτι ἐννοεῖ ὅλα, ἐκτὸς βέβαια τοῦ Θεοῦ Πατρός, ὁ ὁποῖος ὑπέταξεν στὸν Χριστὸν τὰ πάντα).

Ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφήται καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν (ἐνν. ἐστὶ), καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς.

Γενικῶς ἡ ἀπλὴ παράταξις ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, χωρὶς κανὲν συνδετικὸν ῥήμα ἦτο ἀρχῆθεν κανονικὴ. Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ἡ τοιαύτη σύνταξις, ἰδίως εἰς γνωμικά, εἰς ἐπιγραφὰς, εἰς τυπικὰς φράσεις τῶν νόμων κ.λ.π. :

Φοβερὸν (ἐνν. ἐστὶ), τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος.

Μέγα (ἐνν. ἐστὶ) τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Αἱ τοιαῦται ἄνευ ῥήματος προτάσεις καλοῦνται ὀνοματικαὶ προτάσεις.

§19. ῥῥλλειψις τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων τοῦ ἐνὸς ὄρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλειότεροι τοῦ ἐνὸς ὄροι τῆς προτάσεως δύναται νὰ ἐλλείπουν, μόνον όταν εὐκόλως ἐννοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων:

Ἐβραῖοί εἰσιν; κἀγώ (Ἐβραῖος εἶμι).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β' ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΙΣ

§20. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως (§6 καὶ §7) δύναται νὰ ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι προσδιορισμούς:

Ἀνέστη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν.

Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος.

Ἀκατάσχετον (ἀσυγκράτητον) κακόν ἢ γλῶσσα ἐστὶ.

Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός.

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικὰ ἢ ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου, καλοῦνται ὀνοματικοί. Οὗτοι:

α) όταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν λέγονται ὁμοίωπτωτοι:

Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος.

Μέγα τὸ ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος.

β) ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν λέγονται ἑτερόπτωτοι:

Υἱὸς Θεοῦ.

Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ.

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἐπέχουν θεῖσιν ἐπιρρήματος καλοῦνται ἐπιρρηματικοί :

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἀγίῳ Πνεύματι, καὶ ὑν καὶ ἀεὶ.

Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας.

Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς.

1. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ὁμοιόπτωτοι.

α) Παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις.

§21. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον τίθεται ὡς ὁμοιόπτωτος προσδιορισμὸς ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται παράθεσις ἢ ἐπεξήγησις αὐτοῦ.

1) Ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς προσθέτει ἔν ὁπωσδήποτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἀπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν:

Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος (= ὅς Ναζωραῖος ἦν).

Ἄξιόν ἐστίν ὡς ἀληθῶς, μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον.

Ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρός.

2) Ὁ κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς ἐπεξηγεῖ ἤτοι διασαφεῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον συμβαίνει νὰ σημαίνει κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον. Κατὰ τὴν ἑρμηνείαν δύναται νὰ προτάσεται αὐτοῦ ἡ λέξις δηλαδὴ :

Ἀνέβη Μωϋσῆς εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ.

Τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν οὐρανῷ, ὁ Σταυρός.

Σημείωσις. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίστε δηλοῦται σαφέστερον μὲ τὴν προσθήκην τῆς λέξεως λέγω (= θέλω νὰ πῶ, ἐννοῶ). Τότε ὅμως ἡ ἐπεξήγησις ἐκφέρεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ λέγω:

Καὶ ἐλάλησεν Κύριος πρὸς τὸν προφήτην, Μωϋσῆν λέγω.

§22 . Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνηθέστατα καὶ ἀντωνυμιαί , ἰδίᾳ δὲ αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ δεικτικαί:

Ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν.

Ἡμεῖς οἱ ζῶντες ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου.

Σημείωσις. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος λαμβανόμενες μετ' ἐμφάσεως προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἢ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτός, καθόσον οἱ λέξεις ἡμέτερος, ὑμέτερος καὶ σφέτερος ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν

πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἡμῶν, ὑμῶν, σφῶν:

Πολὺ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν (= ἀπὸ τῆς χώρας ἡμῶν αὐτῶν).

Ὅμοια σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, π.χ. Ἀθηναῖος εἶ, πόλεως τῆς μεγίστης (= ἐξ Ἀθηνῶν, πόλεως κλπ.).

§23. Ὡς ἐπεξήγησις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτικοῦ τῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλάκις ἀπαρεμφατικὴ ἢ ἄλλη πρότασις, ἰδίᾳ, εἰδική:

Εἰς οἴωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.

Ἔδοξε γὰρ τῷ Ἀγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας.

Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε ὅτι εἶ ἦδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα φυλακὴ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν.

Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστίν ἀληθινὸς ὅτι ἄλλος ἐστίν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων.

Ἀντιστρόφως δὲ μία παράθεσις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὀλόκληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας το περιεχόμενον νὰ χαρακτηρίζῃ κατὰ τινα τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται προεξαγγελτικὴ.

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικαὶ παραθέσεις αἱ φράσεις: τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὁμήρου, τὸ κεφάλαιον, τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάντων δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θᾶτερον, ἀμφοτέρων, τούναντίον κ.ἄ.τ.

Τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἐορτῆς ἤκομεν (= ὅπως συνήθως λέγουν).

Συμβέβηκεν αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας-κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέγραμα.

β) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

§24. Ἡ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει ἔν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν:

Παναγία Τριάς, ἐλέησον ἡμᾶς.

Ὁ Μονογενῆς Υἱὸς.

Ἡ Μεγάλη Ἑβδομάς.

Ἡ ἀειπάρθετος Μαρία.

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν ὄχι μόνον κατὰ πτώσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν:

Τὸ Πανάγιον Πνεῦμα.

Ἡ Ὁμοούσιος Τριάς.

Ἐπερένδοξε, ἀειπάρθετος, εὐλογημένη Θεοτόκε, προσάγαγε τὴν ἡμετέραν προσευχὴν τῷ Υἱῷ σου καὶ Θεῷ ἡμῶν.

Σημείωσις. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα ἀμφοτέρωθεν δύναται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμὸν :

Σολομὼν ἐφόρει χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη.

Παῦλος ἀφίκετο εἰς Κόρινθον, πόλιν μεγάλην (μεγαλόπολιν), εὐδαίμονα.

Ὅταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ καί :

Ἐπίβλεπον ἐπ' ἐμὲ τὸν ἀμαρτωλὸν καὶ ἀχρεῖον δούλόν σου.

Μετάδος μοι, Δέσποτα, τὸ τίμιον καὶ πανάγιον σῶμα τοῦ Κυρίου.

Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν.

Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν μακαρίων καὶ ἀειμνήστων κτιτόρων.

§25. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν, λαμβάνονται πολλακίς

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων ἀνὴρ, γυνή, ἄνθρωπος, ὀνόματα οὐσιαστικὰ προσηγορικά, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἡλικίαν, ἀξίωμα, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.τ.:

Τῷ Παύλῳ ὤφθη ἀνὴρ Μακεδῶν.

Καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἔκραζεν.

Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν.

Ἴδου ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης

Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασίλει.

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων, ὄρος, λίμνη, ποταμὸς κ.τ.τ., τὰ γεωγραφικὰ κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσονται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου:

Ἀπεστρέφετο ποτέ, ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς.

Ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ τῆς ἀπειραγάμου Νύμφης εἰκῶν διεγράφη ποτέ.

3) μετὰ οἰουδήποτε ὀνόματος γενικῆ πτώσις, οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν:

Ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος = ὁ βασιλικὸς θρόνος.

Οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ.

Τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον Πνεῦμα Ἅγιον.

Οἱ ἐν τῇ χώρᾳ ἄνθρωποι = οἱ ἐγχώριοι.

§26. Ὁ σύναρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλακίς ἐκφέρεται καθ' ἑαυτὸν, ὡς οὐσιαστικὸν ἄνευ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως:

Σοῦ δὲ ποιούντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἢ ἀριστερά (χείρ) σου τί ποιεῖ ἢ δεξιά (χείρ) σου.

Κάκειθεν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ (ἡμέρᾳ) κατηντήσαμεν ἀντικρυς Χίου, τῇ δὲ ἑτέρᾳ (ἡμέρᾳ) παρεβάλομεν εἰς Σάμον, τῇ δὲ ἑχομένῃ (ἡμέρᾳ) ἦλθομεν εἰς Μίλητον.

Οὕτω πολλὰ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπιρρήματα ἢ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς

1) οἱ θνητοὶ (= οἱ ἄνθρωποι), οἱ ὀλίγοι (= οἱ ὀλιγαρχικοί), οἱ λέγοντες (= οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτευόμενοι), ὁ ἄκρατος (= ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος), οἱ κάτω (= οἱ θεοὶ τοῦ Ἄδου ἢ οἱ νεκροὶ) κλπ.

Σήμερον τὰ ἄνω τοῖς κάτω συνεορτάζει, καὶ τὰ κάτω τοῖς ἄνω συνομιλεῖ.

Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου.

Ἀποστραφήτωσαν παραυτίκα αἰσχυρόμενοι οἱ λέγοντές μοι· εὐγε εὐγε. ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητούντές σε, ὁ Θεός, καὶ λεγέτωσαν διαπαντός· μεγαλυνθήτω ὁ Κύριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου.

Οἱ ἐκ τῆς Ἰουδαίας.

2) ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία (ἐνν. γῆ ἢ χώρα), ἡ ἐπιούσα, ἡ προτεραία, ἡ ὑστεραία (ἐνν. ἡμέρα), ἡ δεξιά, ἡ ἀριστερὰ (ἐνν. χεῖρ), ἡ γραφικὴ, ἡ μουσικὴ, ἡ ῥητορικὴ (ἐνν. τέχνη), ἡ εὐθεία (ἐνν. γραμμὴ ἢ ὁδός), ἡ πλατεία, ἡ ταχίστη (ἐνν. ὁδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ἐνν. ναῦς), ἡ εἰμαρμένη, ἡ πεπρωμένη (ἐνν. μοῖρα), κλπ.

Οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστὶν ἐν τῇ πατρίδι (ἐνν. γῆ ἢ χώρα) αὐτοῦ.

Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθράκην, τῇ δὲ ἐπιούσῃ (ἐνν. ἡμέρᾳ) εἰς Νέαν Πόλιν.

Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἐπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ (ἐνν. χειρὶ) αὐτοῦ.

Καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείαν (ἐνν. ὁδόν), (τὰ στραβὰ καὶ ἀνώμαλα μονοπάτια θὰ γίνουν εὐθεῖα ὁδός).

Ἐξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας (ἐνν. ὁδοὺς), καὶ ῥύμας τῆς πόλεως καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπεύρους καὶ τυφλοὺς καὶ κωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε.

3) τὸ ἱερὸν (= ὁ ναός), τὰ ἱερὰ (= τὸ θῦμα ἢ ἡ θυσία), τὰ οἰκεία, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολεμίων, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ἐνν. πράγματα), τὸ κοινὸν (= ἡ κοινότης, ἡ πόλις, τὸ κράτος), τὸ πεζὸν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἵππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ ναυτικόν (ἐνν. στράτευμα), τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (ὁ παρῶν χρόνος, κλπ.).

Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας.

Οὐ μόνον δὲ ἀργαί, ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περίεργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα.

Πᾶσα παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι ἀλλὰ λύπης.

Κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον· εἰ δὲ μὴ γε, ἐκκόψεις αὐτήν.

Οὕτω ἀρετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἄρθρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφηρημένον οὐσιαστικὸν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν: τὸ κακὸν (= ἡ κακία), τὸ δίκαιον (= ἡ δικαιοσύνη), τὸ Ἑλληνικόν, (οἱ Ἕλληνες ἢ ὁ Ἑλληνισμός), τὸ βαρβαρικόν (= οἱ βάρβαροι), τὸ ὑπήκοον (οἱ ὑπήκοοι).

Ἡ ἀγάπη οὐ λογίζεται τὸ κακόν.

Οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε.

γ) Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοί.

§27. Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοίωτος προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν

ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μίαν παροδικὴν ιδιότητα:

Πᾶς ὁ λαὸς ὠρθριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

Ἵς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν:

1) Τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζόμενου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸ ὅλον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ:

Ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους (= ἕως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν).

Ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη ἡλιος εἰς Γαβαῶν (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος).

Περὶ μέσας νύκτας (γύρω στὰ μεσάνυχτα) ἦλθεν ὁ Νυμφίος.

Ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ.

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος (= ὁλόκληρος), μόνος καὶ αἱ ἀντωνυμῖαι αὐτὸς (ὡς ὀριστική) καὶ ἕκαστος:

Πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτησεν ἄπτεσθαι αὐτοῦ.

Ἐὰν δὲ εἴπωμεν ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς.

Ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται.

Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκεῖνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ μόνος.

Καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται.

Ἐκαστον δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκειται.

Σημείωσις. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν π.χ. ὁ μέσος = ὁ εἰς τὸ μέσον εὐρισκόμενος· ὁ πᾶς ἢ ὁ ὅλος = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ.

Ὁ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ πεπλήρωται ἐν τῷ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν.

Οἱ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου.

Ὁ μόνος Υἱὸς (= ὁ μονογενὴς Υἱός).

2. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτοι.

α') Εἰσαγωγή. Αἱ πτώσεις.

§28. Αἱ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλῶσσης ἀρχῆθεν ἦσαν ὀκτώ: ἦτοι ἡ ὀνομαστική, ἡ κλητική, ἡ αἰτιατική, ἡ γενική, ἡ ἀφαιρετική, ἡ δοτική, ἡ τοπική, ἡ ὀργανική· ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐκάθησαν ἐξ αὐτῶν αἱ τρεῖς: ἦτοι ἡ ἀφαιρετική, συχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπική καὶ ἡ ὀργανική, συχωνευθεῖσαι μετὰ τῆς δοτικῆς.

1) Ἡ ὀνομαστική εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γενεῖ δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς; (= ποῖός), ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸν φορέα τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, ἦτοι ἡ πτώσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτώσις τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν ὁμοιοπτῶτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ πτώσις τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν κ.τ.τ.

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος.

Ἡ Ἁγία Γραφή.

Σημείωσις. Πολλάκις συμβαίνει νὰ χρησιμοποιηθῆται εἰς μίαν πρότασιν μία ὀνομαστική, ἡ ὁποία συντακτικῶς, δὲν εὐρίσκεται εἰς καμμίαν σχέσιν με τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλην λέξιν τῆς προτάσεως.

Οἱ δὲ φίλοι, ἂν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρήσθαι ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι; (κι οἱ φίλοι, ἂν κάποιος ξέρει πῶς νὰ τοὺς συμπεριφερθῇ, ὥστε νὰ ὠφελεῖται ἀπὸ αὐτοῦς, τί θὰ πούμε ὅτι εἶναι;).

Ἡ τοιαύτη ὀνομαστική λέγεται ψυχολογικὸν ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, διότι ἐκφράζει τὴν ἔννοιαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὴν ὁποίαν οὗτος τὴν παρουσιάζει ἔτσι ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελεῖ, ὡς τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς φράσεως, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνίαν τῶν λέξεων.

2) Ἡ κλητική εἶναι ἡ πτώσις μετὰ τὴν ὁποίαν καλούμεν καὶ ἐν γενεῖ προσαγορεύομεν πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα:

Ἦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη.

Ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε, πᾶς ὁ κρίνων.

Ἦ Τιμόθεε, τὴν παρακαταθήκην φύλαξον.

Σημείωσις. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς:

Ἦ ἄνδρες, ἔφη, οἱ παρόντες, (ἄνδρες, εἶπε, ἐσεῖς ποῦ εἰστε παρόντες).

Ὁ Θεός (ὦ Θεέ), εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμί ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ παῖς, ἔγειρε.

3) Ἡ αἰτιατική εἶναι ἡ πτώσις διὰ τῆς ὁποίας ἐν γενεῖ δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: τίνα; (ποιόν;), πόσον; ἦτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου· προσέτι δὲ ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ ἕκτασιν τόπου ἢ χρόνου:

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Τὸ δὲ πλοῖον ἦδη σταδίους πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπέειχεν βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων.

Ἔμεινε δὲ Μαριάμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς.

4) Ἡ καθαρὰ γενική εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γενεῖ δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίνας; ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς) τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνεται κάτι τι, ἦτοι ἡ πτώσις, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐκφράζεται σχέσις κτήσεως ἢ ἐξαρτήσεως, τὸ ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι κάτι τι ἢ τὸ ὅλον, εἰς τὸ μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται μία ἐνέργεια:

Ἰμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν.

Εἰς τῶν στρατιωτῶν (= εἰς ἐκ τῶν στρατιωτῶν) λόγῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν.

Ἐγένετο ὁ ἰδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.

Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ (= ὁ γιὸς τοῦ Ναυῆ).

Τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου (= ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά μου), Κύριε, τοῖς πτωχοῖς δίδωμι.

5) Ἡ **ἀφαιρετική γενική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: πόθεν; (ἀπὸ τίνος; ἐκ τίνος;), ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τίς ἡ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως:

Ἀπέρχομαι τῆς πόλεως (φεύγω ἀπὸ τὴν πόλιν).

6) Ἡ **καθαρά δοτική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: εἰς τίνα; διὰ τίνα; (γὰρ ποιόν;), ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει μία πράξις ἢ ἐν πρᾶγμα:

Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνους (= εἰς τοὺς ὑπερηφάνους) ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς (= εἰς τοὺς ταπεινοὺς) δὲ δίδωσι χάριν.

Τὰ βρώματα τῆ κοιλίας (=διὰ τὴν κοιλίαν) καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν, ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῆ πορνεία ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι.

7) Ἡ **τοπική δοτική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: ποῦ; πότε; ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι:

Καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κύκλω τοῦ θρόνου.

Ἀθήνησι.

Τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

8) Ἡ **ὀργανική δοτική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: μὲ τίνα; μὲ τί (μὲ ποιόν, πῶς;), ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινα ἐνέργειάν του (δοτική τῆς συνοδείας) ἢ τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς ὄργανον αὐτοῦ διὰ αὐτὴν (κυρίως ὀργανική δοτική):

Ἰούδας ὄχλω ἱκανῶ ἀφίκετο.

Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ (= μὲ τὸν θάνατον) θάνατον πατήσας, καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι, ζῶν χαρισάμενος.

Κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί (= μὲ τὰ χέρια).

β) Ἡ γενική μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§29. Ἡ γενική συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) ἐν διηρημένον ὄλον (γενική διαιρετική):

Εἰς τῶν στρατιωτῶν (= εἰς ἐκ τῶν στρατιωτῶν) λόγῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἐνυξεν.

Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων.

Τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου (= ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά μου), Κύριε, τοῖς πτωχοῖς δίδωμι.

Ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας γῆς (στὴν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας).

2) τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ:

Στέφανος ἀκανθῶν (=ἀπὸ ἀγκάθια).

Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων (= κοπάδι ἀπὸ χ.).

Χοῖνις σίτου δηναρίου καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῆς δηναρίου.

3) τὸν κτήτορα (γενική κτητική):

Οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ.

Μαρία Κλωπᾶ.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συνήθη εἶναι τά: οἰκείος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἐταῖρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τινός).

Οἰκείῳ τοῦ Θεοῦ.

Εἶπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης· Κρήτες ἀεὶ ψεύσται.

Ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς σου.

Τελωνῶν φίλος καὶ ἀμαρτωλῶν.

Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου ψώμιζε αὐτόν.

Ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μου.

4) τὸν δημιουργόν τινος:

Ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Ναὸς τοῦ Σολομῶντος.

Αἱ παραβολαὶ τοῦ Ἰησοῦ.

Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

Ἐγένετο λόγος Κυρίου ἐν χειρὶ Ἀγγαίου τοῦ προφήτου.

5) ἰδιότητα ἐπὶ ὀνομάτων, τὰ ὁποία σημαίνουν μέγεθος τι ἢ ἡλικίαν, συναπτόμενα μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν:

Δύο ἡμερῶν πλοῦς.

Παῖς δῶδεκα ἐτῶν.

Τείχος ἐκατὸν τεσσαράκοντα τεσσάρων πηχῶν.

Νομίσαντες δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἤλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτησαν αὐτόν.

6) τὴν ἀξίαν ἢ τὸ τίμημα:

Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δηναρίων διακοσίων ἄρτους καὶ δώσομεν αὐτοῖς φαγεῖν; (νὰ πᾶμε νὰ ἀγοράσωμε ψωμιὰ ἀξίας διακοσίων δηναρίων καὶ νὰ τοὺς δώσουμε νὰ φάγουν;).

Φόρος ἑξακοσίων ἐξήκοντα ἑξ ταλάντων.

Οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ.

Ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.

7) τὴν αἰτίαν:

Αἴτιος σωτηρίας αἰώνιου.

Ἐπίθετα τὰ ὁποία συντάσσονται μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήθη εἶναι τά: αἴτιος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογος (τινός).

8) τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενική ὑποκειμενική):

Μωσῆς ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ Ἀμαληκитῶν (= οἱ Ἰ. καὶ οἱ Ἀ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (Πρβλ. εἶναι θέλημα Θεοῦ = θέλει ὁ Θεός).

Ἡ φιλοξενία τοῦ Ἀβραάμ (φιλοξενεῖ ὁ Ἀβραάμ).

Ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκός.

Ἡ ἀπιστία τῶν Ἰουδαίων.

Ἡ ἐπιστροφή τοῦ ἀσώτου.

Ἡ πτώσις τοῦ Ἀδάμ.

9) Τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ἀντικειμενική):

Ἡ τῆς ψυχῆς ἐπιμέλεια (πρβλ. ἐπιμελεῖται τῆς ψυχῆς).

Κοινωνοὶ θείας φύσεως.

Ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος.

§30. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλά, ἴδια δὲ ὅσα ἔχουν ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

1. συντάσσονται μετὰ καθαρᾶς γενικῆς (§28,4) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά· ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλίγωρός **τινος**.

Ἐπιμελής τῶν θείων.

β) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά· μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσμων **τινός**.

Μνήμων τῆς Δευτέρας Παρουσίας.

γ) τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά· ἐμπειρος, ἀπειρος, τρίβων, ἀθήτης **τινός**.

Ἄπειρος λόγου.

δ) τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά· μέτοχος, κοινωνός, μεστός, πλήρης **τινός**.

Πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου.

ε) τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά· φειδωλός, ἀφειδής **τινος**.

Ἀφειδής σώματος.

στ) τὰ ἀρχικά καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν· κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὑπήκοός **τινος**.

Κύριος τοῦ Σαββάτου.

2. Συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§28,5) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά· μόνος (= ἀποκεχωρισμένος), ἔρημος, ἐλεύθερος, ἀγνός **τινος**.

Φίλων μὲν ἀγαθῶν ἔρημοι (ἔρημοι ἀπὸ καλοῦς φίλους).

β) τὰ στερήσεως σημαντικά· ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὄρφανός **τινος**.

Τῶν ἐπιτηδείων ἐνδεεῖς (στερημένοι τὰ ἀπαραίτητα).

γ) τὰ διαφορᾶς σημαντικά· διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλότριός **τινος**·

Μητρότης παρθενίας ἀλλοτρία.

δ) τὰ παραθετικά καὶ ὅσα ἔχουν ἔννοιαν συγκρίσεως (γενικὴ συγκριτικὴ)· πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός **τινος**·

Ἰωάννης πρότερος Πέτρου εἰς τὸν τάφον ἀφίκετο. Μαθητῆς ἀνώτερος τοῦ διδασκάλου (ἀπὸ τὸν διδάσκαλο).

Ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν.

Σημεῖωσις. Ὅτι ἡ γενικὴ, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετικὴ (§28,5), ἥτοι πτώσις, ἣτις δηλοῖ τὸ πόθεν ὀρμᾶται τι, δεικνύει σαφῶς ἢ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μὲ ἐμπρόθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀπὸ καὶ αἰτιατικῆν:

Ἐλεύθερος ἀπὸ βάσανα. Ὀρφανὸς ἀπὸ πατέρα. Διαφορετικὸς ἀπὸ σένα. Ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Παῦλον.

γ) Ἰδιαίτεροι παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν.

§31. α) Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται πρῶτος ὄρος τῆς συγκρίσεως· ἐκεῖνο δὲ πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ καλεῖται δεύτερος ὄρος τῆς συγκρίσεως:

Ἡ Παναγία ἐστὶ τιμιωτέρα τῶν Χερουβειμ. (Ἡ Παναγία α' ὄρος τῆς συγκρίσεως - τὰ Χερουβείμ β' ὄρος τῆς συγκρίσεως).

Τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶν καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων. (Διότι ἐκεῖνο ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου τὸ θεωροῦν μωρὸν, εἶναι σοφώτερον ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦς, ὅσην γνῶσιν καὶ σοφίαν καὶ ἂν ἔχουν οὗτοι. Καὶ τὸ ἀσθενὲς φαινομενικῶς κήρυγμα τοῦ Ἐσταυρωμένου εἶναι ἰσχυρότερον ἀπὸ τοὺς ἰσχυροτέρους κατὰ κόσμον ἀνθρώπους).

2) Ὁ α' ὄρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὄχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον ὄρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα:

Ἐξελεξάμην παραρριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἀμαρτωλῶν.

Τὴν Παναγίαν κατέστησεν ὁ Θεὸς ὑψηλοτέραν τῶν οὐρανῶν.

3) Ὁ β' ὄρος τῆς συγκρίσεως

α) Ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πρβλ. §8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου ἢ (= παρὰ) καὶ ὁμοιοπτῶτως πρὸς τὸν α' ὄρον τῆς συγκρίσεως:

Σιγὴ ποτ' ἐστὶν αἰρετωτέρα λόγου (= ἀπὸ τὸν λόγον).

Τὸ φυλάξασθαι τάγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι ἐστὶν.

Ἦγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς.

β) ὅταν δὲ δὲν εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ κάποια ἄλλη λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ ἢ καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν α' ὄρον τῆς συγκρίσεως:

Μακάριόν ἐστὶν μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.

Μεῖζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ.

Σημεῖωσις. Ὁ β' ὄρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντὶ ἢ πρὸ μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αἰτιατικῆς:

Αἰρετώτερος ἐστὶν ὁ καλὸς θάνατος ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου.

Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε.

Όταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῆ μεγάλη δυσαναλογία μεταξύ τῶν συγκρινομένων, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κατὰ μετὰ αἰτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε ἢ διὰ τοῦ ἢ ὡς μετ' ἀπαρεμφάτου:

Χριστιανοὶ ἐν Σμύρνη μείζονα ἢ κατὰ δάκρυα ἔπαθον.

Ἰερεμίας δικαιοτέρος ἦν ἢ ὥστε τὸν τοῦ πλήθους φθόνον ἐκφυγεῖν.

§32. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις παραλείπεται, ὡς ἐννοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς:

Ἐτέροις τε λόγοις πλείοσιν (τούτων) διεμαρτύρετο.

Ἐὰν μὴ περισσεύση ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλείον (τῆς δικαιοσύνης) τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Σημείωσις. Βραχυλογικὴν ἔκφρασιν τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότος κ.τ.τ. αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ τὸ ἢ καὶ ὀλόκληρον πρότασιν:

Ἡ Κακία ἐφαίνετο λευκοτέρα καὶ ἐρυθροτέρα τοῦ ὄντος (ἢ ὄντως ἦν, δηλ. ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο).

§33. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ιδιότητά των καὶ δηλοῦται ὅτι τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἔχει τὴν ιδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμόν. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σύγκρισις ὑπεροχῆς. (Οὕτως εἰς τὰ προηγούμενα παραδείγματα).

2) Πολλάκις γίνεται σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινα ιδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν, ἢ συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦται ἡ ὑπάρχουσα μεταξύ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σύγκρισις ἀντιθέσεως:

Εἰδωλόατραι κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους (= οἱ εἰ. εἶναι κακοὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὄχι ἀγαθοί, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους).

Φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶν ἢ οἰκτίρεσθαι (= εἶναι καλύτερον νὰ φθονῆται κανεὶς παρὰ νὰ τυχάνῃ οἴκτου).

Μακάριόν ἐστὶν μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.

Σημείωσις α'. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνωνται δύο ιδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπίθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφοτέρα εἰς συγκριτικὸν βαθμόν μὲ τὸ μόριον ἢ μεταξύ αὐτῶν:

Στρατηγοὶ πλείονες ἢ βελτίονες (= μᾶλλον πολλοὶ παρὰ καλοὶ, ἤτοι πολλοὶ, ὄχι ὅμως καὶ καλοὶ).

Ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα (= ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὄχι σοφῶς).

Σημείωσις β'. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλάκις τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μορίου πῶς (= κάπως, ὀλίγον):

Οἱ τε πρεσβύτεροι καὶ οἱ νεώτεροι (= οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι).

Παῦλος ἦν ἴσως πολυλογώτερος (= πολυλόγος πῶς).

§34. β) Τὸ ὑπερθετικόν. 1) Ἀρχήθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἀπλῶς ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἡ δὲ κυρία διαφορὰ μεταξύ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς ἓν ἢ πρὸς ἄλλα ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ ὡς ἐν τι θεωρούμενα:

Πέτρος ἦν πρεσβύτερος Ἰωάννου.

Διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, ἀλλὰ νοούμενα ἐν ἕκαστον χωριστά:

Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων (= φρονιμώτατος καὶ φρονιμώτερος ἐν συγκρίσει πρὸς ἓνα ἕκαστον τῶν θηρίων).

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχήθεν (ἀφαιρετικῆ) γενικὴ συγκριτικῆ, ὅπως καὶ ἡ γενικὴ, ἡ ὁποία συνάπτεται μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὅμως καταντᾷ αὕτη νὰ εἶναι γενικὴ διαιρετικῆ (§29,1), ἐφόσον τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ συγκρινόμενον εἶναι ἐν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται:

Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων (= ἐνὸς ἐκάστου τῶν θηρίων, εἰς τὰ ὁποῖα περιλαμβάνετο καὶ αὐτός).

Σημείωσις. Οὕτω ἐξηγεῖται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ μετὰ γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ μιᾶς ιδιότητος ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικὰ σημεία:

Σοφώτερος ἑμαυτοῦ ἐγενόμην (= παρ' ὅ,τι ἤμουν πρὶν καθ' ὅλον τὸν βίον μου).

3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῆ ἀπλῶς ὅτι μία ιδιότης ὑπάρχει εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμόν:

Φῦναι ὁ Πρόδρομος λέγεται κάλλιστος.

Σημείωσις. Τοῦ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια πολλάκις ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθήκης διαφόρων λέξεων, ὡς μάλιστα, ὅτι, ὡς, ἦ, οἶος, ὡς οἶόν τε, ἐν τοῖς ἀνθρώπων, δή:

Ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο (= πρώτοι - πρώτοι οἱ Αθην.)

Ὅμοίως καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ θετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου:

Κακῶν κάκιστε.

β) Ἡ δοτικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§35. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικὰ παράγωγα ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς:

Ἡ τοῦ Θεοῦ δόσις ὑμῖν. (ἔδωκεν ὑμῖν ὁ Θεός).

Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ.

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλά:

α) Μετὰ καθαρᾶς δοτικῆς (§28,6) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὠφέλειαν ἢ βλάβην, φιλίαν ἢ ἔχθραν, εὐπειθειαν ἢ ὑποταγήν, τὸ ἀρμόζον ἢ τὸ πρέπον, καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων:

Ταυτὰ ἐστὶν τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις.

Ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ.

Ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς.

ὧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν.

Σημείωσις: Τὰ ἐπίθετα φίλος, ἐχθρός, πολέμιος κ.τ.τ. συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ἰδίᾳ ὅταν λαμβάνωνται μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς οὐσιαστικά:

Οἱ φίλοι, οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμιοι τῆς Ἐκκλησίας (§29,3).

Τελωνῶν φίλος καὶ ἀμαρτωλῶν.

Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου ψώμιζε αὐτόν.

β) Μετὰ ὀργανικῆς δοτικῆς (§28,8) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθίαν ἢ διαδοχὴν, προσέγγισιν ἢ μείξιν, καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως ἐν ἢ σύν.

ὁ αὐτός τινι - ὅμοιος, ἀνόμοιος, παραπλήσιος, προσφερῆς τινι - ἴσος, ἄνισος, ἰσόρροπος, σύμφωνος, συνωδός, ὁμόγλωσσός τινι - ἀκόλουθος, διάδοχος τινι - πλησίος, γείτων, ὁμορος, συμμελής, ἄμεικτός τινι - συγγενής, σύμφυτος, ἔμφυτος, ἔνοχος τινι :

Ὅμοιος αὐτῷ ἐστίν.

Πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν Θεόν ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.

Ὅμοροι ἦσαν τοῖς Φιλιισταίοις.

Ἐνοχος ἔσται τῇ κρίσει. (θὰ εἶναι ἔνοχος καὶ θὰ παραπεμθῆ στὸ μικρὸν ἑπταμελές συνέδριον, ποῦ λέγεται κρίσις).

Σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου Αὐτοῦ. (σὰν δύο δένδρα ἀδιασπάστως ἠνωμένα εἰς ἓνα, ἐγόναμεν ἓνα σῶμα μετὰ τὸν Χριστόν διὰ τοῦ βαπτίσματος, ποῦ εἶναι ὁμοίωμα τοῦ σταυρικοῦ του θανάτου).

Τὸ θρησκεύειν ἔμφυτον τοῖς ἀνθρώποις ἐστί.

Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

Σημείωσις. Ἡ μετὰ ἐπιθέτων συναπτομένη δοτικὴ σημαίνει ἐνίοτε ἀναφορὰν, ἥτοι τὸ κατά τι :

Ἀσθενὴς τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ.

Ἐζήτηι ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστίν καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν.

Τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες (νὰ μὴ εἰσθε ὀκνηροὶ ὡς πρὸς τὸν ζῆλον, νὰ εἰσθε κατὰ τὸ πνεῦμα θερμοί, νὰ ὑπηρετῆτε τὸν Κύριον).

γ) Ἡ αἰτιατικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§36. Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ἐτερόπτερος προσδιορισμὸς οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων δὲν εἶναι πολὺ συνήθης, σημαίνει δὲ αὕτη μετὰ τούτων τὸ κατά τι ἢ

ἀναφορὰν. Συνήθεις τοιαῦται αἰτιατικαὶ μετὰ οὐσιαστικῶν εἶναι (τὸ) εὖρος, (τὸ) ὕψος, (τὸν) ἀριθμὸν, (τὸ) πλήθος, (τὸ) ὄνομα:

Ἕλληνες τὸ γένος.

Πόλις αὐτόθι ὠκεῖτο, Οὐρ ὄνομα.

Τυφλὸς τά τ' ὤτα τὸν τε νοῦν τά τ' ὄμματ' εἶ.

δ) Αἱ πλάγια πτώσεις μετὰ ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§37. α') **Γενικῆ.** 1) Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων συντάσσονται μετὰ γενικῆς. (Γενικὴ καθαρὰ τοῦ ὄλου· πρβλ. §29,1).

α) ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικά καὶ ποσοτικά:

Ὅψε τῆς ἡμέρας (ἀργὰ τὸ βράδυ).

Ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ.

Ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἦνεσά σε.

β) ἐπιρρήματα τροπικά, οἶον· πῶς, ὅπως, ὡς (μετὰ τοῦ ῥήματος ἔχω), εὖ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀπομάκρυνσιν καὶ χωρισμὸν, οἶον· ἔξω, ἐκτός, πόρρω ἢ πρόσω, κρύφα, λάθρα (τινός):

Βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδείας; (= ὡς πρὸς τὴν παιδείαν).

Ἡ Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται (= ὡς πρὸς τὸν παράπλου). (Γενικὴ ἀφαιρετικῆ, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς· πρβλ. §28,5 καὶ §30,II).

Ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελώνος.

Ἐκτὸς τοῦ σώματος.

Πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

Σημείωσις. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικὰ ἐπιρρήματα ἐντός, εἴσω, ἐγγύς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω, ἔμπροσθεν, ὀπισθεν, ἐκατέρωθεν, μεταξύ, ἐναντίον κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ γενικῆς: Μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε.

Ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγύς τῶν Ἱεροσολύμων.

Πλησίον τοῦ χωρίου.

Οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων.

Ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὀπισθεν τοῦ Ἰησοῦ.

Μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται.

Ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφοτέρω ἐναντίον τοῦ Θεοῦ.

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενικὴ (ἀφαιρετικῆ), ἢ ὁποῖα δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν ἀναφώνησιν:

Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος!

Ὡ τῆς παραφροσύνης, καὶ τῆς Χριστοκτονίας, τῆς τῶν προφητοκτόνων!

Βαβαὶ τῶν σῶν μυστηρίων ἀγνή!

§38. β') **Δοτικῆ.** Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς ὀργανικῆς, (§28,8) συνήθη εἶναι τὸ ἅμα (= σύν, συγχρόνως μέ), ὁμοῦ (= μαζὶ μέ), καὶ τινα παράγωγα ἐπιθέτων ἢ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς:

Μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον.

Τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοίως ἐμοὶ διακειμένους (τοὺς ἄλλους ποὺ εἶναι στὴν ἴδια κατάσταση μὲ μένα).

Δυσμενῶς αὐτοῖς ἔχουσιν (εἶναι ἐχθρικοὶ πρὸς αὐτούς).

§39. γ' Αἰτιατική. Επιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς συνήθη εἶναι τὸ νῆ ἢ ναὶ μὰ (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ μὰ ἢ οὐ μὰ (ἐπὶ ἀρνήσεως):

Νῆ τὴν ὑμετέραν καύχησιν ἦν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ (Μὰ τὴν καύχησιν, ποὺ ἔχω γιὰ σὰς ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε' ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§58. Ἡ σχέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ ῥηματικὴ ἔννοια μὲ τὸ ὑποκείμενον, λέγεται **διάθεσις** τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες: **ἐνεργητικὴ, μέση, παθητικὴ** καὶ **οὐδετέρα**, καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικά καὶ οὐδέτερα.

α) Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα.

Τὸ ἀντικείμενον.

§59. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα σημαίνουν ἀπλῶς κάποια ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Ἐξ αὐτῶν

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἓν ἄλλο πρόσωπον ἢ πράγμα, λέγονται **μεταβατικά**.

Καὶ ἔτυπον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ.

Πηλὸν ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἴδου ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω.

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς κάτι ἄλλο, λέγονται **ἀμετάβατα**.

Ἴδου, βαδίζω πρὸς θεῖαν κοινωνίαν.

Ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητῆς προέδραμε τάχιον τοῦ Πέτρου.

Ἐγέλασε δὲ Σάρρα ἐν ἑαυτῇ.

§60. Τὰ μεταβατικὰ ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας των **τὸ ἀντικείμενον**, ἥτοι προσδιορισμόν, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πράγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου:

Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

ᾧ Τιμόθεε, τὴν παρακαταθήκην φύλαξον.

Φθείρουσιν ἡθῆ χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί.

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὀλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχη χαρακτήρα οὐσιαστικοῦ (πρβλ. §8):

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν.

Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.

Ἀγίασον τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου σου.

§61. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἓν μόνον ἀντικείμενον.

Ὁ Πατὴρ φιλεῖ τὸν Υἱόν.

Ἴατρέ, θεράπευσον σεαυτόν.

Ἐταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε.

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **μονόπτωτα**.

2) ἄλλων δὲ ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς διδάσκω (τινά τι), πληρῶ (τινά τινος), δίδωμί (τινί τι).

Ὁ δὲ παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὃ πέμπει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.

Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος.

Κἀγὼ ζῶην αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς.

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **δίπτωτα**.

Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων τὸ μὲν ἐν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον**, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δεύτερον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον**.

Ὁ δὲ παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὃ πέμπει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει (τίνας;) (τί;) πάντα καὶ ὑπομνήσει (τίνας;) ὑμᾶς (τί;) πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.

Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· γεμίσατε (τίνας;) τὰς ὑδρίας (τίνος;) ὑδατος.

§62. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἥτοι 1) εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικὰ ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικὴν καὶ 3) εἰς δοτικὴν:

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον.

Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε.

§63. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικὰ λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἔνεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι κάτι τι ὅλως γενικὸν

Λάχανα ἐσθίει. (μεταβατικόν)

Ἔσθιει μετὰ τῶν ἀμαρτωλῶν. (ἀμετάβατον)

εἴτε διότι ἦτο κάτι τι ὅλως ὠρισμένον καὶ ἐπομένως αὐτονόητον,

Τελευτῶ τι = τελειώνω. (μεταβατικόν)

Τελευτῶ = ἀποθνήσκω. (ἀμετάβατον)· ἀρχῆθεν τελευτῶ τὸν βίον.

πρβλ. ἀνοίγω ἢ κλείνω τὴν θύραν (μεταβατικόν) - ἀνοίγει ἢ κλείνει ἡ θύρα (ἀμετάβατον)· γυρίζω τὸν τροχὸν (μεταβατικόν) - γυρίζει ὁ τροχὸς (ἀμετάβατον) κλπ..

Μερικὰ ῥήματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικὰ εἰς ἀμετάβατα καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως:

Ἴδου βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην (μεταβατικόν). Ἴδου θὰ τὴν ρίψω στὸ κρεβάτι.

Ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει ἢ εἰσβάλλει ἢ ἐμβάλλει εἰς ... (ἀμετάβατον) (= χύνεται εἰς... Ἀρχήθεν, ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς ...).

2) ἀντιστρόφως μερικὰ ῥήματα ἀρχήθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικὰ ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων:

ἀποδιδράσκω (= δραπετεύω) - ἀποδιδράσκω **τινὰ** (κατὰ τὸ ἀποφεύγω **τινὰ**).

μένω (που) - μένω **τινὰ** (= περιμένω τινὰ ἐχθρικῶς, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ προσδέχομαί **τινα**).

πλέω (= ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου) - πλέω **τὴν θάλασσαν** (= διέρχομαι **ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν**).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μεταβατικὰ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως:

βαίνω (= βαδίζω) - διαβαίνω **ποταμόν**, παραβαίνω **νόμον**, ὑπερβαίνω **τείχος**.

ἴσταμαί (που) - ὑφίσταμαι **κινδύνους**.

Πλέω - παραπλέω **νῆσον**.

Σημείωσις. Μερικὰ μεταβατικὰ ῥήματα εἶναι ἀμετάβατα μόνον εἰς ὠρισμένους χρόνους αὐτῶν (ἰδίᾳ εἰς τὸν ἐνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἐνεργ. ἀόριστον β'):

δύω τι (= βυθίζω τι) - δέδυκα (= ἔχω βυθισθῆ), ἔδυν (= ἐβυθίσθην).

φύω τι (= κάμνω νὰ φυτρώσῃ), πέφυκα (= ἔχω γεννηθῆ, εἶμαι ἐκ φύσεως), ἔφυον (= ἐγεννήθην, ὑπήρξα ἐκ φύσεως).

ἴστημι τι (= στήνω τι) - ἔστηκα (= στέκομαι), ἔστην (= ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα).

Νόμον οὖν καταργούμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο, ἀλλὰ νόμον **ἰστώμεν** (τὸν στηρίζομεν).

Ἰδοὺ **ἔστηκα** ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω.

ἐγείρω τινὰ (= σηκώνω ἢ ἐξυπνώ τινα) - ἐγρήγορα (= εἶμαι ξύπνιος).

Ὁ πατὴρ **ἐγείρει** τοὺς νεκροὺς.

Εἰ ἦδει ὁ οἰκοδεσπότης ποία φυλακὴ ὁ κλέπτης ἔρχεται, **ἐγρηγόρησεν** ἄν (θὰ ἀγρυπνοῦσε).

ὄλλυμι τινα (= καταστρέφω τινα) - ὄλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος).

πέιθω τινὰ (= προσπαθῶ νὰ πείσω τινὰ) - πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος).

§64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§17), δύναται νὰ παραλείπεται.

1) ὅταν ἐννοῆται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου:

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλύσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλύσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι (Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθα νὰ καταλύσω τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως ἢ τὴν διδασκαλίαν τῶν προφητῶν. Δὲν ἦλθα νὰ καταλύσω **αὐτά**, ἀλλὰ νὰ **τὰ** τηρήσω, νὰ **τὰ** ἐκπληρώσω καὶ νὰ **τὰ** ὀλοκληρώσω εἰς ἓνα τέλειον νόμον).

Ἰδοὺ ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω (**αὐτήν**).

Ἔξεστι δοῦναι κήνσον Καίσαρι ἢ οὐ; δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; (ἐπιτρέπεται νὰ πληρώσωμεν φόρον στὸν

Καίσαρα, ναί ἢ ὄχι; Νὰ δώσωμεν ἢ νὰ μὴ δώσωμεν αὐτὸν **τὸν φόρον**);

Οὐκί ἄπει λύχνον καὶ σαροὶ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου εὖρη (**αὐτήν**); (δὲν ἀνάβει τὸ λυχνάρι καὶ δὲ σκουπίζει τὸ σπίτι καὶ δὲν ψάχνει προσεκτικὰ καὶ ἐπίμονα, μέχρι ποῦ νὰ **τῆ** βρεῖ);

Ἐμβλέπατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας.

2) ὅταν νοῆται ὡς περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πράγμα, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐξικνηται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γνωμικὸν χαρακτήρα:

Πρὸς **τὸν ἔχοντα** ὁ φθόνος ἔρπει (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθόν τι οἰονδήποτε).

Τὸν τεθνηκότα μὴ κακολογεῖν (οἰονδήποτε τεθνηκότα).

Τὴν νεότητα παιδαγωγῆσον **τὸ γῆρας** περικράτησον.

Ἦρξατο αὐτοῖς λέγειν **τὰ μέλλοντα** αὐτῶ συμβαίνειν.

1. Μονόπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ αἰτιατικήν.

§65. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) **ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον**. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει πρόσωπον ἢ πράγμα, εἰς τὸ ὁποῖον φθάνει καὶ τὸ ὁποῖον εὕρισκει καὶ διαθέτει οὕτως ἢ ἄλλως ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἐν πρόσωπον ἢ πράγμα καὶ κάποιαν μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεώς του:

Ἴδου ὀλίγον πῦρ ἠλίκην **ὑλὴν** ἀνάπτει! (Δεῖτε, λίγη φωτιὰ πόσο μεγάλο δάσος κατακαίει).

Εἰς τῶν στρατιωτῶν (= εἰς ἐκ τῶν στρατιωτῶν) λόγῃ αὐτοῦ **τὴν πλευρὰν** ἔνυξεν.

Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου ψώμιζε **αὐτόν**.

Ἀσπάζεται **ὑμᾶς** Λουκάς ὁ ἰατρός.

Ἔπεμψεν **φίλους** ὁ ἑκατοντάρχης.

Σὺ κατ' ἀρχάς, Κύριε, **τὴν γῆν** ἐθεμελίωσας.

2) **ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον**. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει

α) τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν δημιουργίαν τινός, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἡ ἐνέργεια, τὴν ὁποῖαν σημαίνει τὸ ῥήμα (Ἐσωτερικὸν **ἀντικείμενον τοῦ ἀποτελέσματος**):

Καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν **τὸ ὄνομα** τοῦ Θεοῦ μου.

Ἀνθρωπὸς τις...ἐφύτευσεν **ἀμπελῶνα** καὶ **φραγμὸν** αὐτῷ περιέθηκε καὶ ὠρυξεν ἐν αὐτῷ **ληνὸν** καὶ ὠκοδόμησε **πύργον**.

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς **τὸν οὐρανὸν** καὶ **τὴν γῆν**.

β) αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος (Κυρίως ἐσωτερικὸν ἢ **σύστοιχον ἀντικείμενον**):

Θύσατε θυσίαν δικαιοσύνης (Προσφέρετε θυσίας πρὸς τὸν Θεόν, αἱ ὁποῖαι νὰ συνοδεύωνται ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης).

Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσαι.

Ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν.

§66 α) Μὲ σύστοικον ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥῆμα οἰασδῆποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἢ αἰτιατικῇ τοῦ συστοίχου ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ:

Ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα.

Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.

Καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καύμα μέγα.

β) Τὸ σύστοικον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει κάποια ἀναγκαίαν ἔννοια, ἀλλ' ὅ,τι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥῆμα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμένῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικὸς τοῦ προσδιορισμοῦ, ὁ ὁποῖος δηλοῖ κάτι τι τὸ οὐσιώδες:

Δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ (παθήματα) παθεῖν.

Βάδιζε τὴν εὐθείαν (= τὴν εὐθείαν ὁδόν).

Καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίαν.

Ἀλλὰ τότε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου συστοίχου ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος, σπανίως μὲν ἐνικοῦ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ:

Ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς (ἔκαμε μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἔργα εἰς ἐμὲ ὁ παντοδύναμος Κύριος).

Δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ (παθήματα) παθεῖν.

Ὀλίγα παιδευθέντες, μεγάλα εὐεργετηθήσονται.

Ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς (ἐκήρυξεν εἰς αὐτοὺς πολλὰς ἀληθείας μὲ παραβολάς).

Σημείωσις α'. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προῆλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς **α** : καλά, κακά, ὠραία, ἄσχημα, χαμηλά, ὑψηλά, κλπ.

Σημείωσις β'. Ἐκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μὲ αἰτιατικὴν συστοίχου ἀντικειμένου προῆλθον μερικαὶ ἰδιόρρυθμοι ἐκφράσεις λίαν συνήθεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται:

ἀγωνίζεσθαι **στάδιον, δρόμον, πάλην**, κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι **καλὸν ἀγῶνα**.

Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως,

τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα.

νικᾶν **μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον** κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ νικᾶν **Ὀλύμπια, Ἴσθμια** κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.), κατὰ τὸ νικᾶν **νίκην λαμπρὰν** ἢ **Ὀλυμπιακὴν νίκην** κ.τ.τ.

διώκειν **δίκην** (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ). εἰσιέναι **δίκην** (= ἔρχεσθαι εἰς δίκην), ἀγωνίζεσθαι **δίκην** ἢ **γραφὴν** (= ὑπερασπίζειν ὑπόθεσιν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), φεύγειν **δίκην** (= δικάζεσθαι ὡς κατηγορούμενος περὶ τινος), κατὰ τὸ δικάζειν ἢ δικάζεσθαι **δίκην τινά**.

ὀφλισκάνειν **δίκην** ἢ **δίαιταν** (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ διάιταν), ὀφλισκάνειν **αἰσχύνην** ἢ **γέλωτα** (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν κατασχύνην ἢ γέλωτα, ἥτοι κατασχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), ὀφλισκάνειν **μωρίαν** (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρόν), κατὰ τὸ ὀφλισκάνειν **πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμὰς** κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε ταλάντων κλπ.).

β) Μὲ γενικὴν.

§67. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν ἢ ἀφαιρετικὴν, §28, 4 καὶ 5) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά, ὡς μεμνήσθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαι (τινος καθαρὰ γενικὴ):

Μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ (νὰ ἐνθυμῆσθε τὴν γυναῖκα τοῦ Λώτ).

Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ δούλου Σου (θυμήσου, Κύριε, τὸν δούλο Σου).

Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε (μὴ λησμονεῖτε ποτὲ νὰ ἀσκήτε τὴν φιλοξενίαν).

Τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμεν.

2) τὰ φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδούς ἢ τῶν ἐναντίων τούτων σημαντικά, ὡς φροντίζειν, ἐπιμέλεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φείδεσθαι, ἀφειδεῖν κλπ. (τινος καθ. γενικὴ):

Ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐπιμελήθητι αὐτοῦ (τὰ ἔδωσε στὸν ξενοδόχον καὶ τοῦ εἶπε-περιποιήσου τον).

Εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται; (Ἐάν δὲ κανεὶς δὲν γνωρίζῃ νὰ κυβερνᾶ καλὰ τὸ σπίτι του, πῶς θὰ ἐνδιαφερθῇ καὶ θὰ φροντίσῃ ὀρθῶς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ;).

Εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἥρνηται (ἐάν δὲ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους, περὶ τῶν ὁποίων ἔκαμα λόγον ἀνωτέρω, δὲν φροντίζῃ καὶ δὲν λαμβάνῃ πρόνοιαν διὰ τοὺς ἰδικούς του ἀνθρώπους καὶ μάλιστα τοὺς οἰκιακοὺς του, ἔχει ἀρνηθῆ τὴν πίστιν).

Πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; (πῶς ἡμεῖς θὰ διαφύγωμεν τὴν τιμωρίαν, ἐὰν παραμελήσωμεν μίαν τόσοσιν μεγάλην καὶ ἀνεκτίμητον σωτηρίαν;).

Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος (μὴ ἀδιαφορῆς καὶ μὴ παραμελῆς τὸ χάρισμα, ποῦ ὑπάρχει εἰς σέ).

Χρόνου φείδου.

Ἵς φείδεται τῆς βακτηρίας μισεῖ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

Ἐγὼ δὲ ὕμῶν φείδομαι (Ἐγὼ ὁμως σὰς λυποῦμαι (ἢ νοιάζομαι)).

Υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου (Γέ μου, μὴ καταφρονεῖς τὴν παιδεία τοῦ Κυρίου).

Ἐαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.

3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχής, πλησμονῆς, στερήσεως σημαντικά, ὡς ἐπιθυμῆν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀπολαύειν, ὀνίνασθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βρίθειν, πῖμπλασθαι, εὐπορεῖν κλπ. (τινος· καθ. γεν.) - σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι κλπ. (τινος· ἀφαιρετική),

Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ.

Ἀπολαύοντες, Πάναγνε, τῶν σῶν δωρημάτων εὐχαριστήριον ἀναμέλλομεν.

Ναί, ἀδελφέ, ἐγὼ σου ὀναίμην ἐν Κυρίῳ (Ναί, ἀδελφέ, περιμένω ἀπὸ σὲ αὐτὴν τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν ἐν Κυρίῳ).

Οὐ δύνασθε τραπέζης Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων.

Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν (ἐπειδὴ δὲ τὰ παιδία τοῦ Θεοῦ, ἔχουν πάρει ὅλα τὴν ἀσθενὴ καὶ φθαρτὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, σάρκα καὶ αἷμα, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς κατὰ παρόμοιον τρόπον ἐπήρε σάρκα καὶ αἷμα, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, χωρὶς ὅμως καμμίαν ἀμαρτίαν).

Πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν (ἐχώρτασε μὲ πλοῦσια ἀγαθὰ πεινασμένους).

Δέομαί σου, μὴ με βασανίσῃς.

Δεῖ χρημάτων.

Σημεῖωσις. Τὰ ῥήματα ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ αἰτιατικήν.

Τὸ στόμα μου ἤνοιξα καὶ εἴλκυσα πνεῦμα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐπεπόθουν (ἤνοιξα τὸ στόμα μου καὶ εἰσέπνευσα τὸν ζωογόνον ἀέρα. Ἔτσι ἐλαχτάρησα καὶ λαχταρῶ τὰς ἐντολάς σου).

Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν (ὀφείλεις νὰ ἀγαπᾶς τὸν πλησίον σου, ὅπως τὸν ἑαυτὸν σου).

Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾶς με πλείον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναί, Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε («Σίμων, παιδί τοῦ Ἰωνᾶ, μὲ ἀγαπᾶς περισσότερο ἀπὸ αὐτοῦς, ὅπως εἶχες ἰσχυρισθῆ κατὰ τὴν νύκτα τῆς συλλήψεώς μου»; Ὁ Πέτρος, χωρὶς τώρα νὰ ὑποτιμήσῃ τὴν ἀγάπην τῶν ἄλλων μαθητῶν, μὲ ταπεινοφροσύνην πολλὴν λέγει· «ναί, Κύριε, σὺ γνωρίζεις ὅτι σὲ ἀγαπῶ»).

4) τὰ αἰσθήσεως, ἀφῆς, ἀκοῆς, ὄσφρησεως καὶ γεύσεως σημαντικά, ὡς αἰσθάνεσθαι, ἄπτεσθαι, δράττεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, ὄσφραίνεσθαι, γεύεσθαι (τινος· καθ. γεν.):

Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἄπτηται.

Καὶ προσελθὼν ἦψατο τῆς σοροῦ (καὶ ἀφοῦ ἐπλησίασε, ἤγγισε τὸ φέρετρον).

Δράξασθε παιδείας, μήποτε ὀργισθῆ Κύριος.

Παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν (νὰ παρηγορήτε καὶ νὰ ἐνισχύετε τοὺς ὀλιγοψύχους, νὰ στηρίζετε καὶ νὰ βοηθήτε τοὺς ἀσθενεῖς κατὰ τὴν πίστιν).

Οὗτός ἐστίν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε («Αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, εἰς τὸν ὁποῖον εὐαρεστοῦμαι. Αὐτὸν νὰ ἀκούτε»).

Καὶ οὐ μὴ ὄσφρανθῶ τῆς ὄσμῆς τῶν θυσιῶν ὑμῶν (καὶ δὲν θὰ ὄσφρανθῶ πλέον τὴν ὄσμην τῶν θυσιῶν σας).

Εἰσὶ τινες τῶν ᾧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου (ὑπάρχουν μερικοὶ ἀπὸ αὐτοῦς ποὺ στέκονται ἐδῶ, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ γευθοῦν τὸν θάνατον).

Σημεῖωσις. Τὸ ὀρῶ συντάσσεται κανονικῶς μὲ αἰτιατικήν. Μὲ αἰτιατικήν δὲ συνηθέστερον παρὰ μὲ γενικήν συντάσσονται καὶ τὰ ῥ. αἰσθάνομαι καὶ ἀκούω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ κάποιον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποῖου προέρχεται ὅ,τι αἰσθάνεται κανεὶς ἢ ἀκούει, ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται ἢ ἀκούει (ἦτοι λόγοι, βοή, ἦχος κ.τ.τ.).

Ἐωράκαμεν τὸν Κύριον.

Οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ αἰσθῶνται αὐτό, (Ἄλλ' αὐτοὶ δὲν καταλάβαιναν τὰ λόγια αὐτὰ καὶ τοὺς ἦσαν καλυμμένα, διὰ νὰ μὴ ἀντιληφθοῦν τὴν σημασίαν τους).

Τῆς φωνῆς μου ἄκουσον, Κύριε. (γενική).

Ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ. (αἰτιατική).

5) τὰ ἀποπείρας, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικά, ὡς πειρᾶν, πειρᾶσθαι, τυγχάνειν κλπ. (τινός· καθ. γεν.) - ἀμαρτάνειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινός· ἀφαιρ.):

Πρεσβεύει, ὅπως τύχωμεν θεώσεως.

Πολλῶν κακῶν πεπειράμεθα.

Διὰ πίστεως...ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν (χάρις εἰς τὴν πίστιν των...ἐπέτυχαν τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ).

6) τὰ ὄσμῆς σημαντικά, ὡς ὄζειν, πνεῖν (τινος· καθ. γεν.):

Ὅζει Προτεσταντισμοῦ.

Μύρου πνεῖ.

7) τὰ ἐνάρξεως ἢ λήξεως σημαντικά, ὡς ἄρχειν, ἄρχεσθαι (τινος· καθ. γεν.) - λήγειν, παύεσθαι (τινος· ἀφαιρ.):

Τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ᾧδε (κι ἄρχισε τὸν λόγο του ὡς ἐξῆς).

Ὁ παθὼν ἐν σαρκὶ πέπαυται ἀμαρτίας (ὁποῖος νεκρώθηκε σαρκικὰ ἔχει πάψει νὰ ἀμαρτάνει).

Παύσασθε ὑμεῖς τοῦ θρήνου.

8) τὰ ἀρχῆς, ἦτοι ἐξουσίας σημαντικά, ὡς ἄρχειν, κρατεῖν, δεσπόζειν, ἡγεῖσθαι (τινος· καθ. γενική):

Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν (Ξέρετε ὅτι ἐκεῖνοι ποὺ θεωροῦνται ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν, τὰ καταδυναστεύουν, καὶ οἱ μεγάλοι ἄνδρες τους τὰ καταπιέζουν).

Ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον.

Ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρχούντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχούντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχούντος...

Σημείωσις. Τὸ ῥ. κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, καταβάλλω συντάσσεται συνήθως μὲ αἰτιατικήν:

Ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδωκεν αὐτὸν καὶ ἔθετο ἐν φυλακῇ.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλαγῆς σημαντικά, ὡς χωρίζεσθαι, ἀφίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάττεσθαι (τινος ἄφαιρ.):

Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους, ἀπέχεσθε τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν (ἀγαπητοί, σᾶς παρακαλῶ σὰν πάροικοι καὶ προσωρινοὶ κάτοικοι τῆς γῆς, νὰ ἀπέχετε ἀπὸ τὶς σαρκικὲς ἐπιθυμίες).

Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου (γυναίκα, ἐλευθερώνεσαι ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν σου).

Οἴμοι, οἶον ἀγῶνα ἔχει ἡ ψυχὴ, χωριζομένη τοῦ σώματος!

10) τὰ καταγωγῆς σημαντικά, ὡς γίνεσθαι, εἶναι, πεφυκέναι, φύναί (τινος ἄφαιρ.):

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο.

Μὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἢ ἀπὸ καὶ γενικήν:

Ἐκ Θεοῦ ἐγενόνη.

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς πλεονεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὑστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἠττάσθαι, διαφέρειν, περιγίγνεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατιστεύειν, (τινός ἄφαιρ.):

Καὶ ὑστερήσαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν.

Ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ.

Πράττουσα ἐδίδασκες ὑπερορᾶν σαρκὸς.

12) ῥήματα, τὰ ὁποῖα συντάσσονται κανονικῶς μὲ αἰτιατικήν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος μόνον τοῦ ἀντικειμένου:

Κύρος λαβὼν τῶν κρεῶν διεδίδου (= ἀφοῦ ἐπήρε ἀπὸ τὰ κρέατα).

§68 Μὲ γενικήν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων ἀπὸ, ἐκ, κατά, πρό, ὑπέρ, ὡς καταφρονεῖν, καταγελᾶν, προτρέχειν, ὑπερέχειν (τινός).

Ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως.

Μηδεὶς σου τῆς νεότητος καταφρονεῖτω.

Τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει· καὶ κατεγέλω αὐτοῦ.

Πολλάκις ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας.

γ) Μὲ δοτικήν.

§69. Μὲ δοτικήν (καθαρὰν ἢ ὀργανικήν, §28,6 καὶ 8) συντάσσονται (τὰ ῥήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα

προέρχεται ἡ ἐρώτησις σὲ ποιόν; σὲ ποιό; γιὰ ποιόν; γιὰ ποιό; ἢ μὲ ποιόν; μὲ ποιό; ἤτοι)

1) τὰ ῥήματα πρέπειν, ἀρμόζειν, καὶ τὰ συνώνυμα (καθ. δοτ.):

Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὄσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν.

Σοὶ πρέπει αἶνος, σοὶ πρέπει ὕμνος, σοὶ δόξα πρέπει.

Προσῆκει ἡ μετάνοια πᾶσιν (ἀρμόζει καὶ πρέπει ἡ μετάνοια σὲ ὅλους).

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν προσέγγισιν ἢ συνάντησιν ἀπλῆν ἢ φιλικὴν ἢ ἐχθρικήν, ἀκολουθίαν, διαδοχὴν, ἐπικοινωνίαν, ἔνωσιν, ὡς πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγχάνειν (τινί ὄργ. δοτ.):

Ὅμοιος ὁμοίω αἰεὶ πελάζει.

Ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ (ἀποτείνεται εἰς τὸν Θεὸν κατὰ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ).

Οὐκ ἠδύνατο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον (δὲν μπορούσαν νὰ τὸν πλησιάσουν ἐξ αἰτίας τοῦ κόσμου).

Εἴμεθα ἐπόμενοι τοῖς ἀγίοις πατράσι.

Ἀκολουθεῖ μοι.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν φιλικὴν ἢ ἐχθρικήν ἐνέργειαν, ἢ διάθεσιν, ἄμιλλαν, ἔριν ἢ συμφιλίωσιν, ὡς εὐνοεῖν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν, δουλεύειν, πείθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὐχεσθαι (τινί καθ. δοτ.) - ἀμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεσθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδεσθαι (τινί ὄργ. δοτ.):

Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου (δείξε τὴν συμφιλίωτικὴν σου διάθεσιν πρὸς τὸν ἀντιδίκόν σου).

Οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύναται (ἐκεῖνοι ποῦ εἶναι σαρκικοὶ δὲν μποροῦν νὰ ἀρέσουν εἰς τὸν Θεόν).

Πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκὴ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει (καθένας ποῦ ὀργίζεται ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του χωρὶς λόγον, πρέπει νὰ δικασθῇ).

Μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες (ἄς μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, προκαλοῦντες ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ φθονοῦντες ὁ ἕνας τὸν ἄλλον).

Κύριε, βοήθει μοι.

Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν.

Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε (νὰ πείθεσθε καὶ νὰ ὑποτάσσεσθε μὲ προθυμίαν, χωρὶς δισταγμοὺς καὶ δυσφορίας, στοὺς πνευματικοὺς προϊσταμένους σας).

Ἐγὼ ποτε ἠπειθήσατε τῷ Θεῷ (σεῖς στὸ παρελθὸν εἴχατε ἀπειθήσει στὸν Θεόν).

Ὅποιοί ποτε ἦσαν οὐδὲν μοι διαφέρει (τί ἦσαν μιὰ φορὰ δὲν μὲ ἐνδιαφέρει).

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὠφελεῖν, βλάπτειν καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ λυσιτελεῖν (= προξενῶ ὠφέλειαν) συντάσσονται μὲ αἰτιατικὴν:

Τί γὰρ ὠφελήσῃ ἄνθρωπον ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; (Διότι τί θὰ ὠφελήσῃ τὸν ἄνθρωπον νὰ κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ νὰ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν του;)

Κὰν θανάσιμόν τι πῖωσιν οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ (καὶ ἂν τυχὸν πιοῦν κάτι θανατηφόρον, δὲν θὰ τοὺς βλάψῃ).

Λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περὶκεῖται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ (Τὸν συμφέρει νὰ κρεμασθῇ μὲ μολόπετρα γύρω ἀπὸ τὸν λαιμόν του).

Ὅμοίως τὸ (ἐνεργητικὸν) λαιδορεῖν συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν.

Τὸν ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ λαιδορεῖς;

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνίαν, ὡς ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, εἰσκέσαι, συμφωνεῖν, συνάδειν (τινὶ · δοτ. ὄργ.):

Ὡμοιώθην πελεκᾶνι ἐρημικῶ.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαιμένοις.

Ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικε κλύδωνι θαλάσσης (ἐκεῖνος ποὺ ἀμφιβάλλει καὶ κλονίζεται, μοιάζει μὲ κύμα θαλάσσης).

Τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.

§70. Μὲ δοτικὴν (ὀργανικὴν ἢ τοπικὴν, § 28,7 καὶ 8) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τοῦ ὁμοῦ ἢ μετὰ τινος τῶν προθέσεων σύν, ἐν, ἐπί, παρά, περί, πρὸς, ὑπό, ὡς ὁμολογεῖν, ὁμολογεῖν, συνεῖναι, συνοικεῖν (τινι · ὀργανικὴ δοτικὴ) - ἐμμένειν, ἐπιτίθεσθαι, παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεσθαι, ὑπόκεισθαι (τινι · τοπικὴ δοτικὴ):

Τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς. Ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου (Καταραμένος εἶναι ὁποῖος δὲν μένει σταθερῶς εἰς ὅλα τὰ γραμμένα εἰς τὸ βιβλίον τοῦ νόμου).

Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχώ, καὶ λησταῖς περιέπεσεν.

Εἰ παιδείαν ὑπομένετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός (ἐὰν δείχνετε ὑπομονὴν καὶ δέχεσθε τὴν παιδαγωγίαν αὐτὴν τοῦ Κυρίου, ἃς ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας, ὅτι ὁ Θεὸς συμπεριφέρεται πρὸς σᾶς, σὰν πρὸς παιδιὰ του).

§71. Δοτικὴ προσωπικὴ. Δοτικὴ ὀνόματος **προσώπου** (ἢ ἀντωνυμίας προσωπικῆς) τίθεται συχνάκις παρὰ τὸ ῥήμα εἶναι (καθὼς καὶ παρὰ τὰ ῥήματα γίνεσθαι καὶ ὑπάρχειν) καὶ δηλοῖ αὕτη τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔχει κάτι τι (δοτικὴ προσωπικὴ **κτητικὴ**):

Ἦσαν τῷ Ἰησοῦ δώδεκα μαθηταί (εἶχεν ὁ Ἰησοῦς δώδεκα μαθητάς).

Γίνεσθέ μοι μάρτυρες... ὑμεῖς ἐμοὶ μάρτυρες (εἰσθε οἱ μάρτυρές μου) καὶ ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός.

Εἶπε δὲ Πέτρος ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐκ ὑπάρχει μοι (Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε, «Ἀσῆμι καὶ χρυσάφι δὲν ἔχω»).

Ἀλλὰ δοτικὴ ὀνόματος προσώπου, καὶ συνηθέστερον προσωπικῆς ἀντωνυμίας, δύναται νὰ τίθεται εἰς πᾶσαν πρότασιν, ἀνεξαρτήτως τῆς σημασίας καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος αὐτῆς. Ἀναλόγως δὲ τῆς σχέσεώς της πρὸς τὸ νόημα τῶν συμφραζομένων ἡ δοτικὴ αὕτη λέγεται:

1) δοτικὴ **τῆς συμπαθείας**. Αὕτη δηλοῖ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον συμμετέχει εἰς ὅ,τι σημαίνει τὸ ῥήμα τῆς προτάσεως:

Διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς (τοῦ Κροίσου τοῦ κάθηκαν οἱ ἐλπίδες).

2) δοτικὴ χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι:

Ἔθυσεν ἑαυτὸν τῷ λαῷ Ἰησοῦς (χάριν τοῦ λαοῦ, πρὸς ὠφέλειάν του).

Ἦγειρε κέρασ σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ Δαυῖδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ (καὶ ἤγειρε δύναμιν σωτηρίας γιὰ μᾶς ἀπὸ τὸν οἶκον τοῦ Δαυῖδ τοῦ δούλου του).

3) δοτικὴ **ἠθικὴ** (Κανονικῶς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου). Αὕτη δηλοῖ τὸ ἐνδιαφερόμενον πρόσωπον, ἢτοι τὸ πρόσωπον, πρὸς εὐαρέσκειαν ἢ δυσαρέσκειαν, πρὸς χαρὰν ἢ λύπην τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι:

Ὡς καλὸς μοι ὁ γέρων (τί ὠραῖος ποὺ μοῦ εἶναι ὁ γ.).

Καὶ μοι μὴ θορυβήσητε (= παρακαλῶ μὴ θορυβήσητε, πρᾶγμα ποὺ θὰ μὲ λυπήσῃ).

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ μὲ τὴν ὁποίαν συνάπτεται μετοχὴ τοῦ ῥήματος βούλομαι (ἢ ἐθέλω) ἢ ἡδομαι ἢ ἄχθομαι ἢ ἡ λέξις ἄσμενος, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παραστατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων:

Εἰ μὴ ἄσμενοις ὑμῖν ἀφίγμαι (ἂν ἔχω ἔλθει χωρὶς νὰ εἶμαι εὐπρόσδεκτος ἀπὸ σᾶς).

Κατὰ τὸ β' πρόσωπον ἡ δοτικὴ αὕτη χρησιμεύει πολλάκις, ἀπλῶς, ἵνα διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκούοντος πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς προτάσεως:

Ἦδη μὲν οὖν ὅλως ἠττημα ὑμῖν ἐστὶν ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν (Καὶ μόνον τὸ ὅτι ἔχετε δίκας μεταξύ σας δὲν εἶναι πρὸς τιμὴν σας).

4) δοτικὴ **τοῦ κρίνοντος προσώπου** ἢ **τῆς ἀναφορᾶς**. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὁποῖον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποῖου ἰσχύει κάτι τι:

Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι ἐς τὸν Ἴόνιον κόλπον (ἢ Ἐπίδαμνος εἶναι μία πολιτεία στὰ δεξιὰ ὁποῖου μπαίνει στὸν Ἴόνιο κόλπο).

Τὰ ἀγαθὰ τοῖς ἀγαθοῖς ὄντως ἀγαθὰ (ἐστὶ) τοῖς δὲ κακοῖς κακά (τὰ κατὰ τὴν κρίσιν τῶν καλῶν εἶναι ὄντως καλά...).

Ἐμοὶ δὲ τὸ προσκολλᾶσθαι τῷ Θεῷ ἀγαθὸν ἐστὶ (εἰς ἐμὲ ἓνα μόνον ὑψιστον ἀγαθὸν ὑπάρχει, νὰ προσκολλῶμαι στὸν Θεόν).

5) δοτική **τοῦ ἐνεργούντος προσώπου**. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτική, ἡ ὁποία κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς - τέος καὶ -τός ρηματικῶν ἐπιθέτων, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ παθητικῶν ρημάτων, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ:

Ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστὶν ἡμῖν μεθεκτὴ.
Ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος (πρέπει νὰ διαβαθῆ ἀπὸ ἡμᾶς, πρέπει ἡμεῖς νὰ τὸν διαβῶμεν).
Ταῦτα Μάρκω γέγραπται (ὑπὸ τοῦ Μάρκου ἔχουν γραφῆ, τὰ ἔχει γράψει ὁ Μ.).

Ἀγαπητοὶ ἡμῖν γενένησθε.

Ὅμοια εἶναι ἡ δοτική, ἡ ὁποία τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τριτοπρόσωπα ἢ ἀπρόσωπα ῥήματα, ὡς μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκευάσται τι κλπ.:
Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; (Διδάσκαλε, δὲν σὲ ἐνδιαφέρει ποῦ χανόμεσθε;).

Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος (ἀπεφασίσθη ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἀπὸ μᾶς νὰ μὴ σᾶς ἐπιβληθῆ κανένα περιπλέον βάρος).

Ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ...τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας...διὰ παθημάτων τελειῶσαι (Διότι ἦτο πρέπον δι' αὐτόν...νὰ κάνη τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας...τέλειον διὰ τῶν παθημάτων).

2. Δίπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ δύο αἰτιατικὰς.

§72. Μὲ δύο ἀντικείμενα, ἀμφοτέρω κατ' αἰτιατικὴν πτώσιν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποία σημαίνουν ἐρωτᾶν, εἰσπράττειν, ἀποστερεῖν, ἀποκρύπτειν :

Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἓνα (Θὰ σᾶς κάνω καὶ ἐγὼ μίαν ἐρώτησιν).

Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν (τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν θὰ μὲ παρακαλέσετε γιὰ τίποτε).

Ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα ὅτι ἄν αἰτήσῃ τὸν Θεόν, δώσει σοὶ ὁ Θεός.

Σημεῖωσις. Λέγεται ὁμως καὶ αἰτεῖν ἢ εἰσπράττειν τι παρὰ τινος καὶ ἀποστερεῖν τινὰ τινος:

Ἄνηρ κωλός... ὃν ἐτίθουν...τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν·
Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους τῆς ἀγάπης.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποία σημαίνουν διδάσκειν ἢ ὑπενθυμίζειν :

Καὶ ἐξεληθὼν ὁ Ἰησοῦς... ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλὰ.

Ὁ δὲ παράκλητος... ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.

Διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον... ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ὁδοὺς μου τὰς ἐν Χριστῷ.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποία σημαίνουν ἐνδύειν :
Περιβαλὼν αὐτὸν ἐσθήτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ.

Ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι.

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥήμα συντασσόμενον μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν ἔχη ἐκτὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ σύστοιχον ἀντικείμενον (§65,2β):

Οἱ ἀδελφοὶ εὐηργέτουν ἡμᾶς τὰ μέγιστα.

Οὕτω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα δρᾶν, ἐργάζεσθαι, ποιεῖν, ἀγορεύειν, λέγειν (τινὰ τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν):

Αἰγύπτιοι ἔδρασαν τοὺς Ἑβραίους πολλὰ καὶ δεινά.

Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν;
§73 . Μὲ δύο αἰτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα, τὰ ὁποία σημαίνουν ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν, ποιεῖν. Ἐπὶ τούτων δὲ ἡ μία ἐκ τῶν δύο αἰτιατικῶν περιέχει κατηγορούμενον τῆς ἐτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις μετατραπῆ εἰς παθητικὴν:

Πάντα χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, βρῦει προφητείας, ἱερέας τελειοῖ, ἀγραμμάτους σοφίαν ἐδίδαξεν, ἀλιεῖς θεολόγους ἀνέδειξεν.

Εἰ οὖν Δαυῖδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶ; (Ἐὰν λοιπὸν ὁ Δαυῖδ, τὸν ὀνομάζῃ Κύριον, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι υἱὸς του;).

Ἐγὼ δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπῆλαιον ληστῶν (Σεῖς ὁμως τὸν ἐκάνατε φωλῆλ ληστῶν).

Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; (Ἄνθρωπε, ποῖος μὲ διώρισε δικαστὴν σὰς ἢ μεριστὴν;).

Σημεῖωσις. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίστε τὸ δεύτερον ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται προληπτικῶς, ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ῥημάτων αὔξειν, αἶρειν, τρέφειν:

β) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν.

§74 Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατὰ αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ γενικὴν, συντάσσονται:

1) τὰ ῥήματα ἐστιᾶν, πληροῦν, κενοῦν κ.τ.τ.:
Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος.

Πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλήμ τῆς διδασχῆς ὑμῶν.

Πεινῶντας ἐπέπλησεν ἀγαθῶν.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀκούειν ἢ πληροφορεῖσθαι :

Ἀκούει ἡμῶν ὃ ἂν αἰτώμεθα.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πιάνειν, ὀδηγεῖν, ἔλκειν κ.τ.τ. ἢ ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστερεῖν, κ.τ.τ.

Καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρε.

Καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους... δουλείας.

Ὁ δὲ ἑκατοντάρχης βουλόμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος (Ἄλλ' ὁ ἑκατόνταρχος, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ σώσῃ τὸν Παῦλον, δὲν τοὺς ἄφησε νὰ ἐκτελέσουν τὸ σχέδιόν τους).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀνταλλάσσειν, ἀγοράζειν, πωλεῖν κ.τ.τ. - ἀξιοῦν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν κ.τ.τ. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν :

Ἦλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν (=μὲ πολλὴν εὐδαιμονίαν).

Οἱ Αἰγύπτιοι τὸν Ἰωσήφ μεγίστων δωρεῶν ἤξιωσαν.

5) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα, ὡς θαυμάζειν, εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν, οἰκτίρειν, ὀργίζεσθαι, κλπ. καὶ τὰ δικαστικὰ καὶ ἀνταποδοτικά, ὡς αἰτιάσθαι, διώκειν, γράφεσθαι, δικάζειν, κρίνειν, τιμωρεῖσθαι κλπ. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὴν αἰτίαν:

Ἐθαύμαζε αὐτὸν τῆς πίστεως.

Ζηλῶ σε τῆς ἀρετῆς (διὰ τὴν ἀρετὴν).

Ἰησοῦς ὥκτιρεν αὐτὴν τοῦ πάθους.

Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράψατο.

§75. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μὲ γενικὴν, ὡς ἀπό, ἐκ, πρό, πρὸ πάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν κατά, ἔχοντα δικαστικὴν ἔννοιαν, ὡς κατηγορεῖν, καταγιγνώσκειν, καταψηφίζεσθαι κλπ.:

Καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά.

Ἴδε πόσα σου καταμαρτυροῦσιν.

Ἐξέβαλε πάντας τοῦ οἴκου.

Προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἰππέας.

γ) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν.

§76. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα λέγειν, ὑπισχνεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύναι, δίδόναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμόζειν, ἀντιτάσσειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν:

Ὁ ἔχων οὐς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.

Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

Φέρετέ μοι αὐτὸν ὡδε.

Χριστὸς ἄπαξ περὶ ἀμαρτιῶν ἔπαθε, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ.

Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί:

Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξίσωσιν, ὁμοίωσιν, μείξιν, συνδιαλλαγὴν :

Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην;

Ἦρμოსάμην γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρί.

Κεράννυμι ὑδωρ τῷ οἴνω.

§77. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ δὲ τὰ σύνθετα μετὰ τῆς ἐν ἢ τῆς σύν :

Καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἑμαυτόν.

Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωϋσῆς;

Ἄλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλὰ μοι κακὰ ἐνεδείξατο.

Τότε προσηνέχθη αὐτῷ παιδία, ἵνα ἐπιθῇ αὐτοῖς τὰς χεῖρας.

Αἱ ἡδοναὶ οὔτε εὐεξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὔτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ ἐμποιοῦσι.

δ) Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν.

§78. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδίδόναι, μεταλαμβάνειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν:

Κεκοινώνηκεν σαρκὸς τοῖς παιδίοις.

Μεταδίδως τοῦ ἄρτου τῷ ἀδελφῷ.

Μετσεχήκαμεν τραπέζης ὑμῖν.

Χρῆ τοῦ βάρους μεταδίδόναι τοῖς φίλοις.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ παραχωρεῖν καὶ τὸ ῥήμα φθονεῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρνεῖσθαι τι εἶς τινα ἐκ φθόνου:

Ὁ Ἰορδάνης παρακεχώρηκε τῆς ὁδοῦ Ἰουδαίους.

Μὴ μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος.

3) τὰ ῥήματα τιμῶ καὶ τιμῶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν' τιμᾶ (ὁ δικαστῆς) τινί τινος = ὀρίζει εἶς τινα ὡς ποινὴν κάτι τι· τιμᾶται (ὁ κατήγορος) τινί τινός = προτείνει διὰ τινα ὡς ποινὴν κάτι τι:

Ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμήσαιτε.

Τιμᾶταί μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου.

β) Τὰ μέσα ῥήματα

§79. Τὰ μέσα ῥήματα ἐν γένει σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα εὐρίσκεται εἰς ἰδιαιτέραν σχέσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται, καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν των σημασίαν τὰ μέσα ῥήματα λέγονται **ἀντανακλαστικά**, μέσα **ἀλληλοπαθῆ**, μέσα **δυναμικά**.

§80. α) Μέσα **ἀντανακλαστικά** λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀμέσως καὶ κατ' εὐθείαν ἢ ἐμμέσως καὶ πλαγίως. Οὕτω τὰ μέσα ταῦτα ῥήματα ὑποδιαιροῦνται εἰς

1) **μέσα εὐθέα** ἢ αὐτοπαθῆ, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει ἀμέσως καὶ κατ' εὐθείαν εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ὡς λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι κ.τ.τ. Οὕτω τῶν ῥημάτων αὐτῶν τὸ ὑποκείμενον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀντικείμενον των, καὶ δι' αὐτὸ ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικὸν των μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοικον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν:

γυμνάζομαι= γυμνάζω ἑμαυτόν, ὀπλίζεσθε= ὀπλίζετε ὑμᾶς αὐτούς.

Πηλὸν ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω.

Συμβέβηκε δὲ αὐτοῖς τὸ... ὕς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου (τὸ γουρούνι, ἀφοῦ λούστηκε, κύλισε ξανὰ στὸ βούρκο).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν, οὐχὶ σπανίως, λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοικον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν:

Φανερῶν ἑαυτὸν τοῖς μαθηταῖς σου Σωτῆρ, μετὰ τὴν ἀνάστασιν, Σίμων δέδωκας τὴν τῶν προβάτων νομῆν.

Ἐρριψαν σφᾶς αὐτοῦς εἰς φρέατα (=ἐρρίφθησαν εἰς).

Καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἑμαυτόν.

Παρασκευάζομαι (= παρασκευάζω ἑμαυτόν)

Ἐὰν ἄδηλον φωνὴν σάλπιγξ δῶ, τίς παρασκευάσεται εἰς πόλεμον; (Ἐὰν ἡ σάλπιγγα δώσῃ ἀκατάληπτον ἦχον, ποιός θὰ παρασκευασθῆ διὰ πόλεμον;).

Πολλάκις δὲ καὶ μὲ τὸ μέσον αὐτοπαθῆς ῥῆμα τίθεται ἢ ἀντίστοικος αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρώτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται ἢ αὐτοπάθεια:

Ἐαυτὸν ἀποκρύπτεται ὁ ποιητής. (πρβλ. νίβεται - καὶ - νίβεται μόνος του. Χτενίζεται - καὶ - χτενίζεται μόνη της).

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῆ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς ἓν μόνον μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται μὲ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ οἰκείου ὀνόματος ὡς ἀντικείμενον τοῦ μέσου ῥήματος:

Ἐνιψάμην τοὺς πόδας μου, πῶς μολυνῶ αὐτούς; (Ἐπλυνα τοὺς πόδας μου, πῶς νὰ τοὺς λερῶσω πάλιν;).

Νίψομαι ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς μου καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου, Κύριε.

2) **μέσα πλάγια**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ ἐμμέσως καὶ πλαγίως. Ταῦτα πάλιν ὑποδιαιροῦνται εἰς

α) **μέσα διάμεσα**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς κάτι, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει, **διὰ μέσου ἄλλου**:

Κείρομαι (=βάζω τὸν κουρέα καὶ μὲ κουρεύει).

Ὁ πατὴρ τοὺς παῖδας παιδεύεται (=ἐκπαιδεύει τοὺς παῖδας διὰ τῶν διδασκάλων).

β) **μέσα περιποιητικά** ἢ **μέσα ὠφελείας**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ἢ προκαλεῖ τὸ ὑποκείμενον χάριν ἑαυτοῦ, δηλαδὴ πρὸς χρῆσιν τοῦ ἢ πρὸς ὠφελείαν του:

Οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν (=οἰκοδομῶ τὴν οἰκίαν μου διὰ τῶν οἰκοδόμων).

Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, θέλων πύργον οἰκοδομήσαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην;

Ἄγομαι γυναῖκα (=ἄγω εἰς τὴν οἰκίαν μου γυναῖκα, παίρνω γυναῖκα ὡς σύζυγόν μου).

Ἐξῆλθεν ἄμα πρῶτ' μισθώσασθαι ἐργάτας.

Οὕτω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἢ τοῦ λαοῦ λέγεται τίθεσθαι ἢ γράφεσθαι νόμους (=τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους διὰ τῶν νομοθετῶν), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται τιθέναι ἢ γράφειν νόμους:

Ὁ Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔθηκεν ἢ ἔγραψε.

Οἱ Ἀθηναῖοι νόμους ἔθεντο ἢ ἐγράψαντο.

Πρεσβεύω = διαπραγματεύομαι ὡς πρεσβευτής.

Πρεσβεύομαι = στέλνω πρεσβεία ὡς πόλη γιὰ νὰ προασπίσω τὰ συμφέροντά μου.

Σημείωσις. Λαμβάνεται, οὐχὶ σπανίως, καὶ τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἀντὶ τοῦ μέσου πλαγίου:

Λύσανδρος τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζε (=ἐπεσκευάζετο, ἦτοι διὰ τῶν τεχνικῶν ἐπεσκεύαζε· πρβλ. κτίζει σπίτι, κόβει τὰ μαλλιά του στὸ κουρεῖο, κλπ.).

§81. Μέσα **ἀλληλοπαθῆ** λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀλληλοπάθειαν, ἦτοι μίαν κοινὴν ἐνέργειαν δύο ἢ περισσοτέρων ὑποκειμένων, ἢ ὁποῖα μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν:

Φιλοῦνται, μισοῦνται (=φιλοῦσι, μισοῦσιν, ἀλλήλους).

Τῆ τε ἐπιούση ἡμέρᾳ ὥφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ συνήλασεν αὐτούς.

Οὐ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις.

Ἡ κοινὴ καὶ ἀμοιβαία ἐνέργεια τῶν ὑποκειμένων δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς κάτι τι ἐκτὸς τοῦ

ἑαυτοῦ των εὐρισκόμενον, τὸ ὁποῖον ὅμως τὰ ἐνδιαφέρει ἀπὸ κοινού:

Διμερίσαντο τὰ ἱμάτια (ἐμοίρασαν μεταξύ των τὰ ἐνδύματα).

Διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Διοκλητιανὸς καὶ ὁ Μαξιμιανός (=διένειμαν ἀλλήλοις, διεμοίρασαν ἀναμεταξύ των τὴν ἐξουσίαν).

Σημείωσις. Ἀπὸ τὸν πληθυντικὸν, μετεδόθη ἡ ἔννοια τῆς ἀλληλοπαθείας καὶ εἰς τὸν ἐνικόν:

Διαλεγόμεθα περί τινος - διαλέγομαί τινα περί τινος.

Ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται (ἐξεκάσατε τὴν παρηγορίαν καὶ προτροπὴν, τὴν ὁποῖαν μᾶς κάμνει ὁ Θεός, ὅταν συνομιλῆ μαζὴ μας σὰν πρὸς παιδιά του).

Ἄντι δὲ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐνεργητικὸν μέ ἀντικείμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθὴ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθὴ τοῦ γ' προσώπου), ἐνίστε δὲ καὶ ῥῆμα παρασύνθετον μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὴν ἀλληλοπαθὴ ἀντωνυμίαν:

Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

Ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ (ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπᾷ τὴν γυναῖκά του, ἀγαπᾷ τὸν ἑαυτὸν του).

Εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνυτε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.

Ἀλληλοκτονοῦσιν (= κτείνουσιν ἀλλήλους).

§ 82. Μέσα δυναμικὰ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι ἐντείνον τὰς δυνάμεις του, ἥτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του:

Πρεσβεύω (=εἶμαι πρεσβευτῆς)- πρεσβεύομαι (=διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτῆς).

Ἅγιε τοῦ Θεοῦ, πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν.

Συνηθέστατον δὲ μέσον δυναμικὸν ῥῆμα εἶναι τὸ ποιοῦμαι εἰς φράσεις, οἷαι: ποιοῦμαι πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην κτλ. ἢ ποιοῦμαί τινα φίλον, σύμμαχον, πολέμιον κτλ.

Ἀδιαλείπτως μνεῖαν ὑμῶν ποιοῦμαι (σὰς ἐνθυμοῦμαι χωρὶς διακοπὴν).

Τίς στρατεύεται ἰδίους ὄψωνίοις ποτέ; (ποιός ποτέ ὑπηρετεῖ εἰς τὸν στρατὸν μὲ δικά του ἔξοδα;).

Καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρη καὶ ὁ θερίζων (χαίρουν μαζὶ καὶ ὁ σπορεὺς καὶ ὁ θεριστής).

Τὰ μέσα δυναμικὰ ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ὅπως π.χ. σκοπῶ καὶ σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω καὶ στρατοπεδεύομαι).

Σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν (πρόσεχε λοιπὸν μήπως τὸ φῶς, ποῦ εἶναι μέσα σου, γίνῃ σκοτάδι).

Ἄλλὰ ἄρχω λόγου=λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος-ἄρχομαι τοῦ λόγου=ἀρχίζω τὸν λόγον μου.

Μισθῶ τι = δίδω κάτι ἐπὶ μισθῶ, ἐνοικιάζω κάτι εἰς ἄλλον- μισθοῦμαι τι =λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθῶ, ἐνοικιάζω κάτι ἀπὸ ἄλλον πρὸς ἰδίαν μου χρῆσιν.

Ποιῶ τινα δοῦλον = καθιστῶ τινα δοῦλον, γίνομαι αἴτιος νὰ γίνῃ κάποιος δοῦλος ἄλλου- ποιοῦμαί τινα δοῦλον = καθιστῶ κάποιον δοῦλόν μου, ὑποδουλῶν κάποιον (εἰς τὸν ἑαυτὸν μου).

γ) Τὰ παθητικὰ ῥήματα.

§83. Τὰ παθητικὰ ῥήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει κάτι τι ἀπὸ ἄλλον. **Ὡς πρὸς τὸν τύπον** τὰ παθητικὰ ῥήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, συμπίπτουν μὲ τὰ μέσα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα καὶ προέρχονται.

Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι.

Ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος (ὠδηγεῖτο βιαίως ἀπὸ τὸν δαίμονα).

Αἰχμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν (θὰ ὀδηγηθοῦν αἰχμάλωτοι εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ ἡ Ἱερουσαλὴμ θὰ καταπατῆται ἀπὸ ἐθνικούς).

§84. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται **ποιητικὸν αἴτιον**. Ἐκφέρεται δὲ καὶ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

1) μὲ τὴν πρόθεσιν ὑπὸ καὶ γενικὴν ἢ σπανιώτερον μὲ τὴν ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς καὶ γενικὴν:

Καὶ διαρρήσσω τὰ δεσμὰ Ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος εἰς τὰς ἐρήμους.

Ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων.

Εἰσὶν εὐνούχοι οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

Τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

Μόνον παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται.

Τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον.

2) μὲ δοτικὴν προσωπικὴν, τοῦ ἐνεργούντος προσώπου, (βλ. §71, 5):

Ταῦτα Παύλῳ γέγραπται. (=ὑπὸ τοῦ Π.).

Ἰησοῦς ἀγαπητὸς τῷ λαῷ ἦν.

§85. Παθητικὰ ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται, ἀπὸ τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ῥήματα, κυρίως μὲν ἀπὸ τὰ συντασσόμενα μὲ αἰτιατικὴν ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§65, 1), σπανίως δὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἢ ἀπὸ τὰ ἀμετάβατα.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ:

Οἱ Μάγοι ἐνέπαιξαν τὸν Ἡρώδην.

Ὁ Ἡρώδης ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν Μάγων.

Ὁ Χριστὸς ἐθεράπευσεν τὸν τυφλόν.

Ὁ τυφλὸς ἐθεραπεύθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ.

§86. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων (§72 κ.έ.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, ἐὰν μὲν τὸ δίπτωτον ῥῆμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσομένων μὲ δύο αἰτιατικὰς καὶ τούτων ἡ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§73), τότε ἀμφότεραι αἱ αἰτιατικαὶ αὐταὶ γίνονται ὀνομαστικά, ἡ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἡ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου:

Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον.

Αὐτὸς καλεῖται ὑπὸ τοῦ Δαυὶδ Κύριος.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἡ μία πτώσις, ἡ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς αἰτιατικῆ), τρέπεται εἰς ὀνομαστικὴν γινομένη ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἡ δὲ ἄλλη, ἡ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (αἰτιατικῆ ἢ γενικῆ ἢ δοτικῆ), παραμένει:

Ὁ Θεὸς δέδωκέ μοι ὑγιείαν.

Υγιεία ἐκ Θεοῦ δέδοταί μοι.

Σημείωσις. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων ἀποκόπτω ἀποτέμνω, ἐκκόπτω (τινός τι) καὶ ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινί τι), κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται οὐχὶ τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν:

Ὁ Ἡρώδης ἀπέτεμε τοῦ Ἰωάννου τὴν κεφαλὴν.

Ὁ Ἰωάννης ἀπετμήθη τὴν κεφαλὴν.

§87. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς παθητικὸν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον.

ἀποκτείνω τινὰ - ἀποθνήσκω (=φονεύομαι) ὑπὸ τινος.

Τὸ θηρίον νικήσει αὐτοὺς καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω (κάθε ἡμέραν ἀντικρύζω κίνδυνον θανάτου διὰ τὸ Εὐαγγέλιον).

διώκω τινὰ - φεύγω (=καταδιώκομαι) ὑπὸ τινος.

Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις;

Ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ φεύγονται ἀπ' αὐτοῦ (Ἐναν ξένον ὅμως δὲν θὰ τὸν ἀκολουθήσουν ἀλλὰ θὰ φύγουν ἀπ' αὐτόν).

εὐ λέγω (=ἐπαίνῳ) τινὰ - εὐ ἀκούω (=ἐπαينوῦμαι) ὑπὸ τινος.

εὐ ποιῶ (=εὐεργετῶ) τινὰ - εὐ πάσχω (=εὐεργετοῦμαι) ὑπὸ τινος.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. αἰρῶ (=συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ ἀλίσκομαι (=συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι).

Ἐάλω ἡ Πόλις.

Τοῦ δὲ μέσου αἰροῦμαι (=ἐκλέγω τινὰ) παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ αἰροῦμαι (=ἐκλέγομαι) ὑπὸ τινος:

Τί αἰρήσομαι οὐ γνωρίζω (δὲν ξέρω τί νὰ προτιμήσω).

Μαθθίας αἰρεῖται ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων μαθητής.

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων τὸ παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ῥῆμα γίνομαι, τυγχάνω, λαμβάνω, ἔχω, κ.τ.τ. καὶ ἔν συνώνυμον πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν:

μισῶ τινὰ - (μισοῦμαι καὶ) μισητὸς γίνομαι ἢ μίσος ἔχω πρὸς τινος.

θεραπεύω τινὰ - (θεραπεύομαι καὶ) θεραπείας τυγχάνω ὑπὸ τινος.

ζημιῶ τινὰ (ζημιοῦμαι καὶ) ζημίαν λαμβάνω παρά τινος.

Διὰ τοιαύτης δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν **ἀποθετικῶν** ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως:

αἰδοῦμαι (=ἐντρέπομαι) τινὰ - αἰδοῦς τυγχάνω ὑπὸ τινος.

αἰτιῶμαι (=κατηγορῶ) τινὰ - αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμβάνω ὑπὸ τινος.

(Πρβλ. **ἐπιθυμῶ** - γίνομαι ἐπιθυμητός· **συγχωρῶ** - λαβαίνω συγχώρεσι· **παρηγορῶ** - ἔχω παρηγοριά· **περιποιῶμαι** - εὐρίσκω περιποίησι).

Σημείωσις. Τοῦ δίκην λαμβάνω παρά τινος (τιμωρῶ τινὰ) παθητικὸν εἶναι τὸ δίκην δίδωμι τινι (=τιμωροῦμαι ὑπὸ τινος): οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες **δίκην διδόασιν** (=τιμωροῦνται).

δ) Τὰ οὐδέτερα ῥήματα.

§88. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδετέραν): ζῶ, ὑγιαίνω, νοσῶ, σωφρονῶ, εὐδαιμονῶ κτλ.

Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος.

Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται.

Εὐχομαί σε ὑγιαίνειν.

Τὸ Σάββατον ἠσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολὴν (τὸ Σάββατον ἠσύχασαν καὶ δὲν ἔκαναν τίποτε, σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴν περὶ τῆς σαββατικῆς ἀργίας).

Σημείωσις . Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα ῥήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄ ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§89. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαίτεροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὄρων τῆς προτάσεως), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διάφοροι ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις, ἥτοι ἡ σχέσις **τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὀργάνου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς** .

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται

1) δι' ἐπιρρήματος· ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθές, σήμερον, οὕτω, ἄλλως κτλ. (**Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί**).

Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω (ἐὰν εἶσαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ρίξε τὸν ἑαυτὸν σου ἀπ' ἐδῶ κάτω).

Καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου.

Ἰησοῦς Χριστὸς χθές καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος.

2) διὰ τινος ὀνόματος πλάγιας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροθέτου τινός(·Ως **ἐπιρρηματικοὶ** προσδιορισμοί):

Ἐπιστάτα, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν (Διδάσκαλε, ὅλην τὴν νύχτα ἐκοπιάσαμε χωρὶς νὰ πιάσωμε τίποτε).

Καὶ ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχισυναγῶγων, ὀνόματι Ἰάειρος (καὶ ἔρχεται ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀρχισυναγωγούς, ὀνομαζόμενος Ἰάειρος).

Ἄγγελος Κυρίου διὰ τῆς νυκτὸς ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς (ἄγγελος Κυρίου ἄνοιξε τὴν νύχτα τὶς πόρτες τῆς φυλακῆς).

Ὅ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἔστι.

1) Αἱ πλάγαι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς.

§90. α) Ἡ αἰτιατικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεύθυνσιν ἢ τὸ τέρμα μιᾶς κινήσεως (ποῦ ; ἕως ποῦ ;)

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητικῆ:

Κνίση δ' οὐρανὸν ἴκε (=εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρανόν) (Πρβλ. πάω σπίτι, πάω σχολεῖο).

2) ἕκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς (πόσον ;):

Ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ (τὴν ἴδια ἡμέρα ἐπήγαν σ' ἕνα χωριὸ ποῦ ἀπέειχε ἐξήντα στάδια ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ).

Νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα ὕστερον ἐπέειπασε.

Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες· σήμερον καὶ αὔριον πορευσόμεθα εἰς τήνδε τὴν πόλιν καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν ἕνα καὶ ἐμπορευσόμεθα καὶ κερδήσομεν (ἐλάτε τώρα σεῖς, ποῦ χωρὶς νὰ λογαριάζετε τὸν Θεὸν λέετε· “σήμερα ἢ αὔριον θὰ πᾶμε εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν καὶ θὰ μείνωμεν ἐκεῖ ἕνα ἔτος καὶ θὰ ἐπιδοθῶμεν στὸ ἐμπόριον καὶ θὰ κερδήσωμεν χρήματα”).

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, γίνεται χρῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος (οὗτοσί), πρὸς δήλωσιν τοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος ἔχει παρέλθει, ἀφότου ἔχει γίνεῖ κάτι τι:

Τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο (εἶναι σήμερα ἢ τρίτη ἡμέρα ἀφ' ὅτου συνέβησαν αὐτά).

3) αἰτίαν ἢ σκοπὸν (γιὰτί; πρὸς τί;). Μὲ τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς:

Τί με λέγεις ἀγαθόν; (γιατὶ μὲ λὲς ἀγαθόν;)

Τί δειλοὶ ἐστε;

Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; (γιατὶ λοιπὸν λέγουν οἱ γραμματεῖς ὅτι πρέπει νὰ ἔλθῃ πρῶτα ὁ Ἠλίας;).

4) τὸ κατὰ τι, ἥτοι ἀναφορὰν (σὲ τί ; ὡς πρὸς τί;):

Νοσοῦντα τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν...

Διαφέρει γυνὴ ἀνδρὸς τὴν φύσιν (διαφέρει ἡ γυναῖκα ἀπὸ τὸν ἄντρα ὡς πρὸς τὴν φύσιν).

Ὅ ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός ἐστι (=ὡς πρὸς τοῦτο).

§91. β) Ἡ καθαρὰ γενικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) περιοχὴν τόπου τινός, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἢ διὰ τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι (ποῦ; ἀπὸ ποῦ;). Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητικῆ:

Ἔρχονται πεδίου μαχησόμενοι (=διὰ τῆς πεδιάδος).

Βαβυλώνιοι κατέκλησαν Ἱεροσολύμων (ἐντὸς τῶν Ἱεροσολύμων) Ἰουδαίους.

Ἐν Ἱεροσολύμοις τῆς Ἰουδαίας γῆς, οὗ (ὅπου) ὁ Ναὸς τοῦ Σολομώντος ἐστίν.

Σημείωσις: Περί τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης βλ. §28,5.

2) διάστημα χρόνου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (πότε; τὶ καιρὸς;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ γενικὴ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν:

Προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος.

Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω (εἰς τὸ ἐξῆς ἄς μὴ μὲ ἔνοχλῃ κανεῖς).

Ὅρθρίσωμεν ὄρθρου βαθέος.

3) αἰτίαν· (γιατί;):

Ἀθανάσιος φεύγει φόνου (ὁ Ἀθανάσιος κατηγορεῖται γιὰ φόνο).

πρβλ. §74, 5 καὶ §37,1,β'.

4) ποσόν· (πόσον;), (πρβλ. §74,4):

Καὶ πόσου διδάσκει; (καὶ πόσα παίρνει γιὰ τὴν διδασκαλίαν του);

§92. γ) Ἡ δοτικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

I. **ἡ τοπικὴ δοτικὴ** (§28,7)

1) τὸν τόπον ἐπὶ στάσως· (ποῦ; σὲ ποῖο μέρος;).

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητικὴ:

Ἄλλ' ἔα με ναίειν ὄρεσιν (ἀλλὰ ἄφησέ με νὰ κατοικῶ στὰ βουνά).

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εὐχρηστοὶ οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ τῆδε (=ἐδῶ), ταύτη (=αὐτοῦ), ἐκείνη (=ἐκεῖ), ἄλλη (=ἀλλοῦ), ἧ (=ὄπου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἰδίᾳ δὲ ὀνομάτων δῆμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς Πανάκτω, Βραυρώνι, Ἐλευσίνι, Ῥαμνοῦντι κλπ.:

Ὡ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῆδε κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Μακαρία ἡ ὁδός, ἧ πορεύει σήμερον.

Οἱ υἱοὶ σου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλω τῆς τραπέζης σου (τὰ παιδιὰ σου θὰ παρακάθηνται ὀλόγυρα ἀπὸ τὴν τράπεζάν σου, σὰν νεόφυτα δενδρύλλια ἐλαιῶν).

Στήλας δὲ στήσαι Ὀλυμπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἴσθμοῖ καὶ Ἀθήνησιν ἐν πόλει καὶ ἐν Λακεδαίμονι ἐν Ἀμυκλαίῳ (καὶ νὰ στήσουν στήλες (μὲ τὴν συνθήκη) στὴν Ὀλυμπία καὶ στοὺς Δελφοὺς καὶ στὸν Ἴσθμὸ καὶ στὴν Ἀθήνα στὴν ἀκρόπολη καὶ στὴν Σπάρτη στὸ Ἀμύκλαιο).

2) χρόνον ὠρισμένον, κατὰ τὸν ὁποῖον συμβαίνει κάτι τι. (ποιὰ ἡμέρα; ποιὸν μῆνα; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν χρόνον, καὶ ὀνομάτων ἐορτῶν ταύτη τῆ ἡμέρα, τῆδε τῆ νυκτί, τῷ ἐπιόντι μηνί, τῷ ἐπιόντι ἔτει κλπ. Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἀπατουρίοις, Θεοδοφορίοις κλπ. (=στὴν ἐορτῆ τῶν Παναθηναίων κλπ.):

Τῷ ἔκτω μηνί, ὁ Ἀρχιστράτηγος ἀπεστάλη πρὸς σὲ τὴν Παρθένον Ἀγνήν.

Κάκειθεν ἀποπλεύσαντες τῆ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἀντικρὺ Χίου, τῆ δὲ ἑτέρα παρεβάλομεν εἰς Σάμον, καὶ μείναντες ἐν Τρωγυλίῳ τῆ ἐχομένη ἤλθομεν εἰς Μίλητον (ἀπ' ἐκεῖ ἀπεπλεύσαμεν καὶ τὴν ἐπομένην ἐφθάσαμεν ἀντικρὺ τῆς Χίου· τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐπλησιάσαμεν τὴν Σάμον, ἐμείναμεν εἰς τὸ Τρωγύλλιον καὶ τὴν ἐπομένην ἤλθαμεν εἰς τὴν Μίλητον).

Οὔσης οὖν ὀψίας τῆ ἡμέρα ἐκείνη τῆ μιᾶ τῶν σαββάτων... ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς (κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, τῆς πρώτης τῆς ἐβδομάδος...)

Παῦλος ἐπορεύθη χειμῶνι.

Προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτω (προσεύχεσθε νὰ μὴ γίνῃ ἡ φυγὴ σας κατὰ τὸν χειμῶνα ἢ κατὰ τὸ Σάββατον).

II. ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ (ἡ τοῦ μέσου)(§28, 8)

1) τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖται κάτι τι:

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ σῶσον ἡμᾶς.

Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτω (= μὲ τὸν θάνατον) θάνατον πατήσας, καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι, ζῶν χαρισάμενος.

Κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί (= μὲ τὰ χέρια).

2) συνοδεῖαν· ἦτοι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πρᾶξιν:

Ἰούδας ὄχλω ἱκανῶ ἀφίκετο.

Τίς στρατεύεται ἰδίῳις ὄψωνίοις ποτέ; (ποιός ποτέ ὑπηρετεῖ εἰς τὸν στρατὸν μὲ δικά του ἔξοδα;).

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, οἷα π.χ. μίαν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν (=μαζὶ μὲ τοὺς ἄνδρας, μαζὶ μὲ τὸ πλήρωμά της).

3) τρόπον· Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις τῆδε, ταύτη (=ἔτσι), τῷδε ἢ τούτῳ τῷ

τρόπω, οὐδενὶ τρόπω, σιγῇ, σιωπῇ, κραυγῇ, βία, σπουδῇ, παντὶ σθένει, πάσῃ τέχνῃ κλπ.

Μέλλων φαγεῖν, ἄνθρωπε, Σῶμα Δεσπότου, φρόβω πρόσελθε, μὴ φλεγῆς... τῶδε πρόσευξαι τῷ τρόπῳ μετὰ τρόμου.

Καὶ ἀνεφώνησε φωνῇ μεγάλη (καὶ μὲ μεγάλην φωνὴν ἐφώνασε).

Τεκνία μου, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μηδὲ τῇ γλώσσῃ, ἀλλ' ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ (ἀγαπημένα μου παιδιά, ἃς μὴ ἀγαπῶμεν μὲ τὰ λόγια μόνον καὶ μὲ τὴν γλώσσαν, ἀλλ' ἃς ἀγαπῶμεν μὲ τὰ ἔργα τῆς καλωσύνης καὶ μὲ τὴν εἰλικρίνειαν ποῦ ἐπιβάλλει ὁ Θεός).

Οὐ γὰρ εἰκῆ τὴν μάχαιραν φορεῖ (δὲν φέρει μαχαίρη χωρὶς λόγον).

4) αἰτίαν:

Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῶ ἀπόλλυμαι! (πόσοι μισθωτοὶ ἐργάται τοῦ πατέρα μου ἔχουν ἀρκετὴν τροφήν καὶ τοὺς περισσεύει, ἐνῶ ἐγὼ χάνομαι ἀπὸ τὴν πείνα!).

Συγχωρήσωμεν πάντα τῇ Ἀναστάσει.

Τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστηκας. μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ (ἐκόπηκαν ἔνεκα τῆς ἀπιστίας των, καὶ σὺ στέκεσαι διὰ τῆς πίστεως. Μὴ ὑπερηφανεύεσαι ἀλλὰ φοβοῦ).

5) ποσόν, ἦτοι μέτρον ἢ διαφοράν. Βλ. καὶ §71.:

Πολλῶ μείζον ἐστίν (=κατὰ πολὺ).

Τοσοῦτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσω διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα (κι ἀποδείχτηκε ἔτσι, πῶς εἶναι τόσο ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους, ὅσο πιὸ ξεχωριστὸ εἶναι τὸ ὄνομα ποῦ ἔχει κληρονομήσει σὲ σύγκριση μ' αὐτούς).

Οὐ πολλαῖς δ' ὕστερον ἡμέραις ἦλθε καὶ ἡ πεζὴ στρατιὰ (λίγες μέρες ἀργότερα ἔφτασε καὶ τὸ πεζικὸ στράτευμα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ' ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

...§121. **Ἀνασκόπησις.** Ἀνασκοποῦντες τὰ εἰρημένα περὶ τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις παρατηροῦμεν ὅτι

1) ἡ (κυρίως) ὀριστικὴ καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἦτοι ἡ δυνητικὴ εὐκτική, §119, 2 καὶ ἡ δυνητικὴ ὀριστικὴ, §117, 2) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι **οὐ** (=δὲν).

2) ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ προστακτικὴ καὶ αἱ δύο εὐχεταιὶ (ἦτοι ἡ εὐχεταιὶ εὐκτική, §119, 1, καὶ ἡ εὐχεταιὶ ὀριστικὴ, §117, 3) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι **μὴ**.

Ἰδιαίτεροι παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις, ἦτοι τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως.

§122. 1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ προτάσεις κρίσεως ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικὴν μορφήν. Καὶ ὅταν μὲν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως ἐκφέρονται κατὰ τινὰ τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§121, 1):

Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾶς με πλείον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναί, Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε.

Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἦτοι ὅταν εἶναι ἀπορηματικαί, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§118, 2):

Εἶπωμεν ἢ σιγῶμεν; (εἶπατε, σιγᾶτε - μὴ εἶπητε κτλ.).

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

α) **ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας**, ἦτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται βεβαίωσις ἢ ἄρνησις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἐν ἀπλοῦν **ναί** ἢ ἐν ἀπλοῦν **οὐ** (=ὄχι), ἢ κάποια ἄλλη βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἔκφρασις (μάλιστα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γὰρ οὐ : κτλ. - οὐδαμῶς, ἧκιστα γε, κτλ.)

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων, ἄρα, ἄραγε, ἀρ' οὖν, ἢ μῶν (=μὴ οὖν), οὐκοῦν, οὐκουν κλπ.:

Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ, ναί, Κύριε. («ἐκαταλάβατε ὅλα αὐτά;». Αὐτοὶ τοῦ λέγουν, «Ναὶ Κύριε»).

Ἄρα γε γινώσκεις ἢ ἀναγινώσκεις; (ἄραγε καταλαβαίνεις αὐτὰ ποῦ διαβάζεις;).

Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἄρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς; (ὅταν ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, θὰ βρῆ ἄραγε τὴν πίστιν εἰς τὴν γῆν;).

Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος· οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; (τότε τοῦ εἶπε ὁ Πιλάτος, «Εἶσαι λοιπὸν βασιλεύς;»).

Ἐὰν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερῆς συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις πότερον ἢ πότερα, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ ἤ:

Πότερον θάλασσά εἰμι ἢ δράκων;

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νέαν γλώσσαν ἢ μετάφρασις τοῦ πότερον (ἢ πότερα) εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις δύναται νὰ παραλείπεται.

Σημείωσις. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ οὐ, ἄρ' οὐ, οὐκοῦν κ.τ.τ., περιμένεται ἀπάντησις καταφατική, εἰς ἐρωτήσεις δέ, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ μή, ἄρα μή, μὴν κ.τ.τ. περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική:

Οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγὼ σε ἠλέησα; (δὲν ἔπρεπε καὶ σὺ νὰ ἐλεήσης τὸν σύνδουλό σου, ὅπως καὶ ἐγὼ σὲ ἐλέησα;). (Περιμένεται ἀπάντησις: Ναί).

Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα· μή καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; (εἶπε τότε ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς δώδεκα, «Μήπως καὶ σεῖς θέλετε νὰ φύγετε;»). (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική).

β) **ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας**, ἥτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν. Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (τίς, ποῖος, πόσος κτλ. - ποῦ, πόθεν, πῶς κτλ.):

Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον· ἑπτὰ.

Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπον· Καίσαρος («τίνος εἶναι αὕτη ἡ εἰκόνα καὶ ἡ ἐπιγραφή;». Ἐκεῖνοι εἶπαν, «Τοῦ Καίσαρος»).

Τίς δύναται σωθῆναι; (ποιὸς μπορεῖ νὰ σωθῆ;). Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ («ἀπὸ ποῦ εἶσαι ἐσύ;». Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς δὲν τοῦ ἔδωκε ἀπάντησιν).

3) Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἥτοι ἐκφράσεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῆ κάτι τι, ἀλλ' ἀπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. (**Ρητορικαὶ** ἐρωτήσεις). Οὕτω

α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη μὲ τὸ τί οὐ ἢ τί οὖν οὐ καὶ ἐκφερομένη καθ' ὀριστικὴν ἀορίστου, ἢ σπανιώτερον ἐνεστώτος, ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτρεπτικῆς, §118, 1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῆ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παράκλησις καὶ ἅμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος;

Τὶ οὖν οὐ καὶ Πέτρον ἐκαλέσαμεν ; (=καλέσωμεν οὖν τάχιστα καὶ Π.). (πρβλ. Λιάκαινα, δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις Τοῦρκον ἄνδρα; = παντρεύου - πάρε).

β) ἐνίοτε προβάλλεται ἐρώτησις ἀντὶ ὑποθέσεως:

Ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη τούτῳ (= ἐάν τις ἐξαμάρτη ἄκων). (πρβλ. Καλὸ εἶδα ἄκων; καλὸ θὰ πῶ, καλὸ θὰ μαρτυρήσω = ἂν εἶδα καλὸ, κλπ.).

Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν (= ἐάν τις ἀσθενῆ) (εἶναι κανεὶς μεταξύ σας ἀσθενής; Ἄς προσκαλέσῃ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄς προσευχηθῶν ἐπάνω ἀπὸ αὐτὸν καὶ δι' αὐτὸν πρὸς τὸν Θεόν).

γ) προβάλλεται πολλάκις ἐρώτησις ἀντὶ ἐντόνου βεβαιώσεως ἢ ἐντόνου ἀρνήσεως:

Οὐκ ἐγὼ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; (δὲν σὲ εἶδα ἐγὼ εἰς τὸν κήπον μαζί του;).

Τίνι γὰρ εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων· υἱὸς μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; (σὲ ποιὸν ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους εἶπε ποτὲ ὁ Θεός; «ὁ Γιὸς μου εἶσαι ἐσύ, ἐγὼ σ' ἔχω γεννήσει σήμερα»; (= εἰς οὐδένα).

3. Οἱ χρόνοι εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἐκτὸς τῆς ὀριστικῆς

§123. Εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν, τὴν προστακτικὴν, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἕκαστος χρόνος διατηρεῖ τὴν σημασίαν τοῦ μόνου ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐμφάνσεως τοῦ σημανομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἥτοι ἕκαστος χρόνος δηλοῖ καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας, ὅπως εἰς τὴν ὀριστικὴν, **διάρκειαν** ἢ **ἐπανάληψιν** τοῦ σημανομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, **σύνοψιν** ἢ **ἀπλὴν πραγματοποίησιν** ἢ τὸ **τετελεσμένον** αὐτοῦ (§103, 2). Δὲν διατηροῦν ὁμοῦ οἱ χρόνοι καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὴν ὀριστικὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν βαθμίδα (§103, 1). ἀλλὰ

1) εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις πάντες οἱ χρόνοι καθ' ὑποτακτικὴν, εὐκτικὴν καὶ προστακτικὴν (καὶ εἰς τὸ ἀνεξαρτήτως ἐκφερόμενον ἀπαρέμφατον) ἀναφέρονται **εἰς τὸ μέλλον**:

ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ (§118, 1), εἰπώμεν ἢ σινώμεν ; (§118, 2). Ἴδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥήμά σου (ἴδοὺ ἡ δούλη τοῦ Κυρίου· ἄς μοῦ γίνῃ ὅπως εἶπες).

(§119, 1). Δίς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης (§119, 2). ἄπτε, παῖ, λύχνον (§120). Θαρσῶν, Διόμηδες, μάχεσθαι (=μάχου) Ὅμ.

2) εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις καὶ τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν γενικῶς πάντες οἱ χρόνοι δύνανται νὰ ἀναφέρονται εἴτε εἰς τὸ παρὸν εἴτε εἰς τὸ παρελθὸν εἴτε εἰς τὸ μέλλον, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, καὶ ἀναλόγως τῆς ὅλης ἐννοίας τῶν συμφραζομένων:

Λέγω ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (ὁ ἀόριστος ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν)

ἔλεγον ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (εἰς τὸ παρελθόν),

ἢ ἵνα πεισθεῖητε.

ἔρῳ ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (εἰς τὸ μέλλον).

Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγούς πάλαι ταυτ' εἰδότας κρύπτειν (=ὄτι, εἰ καὶ ἤδεσαν, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεστῶτες εἰδότας καὶ κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθόν). Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο (=ἵνα ἄρξη, τότε. Ὁ μέλλων ἄρξων ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθόν).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄ ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

§124. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα **συνείρονται** κατὰ τρεῖς τρόπους, ἦτοι:

1) **παρτίθεται** ἀπλῶς ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης χωρὶς κανένα σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη ἀπλή παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται **σχῆμα ἀσύνδετον**, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρμοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλῶσσάν μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει), καὶ συνήθως κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδιῶν, οὐκί σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν ἀφελῆ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ ποιήματα. (Πρβλ. Κλαῖνε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριὰ δὲν ἔχουν. Δὲν κλαῖνε γιὰ τὸ ψήλωμα, δὲν κλαῖνε γιὰ τὰ χιόνια, ἢ κλεφτουριὰ τ' ἀρνήθηκε κλπ.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὐρίσκεται συχνὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὅμως χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ κάτι τι μὲ γοργότητα καὶ ζωηρότητα καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἠγωμένα εἰς ἓν ὅλον.

Ἐβαπτίσθης, ἐφωτίσθης, ἐμυρώθης, ἠγιάσθης, ἀπελούσθης εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, ὅταν μία περίοδος ἢ ἓν κῶλον περιόδου ἀρχίζει ἀπὸ δεικτικὴν λέξιν, διότι αὐτὴ αὕτη ἢ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας της χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἐπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγουμένων μὲ τὰ ἐπόμενα:

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοῦς, εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου· Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολύσαι αὐτήν. (πρβλ. §45, 2).

2) **συνδέονται κατὰ παράταξιν**, ἦτοι μὲ παρατακτικούς συνδέσμους (πρβλ. ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη, ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. §5, 1).

Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαϊκός· προήλθε δὲ ἐκ τοῦ πρῶτου, ἦτοι τοῦ ἀσυνδέτου, **ἀφοῦ μερικαὶ λέξεις (ἐπίρρηματικαὶ ἢ ἀντωνυμιακαὶ)** σὺν τῷ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἀπλὰ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἀπλῶν ὄρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις καὶ ἀρχήθεν ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προσέτι, ἐπίσης, καὶ φράσεις οἶαι π.χ. παίζει **καὶ** ἄδει - ἢ - οὐρανὸς **καὶ** γῆ, ἀρχήθεν ἐσήμαινον παίζει, **προσέτι** ἄδει - ὁ οὐρανὸς, **προσέτι** ἡ γῆ.

3) **συνδέονται καθ' ὑπόταξιν**, ἦτοι μὲ ὑποτακτικούς συνδέσμους (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, κλπ.) ἢ μὲ ἀναφορικὰς λέξεις. Διὰ τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερικὴ, ἦτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, δηλαδὴ δηλοῦται ποία ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ ποία τὸ δευτερεύον, συγχρόνως δὲ ποία ἢ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας (πρβλ. ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη - ἐπειδὴ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. §5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὅπου ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατόν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προήλθεν ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν.

Ἡδύνατο δὲ νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἢ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἢ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλέον τὴν αὐτοτέλειάν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἑτέρας (τῆς κυρίας), ἕνεκα τοῦ ἐξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνείδησιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἦτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ συνήθως δηλοῖ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. (Ἐφαγε, ἐκοιμήθη - ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη = ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη. Ἐφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε - ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε = ἐπειδὴ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε). Ἀλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατόν κάποια λέξις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν παρατασσομένων προτάσεων, ἐκείνης ἢ ὁποῖα περιέχει τὸ δευτερεύον νόημα, (ἦτοι κάποιο ἐπίρρημα ἢ κάποια ἀντωνυμία), ἰδιαίτερος πως τονιζομένη, νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὴ

τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἑτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν λογικὴν σχέσιν, ἢ ὁποῖα ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις ὥστε ἀρχήθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (ὡς τε = καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). Ἀλλ' αὕτη εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π.χ. ἔπασσε χιῶν πολλή, ὡς τε ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον: (=ἔπασσε χιῶν πολλή καὶ οὕτω ἐκαλύφθη κλπ.), εὐκόλον ἦτο νὰ νομισθῆ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῆ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς** (ὥστε). Ὁμοίως τὸ μόριον εἰ ἀρχήθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικὸν (=ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μὲ τὸ (βεβαιωτικὸν) γὰρ ὡς εἰσαγωγικὸν εὐχῆς: (εἰ γὰρ ἐγὼ ὡς εἶην ἀθάνατος καὶ ἀγήραος κτλ. = μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἦμουν κτλ. Ὁμ. Θ 583· πρβλ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ εἰ καὶ αἰ προελθόντα εὐχετικά μόρια, εἴθε, αἴθε καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. Ἔτσι νὰ ζήσης, πῆγαινε νὰ ἰδῆς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί). Ἀλλὰ εἰς ἓν σύμπλεγμα προτάσεων, ὁποῖον π.χ. Ὁμ. υ, 236 αἰ γὰρ τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος τελέσειε Κρονίων· γνοίης χ' (=γνοίης κε) οἴη ἐμὴ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται (=εἴθε βέβαια, ξένε, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γνῶριζες κτλ.), ἦτο εὐκόλον τὸ μόριον αἰ (=εἰ), τὸ ὁποῖον εἰσάγει τὴν πρώτην, τὴν εὐχετικὴν πρότασιν, νὰ νομισθῆ ὅτι εἰσάγει ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχετικὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὁποῖαν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῆ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὕτη ἐκφράζει. (Ἄν βέβαια, ξένε, ἤθελεν ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου τότε θὰ γνῶριζες κτλ.). Βλ. καὶ Ὁμ., Θ 369 κ. ἔ.

Α' Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν ...

Β' Σύνδεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν

1. Εἰδικαὶ προτάσεις

§ 139. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις εἰσάγονται μὲ τοὺς εἰδικοὺς συνδέσμους ὅτι καὶ ὡς καὶ χρησιμεύουν 1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλλειν, κτλ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὁρᾶν, ἀκούειν, κτλ.) ἢ γνωστικῶν (γινώσκειν, εἰδέναι, κτλ.), ἢ ὡς ἐπεξηγήσις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνήθως δεικτικῆς (τοῦτο, ταῦτα - ὅ, § 23).

Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· καλῶς εἶπας ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω.

Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν.

Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν.

Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ἀληθινὸς ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπεῖρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων.

2) ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ κτλ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς ἄλις (ἐστίν), δῆλόν (ἐστίν), κτλ.

Καὶ εἶπε Νωεμὶν πρὸς Ῥοῦθ τὴν νύμφην αὐτῆς· ἀγαθόν, θύγατερ, ὅτι ἐξήλθες μετὰ τῶν κορασιῶν αὐτοῦ (ἢ Νωεμὶν εἶπε πρὸς τὴν Ροῦθ τὴν νύμφην τῆς· "εἶναι καλόν, κόρη μου, ὅτι ἐξέρχεσαι εἰς σταχυολογίαν μὲ τὰς ὑπηρετίας τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ).

Οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα (δὲν ἐφέραμε τίποτε εἰς τὸν κόσμον καὶ εἶναι φανερόν ὅτι δὲν μπορούμε οὔτε νὰ πάρωμε τίποτε μαζί μας).

Τὰ θηρία ἐστὶ κρείττω αὐτῶν, ἃ δύνανται ἐκφυγόντα εἰς σκέπην ἑαυτὰ ὠφελῆσαι. κατ' οὐδένα οὖν τρόπον ἡμῖν ἐστὶ φανερόν ὅτι εἰσὶ θεοί. διὸ μὴ φοβηθῆτε αὐτούς (τὰ θηρία εἶναι καλύτερα ἀπὸ αὐτά, διότι ὅταν εὐρεθοῦν εἰς κίνδυνον ἠμποροῦν νὰ καταφύγουν εἰς κάποιον καταφύγιον καὶ ἐπομένως νὰ ὠφελήσουν τὸν ἑαυτῶν. Κατ' οὐδένα, λοιπόν, τρόπον εἶναι εἰς ἡμᾶς φανερόν καὶ πειστικόν, ὅτι αὐτὰ τὰ εἶδωλα εἶναι θεοί. Διὰ τοῦτο μὴ τὰ φοβηθῆτε).

§ 140. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1· ἄρνησις οὐ). Ὅταν ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, τότε συνήθως ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὀριστικῆς τίθεται εἰς τὴν εἰδικὴν πρότασιν εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου· (βλ. § 119, 2):

Ἦκουε ὅτι αὐτὸς ἐν Κιλικίᾳ εἶη.

Προϊδούσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοὶ τὰ ἔθνη ὁ Θεός, προσηγγελίσαστο τῷ Ἀβραᾶμ ὅτι ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη (καὶ ἡ γραφὴ, ἐπειδὴ προεἶδε ὅτι ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πίστεως δικαιώνει τοὺς ἐθνικούς, προανήγγειλε εἰς τὸν Ἀβραᾶμ τὸ χαρμόσυνον ἄγγελμα: Διὰ σοῦ θὰ εὐλογηθοῦν ὅλα τὰ ἔθνη).

Σημείωσις α'. Εἰς τὰς φράσεις οἶδ' ὅτι (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), εὐ οἶδ' ὅτι (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαιότατα), δῆλον ὅτι (= προδήλως, προφανῶς), αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος εἰδικῆς προτάσεως καὶ λαμβάνονται οὕτω παρενθετικῶς ὡς βεβαιωτικὰ ἐπιρρήματα, τὸ ὅτι δὲν ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἀναφέρεται:

Εὐ οἶδ' ὅτι πάντες ὑμεῖς ἐλεεῖτε τοὺς ἀτυχεῖς καὶ ταλαιπώρους ἀνθρώπους (ὅλοι σας ἐλεεῖτε βεβαιότατα, ἀσφαλῶς τοὺς δυστυχισμένους).

Ἐρρήθη δῆλον ὅτι πολλά. (Ἐντεῦθεν προήλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπίρρημα δηλονότι καὶ δηλαδῆ).

Σημείωσις β'. Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος ὡς διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ ὅτι κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ ὡς συνήθως εἰσάγεται κάτι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπλή γνῶμη ἢ ἰσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο κανονικῶς τὸ ὡς τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα διαβάλλειν, πείθειν, κλπ.:

Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ (κάποιος πλούσιος εἶχε διαχειριστήν, τὸν ὁποῖον κατηγορήσαν ὅτι σπαταλᾷ τὴν περιουσίαν του).

Τρέμουσα ἦλθε καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἦψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παρακρήμα (ἦλθε μὲ τρόμον, ἔπεσε στὰ πόδια του, καὶ τοῦ εἶπε μπροστὰ σ' ὄλον τὸν κόσμον τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποῖαν τὸν ἄγγιξε καὶ ὅτι ἀμέσως ἐθεραπεύθηκε).

Σημείωσις γ'. Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἢ εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστῶτος δύνανται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστῶτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύνανται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ:

Ἔλεγεν ὅτι ἀδικοῖεν (= ὅτι ἀδικοῦσι - ἢ - ὅτι ἠδίκουν).

Ἔλεγον ὅτι πεφευγῶς εἶη (= ὅτι πέφευγεν - ἢ - ὅτι ἐπεφεύγει).

Σημείωσις δ'. Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον ὡς ἀντικείμενον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα φημι (καθὼς καὶ τὰ δοξαστικὰ ῥήματα νομίζειν, ἠγείσθαι, οἶεσθαι κτλ.)

Τὰ δὲ αἰσθητικὰ καὶ τὰ γνωστικὰ ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς).

Τοιαύτη ὁδὸς γυναικὸς μοιχαλίδος, ἢ, ὅταν πράξη, ἀπονησμένη, οὐδὲν φησι πεπραχέναι ἄτοπον (τέτοιος εἶναι ὁ δρόμος καὶ ὁ τρόπος τῆς μοιχαλίδος γυναικός, ἢ ὁποῖα, ὅταν διαπράξη τὸ ἀμάρτημα, νίπεται καὶ διαλαλεῖ, ὅτι τίποτε τὸ ἄτοπον δὲν ἔχει διαπράξει).

Νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδείᾳ εἶναι ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτησαν αὐτὸν (ἐπειδὴ δὲ

ἐνόμισαν ὅτι ἦτο μὲ συντροφιά, ἐβάδισαν μιᾶς ἡμέρας δρόμον καὶ τὸν ἀναζητοῦσαν).

Ἀλλὰ μενούγγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα εἶναι, ἵνα Χριστὸν κερδήσω (καὶ μάλιστα θεωρῶ ὅτι εἶναι ὅλα ζημία ἔνεκα τῆς ὑπεροχῆς τῆς γνώσεως τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μου, χάριν τοῦ ὁποῖου τὰ ἔχασα ὅλα καὶ τὰ θεωρῶ σκουπίδια, διὰ νὰ κερδίσω τὸν Χριστὸν καὶ νὰ βρεθῶ ἐνωμένος μαζί του).

Καὶ ἔδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ (καὶ μοῦ ἔδειξε τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ νὰ κατεβαίνῃ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἔχουσα τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ).

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις

§ 141. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμους ὅτι, διότι, ὡς (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ μὲ τοὺς (κυρίως χρονικοὺς) συνδέσμους ἐπεὶ, ἐπειδὴ (καὶ σπανιώτερον ὅτε καὶ ὁπότε = ἀφοῦ).

Καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

Δούλε πονηρῆ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφήκᾳ σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με.

Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη.

Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ.

Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησε Δαυῖδ ὅτε ἐπέινασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;

Οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησε Δαυῖδ ὁπότε ἐπέινασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες;

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121,1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου· (ἄρνησις οὐ. Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις):

Κύρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη (ὁ Κύρος φώναζε δυνατὰ στὸν Κλεάρχῳ νὰ ἀδηγήσει τὸ στράτευμα ἐναντίον τῆς κεντρικῆς

γραμμής του έχθρου, γιατί εκεί βρισκόταν ο βασιλιάς).

Σημείωσις α'. Με το ὅτι κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις μετὰ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα (**χαίρω, ἡδομαι, θαυμάζω**, κλπ.) ἢ κατόπιν φράσεων, οἷα **αἰσχρόν** (ἐστὶ), **δεινόν** (ἐστὶ), **θαυμαστόν** (ἐστὶ) κ.τ.τ.:

Τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι (ἤκουσα τὴν φωνὴν σου, καθὼς περιπατοῦσες στὸν παράδεισον, καὶ ἐφοβήθην νὰ παρουσιασθῶ ἐμπρός σου ἐπειδὴ εἶμαι γυμνός).

Νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν (τώρα χαίρω, ὅχι διότι ἐλυπηθήκατε, ἀλλὰ διότι ἡ λύπη σας κατέληξε εἰς μετάνοιαν).

Καὶ ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει (καὶ ἀπόρησαν διότι μιλοῦσε μετὰ γυναῖκα).

Ἀλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται μετὰ τοῦ εἰ (ὡς αἰτιολογικόν), ὅταν τὸ αἴτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῆ: (ἄρνησις **μή**):

Ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν (κι ὁ Πιλάτος ἀπόρησε πὺ εἶχε κιάλας πεθάνει).

Σημείωσις β'. Τὸ αἰτιολογικὸν ὡς πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μετὰ τοῦ ὅτι οὕτω (= διότι ἔτσι ἢ διότι τόσο):

Πολὺ δὲ εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου ἐν τῇ νυκτὶ παρεστῶση ξυμφορᾶ ὡς ῥαδίως αὐτήν καὶ πράως φέρεις (= ὅτι οὕτω ῥαδίως κλπ. = διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ = διότι τόσο ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ προτάσεις

§ 142. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἥτοι αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὸ τέλος, ἥτοι τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας

1) εἰσάγονται μετὰ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους ἵνα, ὅπως καὶ ὡς, μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, εἰσάγονται μετὰ τοῦ ἵνα μὴ, ὅπως μὴ καὶ ὡς μὴ, ἢ μετὰ τὸν μὴ (= γιὰ νὰ μὴ, νὰ μὴ).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρκτικοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς:

Τοῦτο δὲ ὅλον γένονεν ἵνα πληρωθῆ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου (ὅλα αὐτὰ ἔγιναν διὰ νὰ ἐκπληρωθῆ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐλέχθη ἀπὸ τὸν Κύριον).

Ἰησοῦς ἐσταυρώθη, ὅπως ἅπαντας εἰς ἑαυτὸν ἐλκύσειε (καὶ ἐλκύσῃ).

Σὺ δὲ νηστεύων ἀλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῆς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων (σὺ ὅμως, ὅταν νηστεύης, ἀλειψε τὸ κεφάλι σου καὶ πλύνε τὸ πρόσωπόν σου, διὰ νὰ μὴν ἴδουν οἱ ἄνθρωποι ὅτι νηστεύεις).

Οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μινθῶσιν (δὲν ἐμπήκαν εἰς τὸ κυβερνεῖον διὰ νὰ μὴ μολυνθοῦν).

Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχούσι, μὴ δοκῆς εἶναι κακὸς (= γιὰ νὰ μὴ φαίνεσαι).

Σημείωσις α'. Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγῆται ἱστορικὸς χρόνος, εἴτε ἔνεκα ἔλξεως πρὸς προηγουμένην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῆ ὁ σκοπὸς ὡς μία ἀπλὴ σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος:

Ἐλθοι, ὅπως γένοιτο τῶν δ' ἐμοὶ λυτήριος (ἂς ἔρθει, γιὰ νὰ με λυτρώσει ἀπὸ αὐτά).

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, πρὸς δήλωσιν σκοποῦ, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ, ὅταν προηγῆται αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις, ἡ ὁποία δηλοῖ κάτι τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἔγινε:

Τότε ἔδει ταπεινὸν εἶναι, ἵνα μὴ σε νῦν ὁ Θεὸς ἐτιμωρεῖτο. (πρβλ. ἔπρεπε νὰ ἦσουν ἐκεῖ, γιὰ νὰ ἔβλεπες, τί ἔκανε).

Σημείωσις β'. Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον ὅπως καὶ ὡς τίθεται πολλάκις τὸ δυνητικὸν μόριον ἂν (§119, 2), ὁπότε ὑπολανθάνει ὑπόθεσίς τις:

Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἐκουσίοις, ὅπως ἂν δύνῃ καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν.

Σοὶ μόνῳ ἡμαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα, ὅπως ἂν δικαιωθῆς ἐν τοῖς λόγοις σου (ζητῶ ἀπὸ σὲ τὴν συγχώρησιν, διότι αἱ ἁμαρτίαι, τὰς ὁποίας διέπραξα, εἶναι παράβασις τοῦ ἰδικοῦ σου Νόμου. Ἐνώπιόν σου ἐγὼ διέπραξα τὸ πονηρὸν. Ὁμολογῶ ὅτι εἶμαι ἄξιος τιμωρίας διὰ τὰς ἁμαρτίας μου, διὰ νὰ φανῆ ἔτσι πόσον δίκαιον εἶχες εἰς τὰς ἐναντίον μου καταδικαστικὰς ἀποφάσεις).

4. Ὑποθετικαὶ προτάσεις

§143. Ὑποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὑπόθεσιν, ἥτοι κάποιον ὄρον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συμβαίῃ ἢ νὰ ἀληθεύῃ κάτι τι (ἂν θέλῃ, ἢ μπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ).

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ **εἰ** (=ἐάν, ἄν, σάν, ἄμα) καὶ μὲ τὸ **ἐὰν** (**ἄν**, **ἦν**, τὰ ὁποῖα προήλθον ἐξ ἐνώσεως τοῦ **εἰ** μὲ τὸ δυνητικὸν **ἄν**).

Ἡ δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλῶσσης εἶναι **μὴ** καὶ σπανιώτατα **οὐ**, (ἐνῶ αὐταὶ κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι προτάσεις κρίσεως). Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις προήλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχετικάς, αἱ ὁποῖαι ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν **μή**· (βλ. §124, 3).

Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι (ἐὰν θέλῃς νὰ εἶσαι τέλειος, πήγαινε καὶ πούλησε ὅσα ἔχεις καὶ μοίρασέ τα εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ θὰ ἔχῃς θησαυρὸν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἔλα ἀκολουθεῖ με).

Ταῦτα πάντα σοι δώσω, **ἐὰν** πεσῶν προσκυνήσῃς μοι.

Ἄν τινων ἀφήτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· **ἄν** τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.

Ἔρχομαί σοι ταχὺ καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, **ἐὰν** μὴ μετανοήσῃς.

Καλὸν ἦν αὐτῷ **εἰ** **οὐκ** ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

§144. Ἡ ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἀπλῶς καὶ ὑπόθεσις (ἢ ἡγούμενον), ἡ δὲ πρότασις, τὴν ὁποῖαν αὕτη προσδιορίζει, λέγεται ἀπόδοσις ἢ ἐπόμενον ἢ συμπέρασμα. Ὑπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται **ὑποθετικὸς λόγος**.

Ὑποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τέσσαρα εἶδη.

1. **Πρῶτον εἶδος**. Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ὡς **πραγματικόν**, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄν ὄντως τοῦτο εἶναι κάτι τὸ πραγματικόν. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ **ὀριστικῆς** οἰουδήποτε χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις καθ' οἷον οἰουδήποτε ἐγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως:

Εἰ σὺ **εἰ** ὁ Χριστός, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς.

Κύριε, **εἰ** **κεκοίμηται**, σωθήσεται.

Εἰ ἐμὲ **ἐδίωξαν**, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν.

Εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν **ἐκβάλλει**, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη.

2. **Δεύτερον εἶδος**. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι **ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητα**, ἥτοι κάτι τι

ἀντίθετον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει ἢ πράγματι ἔγινε. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ **ὀριστικῆς** ἱστορικοῦ χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' **ὀριστικῆς** δυνητικῆς.

Κύριε, **εἰ** ἦς ὦδε, ὁ ἀδελφός μου οὐκ **ἂν** **έτεθνήκει**.

Εἰ ἐμὲ **ἤδαιτε**, καὶ τὸν πατέρα μου **ἤδαιτε ἄν**.

Εἰ τυφλοὶ **ἦτε**, οὐκ **ἂν** **εἶχετε** ἁμαρτίαν.

Εἰ γὰρ **ἔγνωσαν**, οὐκ **ἂν** τὸν Κύριον τῆς δόξης **ἔσταύρωσαν**.

3. **Τρίτον εἶδος**. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι μία **ἀπλή σκέψις τοῦ λέγοντος**, ἥτοι κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπλῶς θέτει κανεὶς εἰς τὸ νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἂν τοῦτο εἶναι καὶ κάτι προσδοκώμενον. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ **εὐκτικῆς**, ἡ δὲ ἀπόδοσις διὰ **δυνητικῆς** **εὐκτικῆς** (§119, 2) ἢ σπανίως δι' **ὀριστικῆς**.

Οὐκ **ἂν** τις **ζῶη**, **εἰ** μὴ **τρέφοιτο** (=δὲν θὰ ἐζοῦσε κανεὶς, ἂν δὲν ἐτρέφετο).

Εἰ καὶ **πάσχοιτε** διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι (έστε).

4. **Τέταρτον εἶδος**. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἢ τὸ **προσδοκώμενον** ἢ τὸ **ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον**. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **ἐάν**, (**ἄν**, **ἦν**) καὶ **ὑποτακτικῆς**, ἡ δὲ ἀπόδοσις α') ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ προσδοκώμενον, ἐκφέρεται δι' **ὀριστικῆς** **μέλλοντος** ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποῖα ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ **προστακτικῆς**.

Ταῦτα πάντα σοι δώσω, **ἐὰν** πεσῶν **προσκυνήσῃς** μοι.

Ἐὰν δὲ μὴ **ἀφήτε** τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν **ἀφήσει** τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Ἐὰν οὖν **προσφέρῃς** τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάκει **μνησθῆς** ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, **ἄφες** ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ **ὑπάγε** πρῶτον **διαλλάγηθι** τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν **πρόσφερε** τὸ δῶρόν σου.

β') ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ **ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον**, ἥτοι κάτι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἡ ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' **ὀριστικῆς ἐνεστῶτος** ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποῖα ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐνεστῶτα.

”**Ἦν** ἐγγὺς **ἔλθῃ** θάνατος, οὐδεὶς **βούλεται** θνήσκειν (=ἅμα ἔλθῃ... ὁσάκις ἔλθῃ...).

Ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν **ἀποθάνῃ**, αὐτὸς μόνος **μένει**. **ἔὰν** δὲ **ἀποθάνῃ**, πολὺν καρπὸν **φέρει**.

Ἀνὴρ **ἔὰν κομᾷ**, ἀτιμία αὐτῷ **ἔστι**.

Σημείωσις. Ὅταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὠρισμένως **εἰς τὸ παρελθόν**, ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς (§119, 2, Σημ. γ’), ἡ δὲ ἀπόδοσις δι’ **ὀριστικῆς παρατατικῆς** ἢ δι’ **ὀριστικῆς ἀορίστου** μετὰ τοῦ **ἄν**.

Πορφύριος οὐκ **ἔπινεν**, **εἰ** μὴ **διψῶν**. (§117, 2, Σημ.).

Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τοὺς ὑποθετικοὺς λόγους

§145. Πολλάκις ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοῆται αὕτη ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἔλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μόριον **εἰ** καὶ ἄλλα μόρια μετ’ αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σημασίας. Οὕτως:

1) πολλάκις ἐλλείπει ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου ἡ ἀπόδοσις:

Εἴ τις **δοκεῖ** ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον (δύναμαι πεποιθέναι...).

Ἡ τοιαύτη ἔλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, οἱ ὅποιοι ἐκφέρονται μετὰ τινος πάθους (εἰ μὲν - εἰ δέ, ἐὰν μὲν - ἐὰν δέ). Τότε παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὡς τοιαύτη νοεῖται ἔξωθεν ἡ φράσις **καλῶς ἔχει** ἢ **καλῶς ἔξει** ἢ κάτι ἄλλο τοιοῦτον:

Εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοὶ ..., **εἰ δέ** κε **μὴ δώσωσι**, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι ἢ τεδὸν κλπ. (=ἐὰν μὲν θὰ μοῦ δώσουν... οἱ Ἀχαιοί, πάει καλά· ἂν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.) Ὅμ.

2) ἀλλ’ εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, ὁποῖα εἶναι αἱ ἀνωτέρω, παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὡς εὐκόλως νοούμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων:

εἰ μὲν τοίνυν καὶ διαγιγνώσκεις σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς **ἐδίδαξεν εἰ δὲ μὴ**, τί σοι ὄφελος; (=εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξε, καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μὴ ἐδίδαξε, τί σοι κλπ.) Ξ. Καὶ **ἐὰν μὲν** ἐκὼν πείθεται· **εἰ δὲ μὴ**, ὡσπερ ζύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς

(=καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει - ἢ - οὐδόλως κολάζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ πείθεται, ὡσπερ ζύλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ **εἰ δὲ μὴ** κατήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικῆ ἐκφρασις (**εἶδεμῆ**) μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ **ἄλλως**, **ἐν ἐναντία περιπτώσει** κτλ. :

Πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· **εἰ δὲ μὴ**, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε μοι. (Πρβλ. Σώπασε· **εἶδεμῆ** θὰ σὲ βγάλω ἔξω).

Σημείωσις α’. Τὸ **εἰ μὴ** καθ’ ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήντησεν ἐπιρρηματικῆ ἐκφρασις, ἡ ὁποία λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ **πλήν**, **ἐκτὸς μόνον**, **παρὰ μόνον** :

Οὐδεὶς ἀγαθὸς **εἰ μὴ** εἰς ὁ Θεός.

Εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἐὰν, ἴσως. Βλ. §187, 1 Σημ.

Σημείωσις β’. Τὸ **ἐὰν μόνον** σημαίνει **ἀρκεῖ μόνον** νά:

Ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ, **ἐὰν μόνον** ἄψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι.

3) καὶ αἱ φράσεις **εἴ τις καὶ ἄλλος** ἢ **εἴπερ τις ἄλλος** (=περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον), **εἴπερ ποτέ** ἢ **εἴποτε καὶ ἄλλοτε** ἢ **εἴπερ ποτέ καὶ ἄλλοτε** (=περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) κτλ. προήλθον ἐξ ἀποσπάσεως ἐξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως:

ἀνθρώπου ψυχὴ , **εἴπερ τι καὶ ἄλλο** τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θεοῦ μετέχει (=περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετέχει τοῦ θεοῦ. Τὸ πλήρες θὰ ἦτο: ἀνθρώπου ψυχὴ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων μετέχει τοῦ θεοῦ , τοῦ θεοῦ μετέχει καὶ αὕτη) Ξ. Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, **εἴπερ ποτέ**, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο (=τότε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) Θ.

4) καὶ αἱ φράσεις **ὡσπερ εἰ**, **ὡσπερ ἂν εἰ**, **ὡς εἰ**, **ὡσπερ ἄν**, **ὡς ἄν** κατήντησαν νὰ λαμβάνωνται ὡς ἀπλᾶ (ἀναφορικὰ) ἐπιρρήματα, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἀπλοῦν **ὡσπερ** ἢ **ὡς** (=καθὼς, σὰν), ἔνεκα παραλείψεως εἰς ἐκφράσεις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως:

Καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον **ὡσεὶ** περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ’ αὐτόν.

Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, **ὡς ἂν** ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεκφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ **ὡς ἄν** (**ὡσάν**) καὶ ἐκ τούτου προήλθεν ἔπειτα τὸ **σάν**, **σὰ** τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του (ὅπως, καθὼς - ὅταν, ὁσάκις - ἐπειδὴ, ἀφοῦ - ἐὰν κλπ.).

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις

§ 146. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν παραχώρησιν. Αὐταὶ εἰσάγονται μὲ τὸ **εἰ καί**, **ἄν καί** (= ἄν καί, μ' ὄλον ὅτι), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικὸν (εἰ καὶ θνητὸς εἰμι), μὲ τὸ **καὶ εἰ**, **καὶ ἄν**, ἢ συνηθέστερον **κἄν** (= κί' ἄν, καὶ νά, κί' ἄν ἀκόμα), ἢ ἐὰν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ, μὲ τὸ **οὐδ' εἰ**, **οὐδ' ἐάν**, **μηδ' ἐὰν** (= οὔτε κί' ἄν), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν...) Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλάκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος **ὅμως**.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι παρὰ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικὸν **καὶ** (ἢ **οὐδέ**, **μηδὲ**) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 126,2 καὶ 127,3 Σημ. α'). Διὰ τοῦτο καὶ αὐταὶ ἄρνησιν μὲν ἔχουν τὸ **μή**, ἐκφέρονται δὲ καθ' ὄν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις:

Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατήλθες ἀθάνατε, ἀλλὰ τοῦ Ἄδου καθεῖλες τὴν δύναμιν.

Κἄν ὡσι σώφρονες οἱ υἱοί, ὅμως οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν αὐτούς.

Καὶ εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ.

6. Χρονικαὶ προτάσεις

§ 147. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις:

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους **ὅτε**, **ὀπότε** (καὶ σπανίως **ὁσάκις**, **ὀποσάκις**), **ὡς** (= ἅμα), **ἠνίκα**, **ὀπηνίκα** (= καθ' ἦν ὥραν, ὅτε), **ἐν ᾧ** (= καθ' ὄν χρόνον), **ἐπεὶ**, **ἐπειδὴ**, **ἕως**, **ἕστε**, **μέχρι**, **μέχρι οὗ** (= μέχρις ὅτου, ἐφόσον), **ἐξ οὗ**, **ἐξ ὅτου**, **ἀφ' οὗ**, **ἀφ' ὅτου** (= ἀφότου), **ἐπεὶ πρῶτον**, **ἐπειδὴ πρῶτον**, **ἐπεὶ τάχιστα**, **ἐπειδὴ τάχιστα**, **ὡς τάχιστα** (= εὐθύς ὡς), **πρὶν**, **οὐ πρότερον...** **πρὶν**, **οὐ πρόσθεν...** **πρὶν**.

2) ἐκφέρονται:

α') δι' ὀριστικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ἐν ὀρισμένον καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις **οὐ**):

Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός.

Ἐπεὶ δὲ ἐπλήρωσε πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καπερναοὺμ.

β') δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ κανονικῶς ὁ δυνητικὸς **ἄν**, μὲ τὸν ὁποῖον οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι **ὅτε**, **ὀπότε**, **ἐπεὶ** καὶ **ἐπειδὴ** ἐνώνονται εἰς μίαν λέξιν (**ὅταν**, **ὀπότεν**, **ἐπὶν** ἢ **ἐπὶν**, **ἐπειδάν**· ἄρνησις **μή**):

Καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ὑψωθήσεται ὁ βασιλεὺς καὶ μεγαλυνοθήσεται ἐπὶ πάντα θεὸν καὶ λαλήσει ὑπέρογκα καὶ κατευθύνει μέχρις οὗ συντελεσθῇ ἡ ὄργη, εἰς γὰρ συντέλειαν γίνεται.

Ἐπὶν δε τύχης τῆς καλῆς μετουσίας τῶν ζῶοποιῶν μυστικῶν δωρημάτων, ὕμνησον εὐθύς.

Ὅσάκις γὰρ ἄν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε.

Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἐστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ - ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω - τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη. (Πρβλ. § 144, 4, β.).

γ') δι' εὐκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν· (ἄρνησις **μή**):

Ὅτε Ἰησοῦς ἀσθενέσιν ἐντυγχάνοι, ἐθεράπευεν αὐτούς (ὅσες φορὲς συναντοῦσε...). (Πρβλ. § 144, 4, β' Σημ.).

§ 148. Ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ **πρὶν**. Τὸ **πρὶν** ὡς χρονικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται.

1) μὲ ὀριστικὴν ἢ μὲ ὑποτακτικὴν, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ. (Μὲ ὀριστικὴν τὸ **πρὶν** = ἕως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ):

Οὐ φωνήσει σήμερον ἀλέκτωρ πρὶν ἢ τρὶς ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με.

2) μὲ ἀπαρέμφατον, συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατικὴ· (**πρὶν** = προτοῦ νά, προτοῦ):

Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός· Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου.

Σημείωσις α'. Μὲ εὐκτικὴν τὸ **πρὶν** συντάσσεται, ὅταν γίνεται ἀφομοίωσις ἐγκλίσεως καθ' ἕλξιν ἢ ὅταν εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ὑπάρχη ῥῆμα

ιστορικού χρόνου ἢ εὐκτική μετὰ τοῦ **ἄν**, καὶ μετὰ τὸ **πρὶν** εἰσάγεται χρονικὴ πρότασις δηλοῦσα τὴν προϋπόθεσιν, ἣτις ἀπαιτεῖται, διὰ τὸ συμβῆναι τὸ ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως σημαίνοντον:

Οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαι τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν **πρὶν** ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον **ἔχοι** τοὺς κατηγοροῦντας τὸν τε ἀπολογίας **λάβοι** περὶ τοῦ ἐγκλήματος.

Σημείωσις β'. Καὶ τὸ μόριον **πρὶν** ἀρχήθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ **πρότερον** καὶ σύνδεσμος χρονικὸς μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ **προτοῦ**.

7. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ προτάσεις

§149. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακολούθημα μιᾶς ἐνεργείας. Αὗται εἰσάγονται μετὰ τὸν σύνδεσμον **ὥστε** ἢ μετὰ τὸ **ὡς** (=ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

1) διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§121, 1), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονός ἢ ὡς δυνάμενον νὰ πραγματοποιηθῆ, (κατὰ τὸ παρόν, §119, 2 ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, §117, 2· ἄρνησις **οὐ**):

Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, **ὥστε** τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ **ἔδωκεν**.

Καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, **ὥστε** καὶ Βαρνάβας **συναπήχθη** αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.

Ἔσμεν πλήρως παρεσκευασμένοι καὶ δυνατοί, **ὥστε** **ἂν νικήσαιμεν**.

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἀπλή σκέψις τοῦ λέγοντος, ἥτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν, ἂν καὶ πολλάκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις **μὴ**. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν **ὥστε** **νὰ** ἢ **γὰρ** **νὰ** ἢ ἀπλῶς **νὰ** μετὰ ὑποτακτικῆν):

Καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσῃ, **ὥστε** τὸ πλοῖον **καλύπτεσθαι** ὑπὸ τῶν κυμάτων.

Σημείωσις α'. Τὸ μετὰ τὸ **ὥστε** ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ **ἄν**, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μετὰ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§119, 2) ἢ μετὰ δυνητικὴν ὀριστικὴν (§117, 2):

Ὡστε καὶ ἰδιώτην **ἂν γνῶναι** (=ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἔγνω).

Σημείωσις β'. Τὸ **ὥστε** μετὰ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται προσέτι, ἵνα δηλωθῆ

1) ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα, ἥτοι **σκοπός**· (ὥστε - γὰρ νὰ):

Ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, **ὥστε** **ἐκβάλλειν** αὐτὰ καὶ **θεραπεύειν** πᾶσαν νόσον.

2) ὄρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις: (ὥστε = ὑπὸ τὸν ὄρον, μετὰ τὴν συμφωνίαν - γὰρ νὰ, ἂν πρόκειται νὰ). Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὁμως σημασίας ἀντὶ τοῦ **ὥστε** χρησιμοποιεῖται συνηθέστερον τὸ **ἐφ' ᾧ** ἢ **ἐφ' ᾧτε**, εἴτε μετὰ ἀπαρέμφατον εἴτε μετὰ ὀριστικὴν μέλλοντος χρόνου. Συνήθως δὲ τοῦ **ἐφ' ᾧ** ἢ **ἐφ' ᾧτε** προηγείται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ **ἐπὶ τούτῳ** ἢ **ἐπὶ τοῖσδε** (§97, IX, 3):

Ἀφίεμέν σε **ἐπὶ τούτῳ** μέντοι, **ἐφ' ᾧτε** μηκέτι **κηρύττειν** (=μετὰ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὁμως, δηλαδή μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.). (βλ. καὶ §30, 3, β', Σημ.).

8. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις

§150. 1) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ἐνδοιασμὸν ἥτοι φόβον διὰ πιθανὸν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τὸ ἀνεπιθύμητον. Αἱ προτάσεις αὗται εἰσάγονται μετὰ τὸ (ἐνδοιαστικὸν) **μὴ** ἢ μετὰ **μὴ οὐ**. Καὶ διὰ μὲν τοῦ **μὴ** (=μή, μήν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνῃ κάτι τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ **μὴ οὐ** (=μὴ δὲν, μήπως δὲν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως δὲν γίνῃ κάτι τι, καθόσον αὐτὸ ἀκριβῶς τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον.

2) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν: α) μετὰ ῥήματα φόβου σημαντικά, ὡς **φοβοῦμαι**, **δέδοικα** ἢ **δέδια**, **ὀκνῶ** (=μετὰ κατέχει φόβος κτλ.), β) μετὰ ῥήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις, ποὺ ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φόβου, ὡς **ὑποπεύω**, **φυλάττομαι**, **ὀρῶ**. (=κοιτάζω, προσέχω), - τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται α) μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὀριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζεται κανεὶς οὐκ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ ὡς κάτι πραγματικόν:

Πολλῆς δὲ γινομένης στάσεως εὐλαβηθεὶς ὁ χιλιάρχος, **μὴ διασπασθῆ** ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καταβῆναι.

Φοβοῦμαι **μὴ οὐ σωθῶ**.

Σημείωσις. Ὅρα μὴ (ὀρᾶτε μὴ) μεθ' ὑποτακτικῆς = πρόσεχε μὴ (προσέχετε μὴ):

Ὅρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων.

Ὅρα μὴ (ὀρᾶτε μὴ) μεθ' ὀριστικῆς = κοίτα μή, σκέψου μή:

‘Ὅρα μὴ παίζων ἔλεγε (= μήπως ἀστειευόμενος ἔλεγε).

β’) μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι’ ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι’ εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου:

Ραχὴλ εἶχε τρόμος, μὴ τι πάθοιεν τέκνα.

Σημείωσις. Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀρχήθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἥτοι ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδήλουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου. Ἐπειδὴ ὅμως πολλάκις προετάσσετο πρὸ αὐτῶν τὸ ῥῆμα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὴν συναισθηματικὴν κατάστασιν τοῦ λέγοντος (φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπεύω κλπ.), εὐκολον ἦτο στενωτέρον συνεκφερόμεναι αὐταὶ μετ’ αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἥτοι ὡς ἐξαρτώμεναι ἐξ αὐτοῦ μὲ τὸ μόριον μὴ, τὸ ὁποῖον οὕτω κατήντησε συνδετικὸν μόριον (πρβλ. § 124,2 καὶ 3).

Πρβλ. 1) δειδία· μὴ θήρεσσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι = φοβοῦμαι· μὴ γίνω ἄγρα καὶ λεία τῶν θηρίων. 2) δειδία, μὴ θήρεσσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι = φοβοῦμαι μὴ γίνω κλπ.

Αὐτοτελεῖς δὲ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ὄχι μόνον μὲ τὸ μὴ ἢ μὴ οὐ καὶ ὑποτακτικὴν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ὅπως μὴ καὶ οὐ μὴ μὲ ὑποτακτικὴν ἢ καὶ ὀριστικὴν τοῦ μέλλοντος:

Ἔκρινε γὰρ ὁ Παῦλος παραπλεῦσαι τὴν Ἔφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Οὐ μὴ τοῖς ἐχθροῖς σου τὸ μυστήριον εἴπω.

9. Πλάγια ἐρωτήσεις

§ 151. 1) Πλάγια ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι περιέχουν ἐρώτησιν, ἢ ὁποῖα ἔγινεν ἢ πρόκειται νὰ γίνῃ καὶ ἀνακοινοῦται εἰς κάποιον. (Πρβλ. Θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ; = **Μὲ ρωτάει, ἂν** θὰ ταξιδέψω καὶ ἐγώ. Ἦρθα **νὰ σὲ ρωτήσω**, ἂν θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ).

Αὐταὶ εἰσάγονται

α) ἐὰν μὲν εἶναι ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας (§ 122,2, α’) μὲ τὸ (ἐρωτηματικὸν) εἰ (= ἂν), αἱ δὲ διμελεῖς μὲ τὸ εἰ - ἢ (= ἂν - ἢ), πότερον ἢ πότῃρα - ἢ, εἴτε - εἴτε (= ἂν - ἢ). Εἰς δὲ τὸ δεύτερον μέλος διμελοῦς πλαγίας ἐρωτήσεως ἢ ἄρνησις δύναται νὰ εἶναι οὐ ἢ μὴ.

Σημείωσις. Μετὰ τὸ ἀπορηματικὸν εἰ ἢ ἄρνησις εἶναι οὐ (εἰ οὐ), ὅταν ὁ ἐρωτῶν προσδοκᾷ ἀπάντησιν καταφατικὴν, μὴ δέ, ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἀμφιβάλλῃ ἂν ἢ ἀπάντησις, ἢ ὁποῖα θὰ δοθῇ, θὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ:

Ἐρωτᾷς, εἰ οὐ καλὴ μοι δοκεῖ εἶναι ἡ ῥητορικὴ (= ἂν δὲν μοῦ φαίνεται). Βούλεται ἐρέσθαι, εἰ μαθὼν τίς τι μεμνημένος μὴ οἶδεν (μὴ τυχὸν δὲν γνωρίζει). (πρβλ. § 122,2, α’, Σημ.).

β) ἐὰν δὲ εἶναι ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, μὲ τὰς ἐρωτηματικὰς, ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰσάγονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθείαι ἐρωτήσεις (§ 122,2, β’) ἢ συνηθέστερον μὲ τὰς ἀντιστοίχους ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἐπιρρήματα, μάλιστα δὲ τὰ ἀοριστολογικὰ (ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος κτλ. = τίς, ποῖος, πόσος κτλ. - ὅπου, ὅποι, ὁπόθεν κτλ. = ποῦ, ποῖ, πόθεν κτλ., § 52,3, β’).

2) Πλάγια ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν

α) μετὰ τὰ ῥήματα ἐρωτᾶν, ἀπορεῖν, θαυμάζειν, σκοπεῖν ἢ σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεικνύναι, αἰσθάνεσθαι, γινώσκειν καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

β) μετὰ τὰ ῥήματα ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειρᾶσθαι καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

γ) μετὰ λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα σημασίαν.

3) Αἱ πλάγια ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποῖων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθείαι ἐρωτήσεις. Ὅταν ὅμως αὐταὶ ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι’ εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικαὶ πλάγια ἐρωτήσεις:

Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζώντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. (Εὐθεία ἐρώτησις: Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ;).

Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε. (Εὐθεία ἐρώτησις: Τί φάγωμεν, τί πῖωμεν καὶ τί ἐνδυσόμεθα;).

Ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἶη ταῦτα.

Ἐπεχείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἶης; (Εὐθεία ἐρώτησις: Τίς εἶμι;).

Ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. (Τὸ ἐρωτῶσιν ἱστορικὸς ἐνεστῶς = ἠρώτησαν. Εὐθεία ἐρώτησις: Τίς ἐθέλει κτλ.).

Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἴ τι εἶδειν ἀγαθόν. (Εὐθεία ἐρώτησις: Οἶσθά τι ἀγαθόν;).

Ἡρακλῆς ἠπόρει, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. (Εὐθεία ἐρώτησις: Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι;).

Σημείωσις α’. Μετὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φροντίζειν, ἀκολουθεῖ συνήθως πλαγία ἐρώτησις εἰσαγομένη μὲ τὸ ὅπως καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὀριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον:

Τὸν ποιμένα δεῖ **ἐπιμελείσθαι, ὅπως** σῶαι **ἔσονται** αἱ οἴες.

Κύριος **ἐπεμέλετο, ὅπως** οἱ δουλεύοντες **μὴ** ἄσιτοι **ἔσονται**.

Ἐνίστε δὲ τὸ **ὅπως** μὲ ὀριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ, ἔντονος προτροπή:

Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε (= κοιτάξτε λοιπὸν νὰ φανῆτε ἄξιοι κλπ.).

Σημείωσις β'. Πλάγια ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικαὶ ἢ τελικαὶ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **ὅπως, ὅπως μὴ** ἢ **μὴ** πολλακίς συμπίπτουν κατὰ τὴν σημασίαν.

Ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, **ὅπως** αὐτὸν **ἀπολέσωσιν** (πῶς θὰ τὸν σκοτώσουν ἢ γιὰ νὰ τὸν σκοτώσουν).

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις

§ 152. 1) Ἀναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (§ 52) ἢ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα (**οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὡς, ὅπως** κλπ.) καὶ μὲ ταῦτα ἀναφέρονται (ἦτοι ἀποδίδονται) εἰς κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον:

Καὶ συνετέλεσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ, **ἔ**ποίησε.

Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, **ὃν** ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ.

Ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· **ἢ** δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.

Καὶ σὺ Βηθλεέμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, **ὅστις** ποιμανεῖ τὸν λαὸν μου τὸν Ἰσραήλ.

2) Μία ἀναφορικὴ πρότασις δύναται νὰ ἀναπληροῖ κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἦτοι μία ἀναφορικὴ πρότασις δύναται νὰ λαμβάνεται

α) ὡς ὑποκείμενον: **Ὅσοι** εἰς Χριστὸν **ἐβαπτίσθητε**, Χριστὸν ἐνεδύσασθε.

β) ὡς κατηγορούμενον: Οὗτός ἐστιν, **ὃς ἀπέκτεινε** τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βάαλ (οὗτός ἐστιν **ὁ φονεὺς** τῶν ἱερέων).

γ) ὡς ἀντικείμενον: Ἀνήγγειλάν τε **ὅσα** ὁ Θεὸς **ἐποίησε μετ' αὐτῶν**.

δ) ὡς προσδιορισμὸς οἰοσδήποτε: Καὶ ὠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, **ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ**, εἰς γυναῖκα (παράθεσις).

Ὁ δὲ Παῦλος εἶπεν· εὐξαίμην ἂν τῷ Θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ οὐ μόνον σέ, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους, **ὁποῖος** **κἀγὼ εἶμι**, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων (ἐπεξήγησις).

Καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ... ἔστη ἐπάνω, **οὗ ἦν τὸ παιδίον** (ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς).

§ 153. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νοήματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται διακρίνονται

1) εἰς ἀναφορικὰς **προσδιοριστικὰς** ἢ **διασαφητικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, οἱ ὁποῖοι χρησιμεύουν, ἵνα ἀκριβέστερον ὀρίσουν ἢ διασαφήσουν ἓνα ὅρον μιᾶς προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον. Αὐταὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον των δύνανται νὰ εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις **οὐ**) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας (ἄρνησις **μὴ**), καὶ ἐπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως:

Λέγει πρᾶγμα, **ὃ** (οὐ) **γίνεται**, **ὃ** (οὐκ) **ἐγένετο**, **ὃ** (οὐ) **γενήσεται**, **ὃ** (οὐκ) **ἂν γένοιτο**, **ὃ** (οὐκ) **ἂν ἐγένετο**, - **ὃ** (μὴ) **γένοιτο**, **ὃ** (μὴ) **ποιῶμεν**, **ὃ** (μὴ) **ποιεῖτε**, (**ὃ ποιήσατε**), **ὃ μὴ ποιήσητε**.

Καὶ σεισμὸς ἐγένετο **μέγας**, **οἷος οὐκ ἐγένετο** ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς γῆς.

2) εἰς ἀναφορικὰς **αἰτιολογικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν· (ἄρνησις **οὐ**, ἐγκλίσεις δὲ αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων, § 141):

Ὁ μὲν κατώκτιρε τὴν γυναῖκα, **οἷου ἀνδρὸς στέροιο**.

3) εἰς ἀναφορικὰς **τελικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπὸν. Αὐταὶ ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις **μὴ**· πρβλ. § 142):

Δώσω ὑμῖν ἡγεμόνα, **ὃς** ὑμᾶς διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς ἄξει (γιὰ νὰ σᾶς ὀδηγήσῃ).

4) εἰς ἀναφορικὰς **ἀποτελεσματικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὐταὶ ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 149, 1· ἄρνησις **οὐ**), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 149, 2· ἄρνησις **μὴ**).

Οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, **ὅστις** πόλεμον πρὸ εἰρήνης **αἰρεῖται** (= ὥστε νὰ προτιμᾷ).

Ὁ Τίγρης ποταμὸς ἐστὶ ναυσίπορος, **ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα** ἄνευ πλοίων διαβῆναι (= ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ.).

Οὐκ ἦν ὥρα, **οἷα** τὸ πεδίον **ἄρδεν** (= ὥστε ἄρδεν).

Σημείωσις. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀποτελεσματικὰς ἐκφερομένας διὰ τοῦ **ὥστε** μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐκφέρονται καὶ δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις πάλιν μή):

Παῖδές μοι οὕπω εἰσίν, **οἳ με θεραπεύουσιν** (= ὥστε θεραπεύειν με).

5) εἰς ἀναφορικὰς **ὑποθετικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν· (ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ **μή**).

α) Ἄ **μή προσήκει**, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα (= εἰ μή τινα προσήκει). (Βλ. § 144, 1).

β) Οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, **ἃ μὴ ἠπιστάμεθα** (= εἴ τινα μὴ ἠπιστάμεθα). (Βλ. § 144, 2).

γ) Ἐγὼ ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, **ἃ ἡμῖν Κύρος δοίη** (= εἴ τινα ἡμῖν δοίη). (Βλ. § 144, 3).

Καὶ ὅσα Παῦλος ὑπ' ἄλλων ἐρωτῶτο, ταχὺ ἀπεκρίνατο (ἐπανάληψις εἰς τὸ παρελθόν). (Βλ. § 144, 4, β', Σημ.).

δ) Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' **ὅστις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην.**(Βλ. § 144, 4, α').

Ὁ κεραυνός, **οἷς ἂν ἐντύχη**, πάντων κρατεῖ (= ἐὰν τισιν ἐντύχη). (Βλ. § 144, 4, β').

Σημείωσις. Ὅταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀπλή εὐκτικὴ ἀντὶ ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἄν:

Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μανθάνειν **οἷς προσέχοιεν** καὶ μνημονεύειν **ἃ μάθοιεν**. (Πρβλ. Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μανθάνουσιν, **οἷς ἂν προσέχωσι** καὶ μνημονεύουσιν, **ἃ ἂν μάθωσι**).

§ 154. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (συνηθέστερον κῶλα περιόδου ἢ περίοδοι) εἰσαγόμεναι μὲ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν **ὅς, ἢ, ὃ** συνδέονται λίαν χαλαρῶς μὲ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἔννοιαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεόμεναι παρατακτικῶς μὲ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἢ ἀντωνυμία **ὅς (ἢ, ὃ)** ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν **οὗτος** (§ 45, 2) μὲ κάποιον παρατακτικὸν σύνδεσμον (**καί, δέ, ἀλλὰ** κλπ.):

Ὅς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 52 καὶ ἐξήγ.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

§ 155. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει εἰς ἄλλος γνῶσιν ἢ **ἀμέσως**, ἦτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ **ἐμμέσως**, ἦτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρότερον. (Βρέχει. **Λέει** πῶς βρέχει - θὰ φύγω αὖριον. **Ὁ Πέτρος εἶπε** ὅτι θὰ φύγη αὖριον - Στείλε μου τὰ βιβλία. **Ὁ Πέτρος εἶπε** νὰ τοῦ στείλω τὰ βιβλία).

2) Οἱ λόγοι τινὸς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπὸ τινος (π.χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)

α) αὐτολεξεῖ, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον, μὲ πρόταξιν ἀπλῶς τῆς λέξεως: **λέγει, εἶπε, ἔφη** κ.τ.τ. ἢ **ἔρωτᾷ, ἠρώτησε ἢ ἤρετο** κ.τ.τ.:

Καὶ ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός, καὶ ἔθηκε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα ἐπ' ἐμὲ **λέγων**· «μὴ φοβοῦ· ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐγενόμην νεκρός, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων, καὶ ἔχω τὰς κλείς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἄδου...»

β) μεταβεβλημένοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἀναλόγως τῆς μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς ἐξηρητημένον λόγον (μὲ μεταβεβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, τὴν ἐγκλίσιν κλπ. Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινός, ὅταν μεταδίδεται εἰς ἄλλον ἐξηρητημένος ἀπὸ ἓν λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ῥῆμα, λέγεται **πλάγιος λόγος**.

4) Εἰς πλάγιος λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικῆν, δύναται ὅμως νὰ προέρχεται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ πρότασιν δευτερεύουσιν:

Ὁ Πέτρος λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. (Εὐθ. λόγος. Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ).

Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζώντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς **εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.** (Εὐθ. λόγος. Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ;).

Ἐκέλευον αὐτοὺς **πορεύεσθαι**. (Εὐθ. λόγος. Πορεύεσθε).

Ὁ Κύριος εἶπε ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός του μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπεν ἂν ἡμῖν. (Εὐθ. λόγος. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν).

§ 156. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

Α') αἱ κύρια ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου

1) ἐὰν εἶναι προτάσεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς **εἰδικὰς προτάσεις** (μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ γνωστικά, § 139 κ.έ.) ἢ εἰς **ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις** (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ῥήματα λεκτικὰ) ἢ εἰς **μετοχικὰς προτάσεις** (μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, μετὰ ῥήματα αἰσθητικὰ ἢ γνωστικά):

Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. (Εὐθύς λόγος).

Ὁ Πέτρος λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Πέτρος λέγει τὸν Χριστὸν εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Πέτρος ἔγνω τὸν Χριστὸν ὄντα τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Πέτρος ἔγνω ὅπως ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Κύριος οἶχεται. (Εὐθύς λόγος).

Οἱ μαθηταὶ εἶκαζον τὸν Κύριον οἶχεσθαι.

2) ἐὰν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας (διαταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ.), μετατρέπονται εἰς **ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις** (μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ κελευστικὰ ἢ εὐχεται κ.τ.τ.):

Ὁ Χριστὸς ἐκέλευσεν φέρειν τοὺς ἰχθύας. (Εὐθύς λόγος: ὁ δὲ εἶπε· φέρετέ μοι τοὺς ἰχθύας).

Ὁ ἄγγελος προσέταξε ταῖς γυναῖξιν εἰπεῖν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν. (Εὐθύς λόγος: Ταχὺ πορευθεῖσαι εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν).

3) ἐὰν εἶναι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἤτοι εὐθείαι ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς **πλαγίας ἐρωτήσεις**:

Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. (Εὐθ. λόγος. Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ;). Βλ. § 151 κ.έ.

Β') αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου 1) μετὰ ῥήμα ἄρκτικοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλαγίον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἔγκλισιν τοῦ εὐθέος λόγου:

Λέγουσιν ὡς, ἐπειδὴν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει. (Εὐθύς λόγος: Ἐπειδὴν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην κτλ.).

Ὅρω σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα, ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη. (Εὐθύς λόγος: Ποῖαν ὁδὸν τράπωμαι; ἀπορῶ.).

2) μετὰ ῥήμα ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυνητικὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν δυνητικὴν εὐκτικὴν, τὴν δὲ ἀπλὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν

ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ **ἂν** ἢ ἄνευ τοῦ **ἂν**) συνήθως τὴν μετατρέπον εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσαν ταύτην πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικὴν του σκέψιν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος:

Ὁ Κύριος εἶπε ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς του μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπεν ἂν ὑμῖν. (Εὐθύς λόγος: ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν).

Πέτρος ἔλεγεν ὅτι Ἰησοῦς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. (Εὐθύς λόγος: Ἰησοῦς ἐστὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ).

Ἡΰξαντο σωτήρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφίκοντο. (Εὐθύς λόγος: Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφικώμεθα).

Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. (Ἡδύνατο νὰ λεχθῇ καί: Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψοι αὐτόν. Εὐθύς λόγος: Ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψω σε).

Σημείωσις. Πολλάκις εἰς τὸν πλαγίον λόγον πρότασις αἰτιολογικὴ εἰσαγομένη μὲ τὸ **γὰρ** ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπαρεμφάτου ἀντὶ νὰ ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἢ εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου:

Ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτὸς (= οὐ γὰρ **ἦν** - ἢ - **εἶναι** κύριος αὐτὸς = διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.). (Εὐθύς λόγος: Ἴτε εἰς Λακεδαίμονα· οὐ **γὰρ εἶμι** κύριος ἐγώ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ' ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

§ 157. 1) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχήθεν εἶναι ἀφηρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαρᾶς, ἤτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πρβλ. § 28,6 καὶ 7.).

Μὲ τὴν ἀρχικὴν του δὲ σημασίαν **τοῦ σκοποῦ** ἢ **τοῦ ἀποτελέσματος** κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα **βαίνειν, φέρειν, δίδοναι, καταλείπειν, αἰρεῖσθαι** (= ἐκλέγειν), **πέμπειν** καὶ ἄλλα συνώνυμα:

Κάγῳ οὐκ ἦδεν αὐτόν, ἀλλ' ὁ **πέμψας** με **βαπτίζειν** ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν.

Τὴν πόλιν **φυλάττειν** αὐτοῖς **παρέδωκαν** (= νὰ τὴν φυλάγουν).

Σημείωσις. Μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὸ ἄρθρον **τοῦ** :

Δώρησαί μοι **τοῦ ὄραν** τὰ ἐμὰ πταίσματα.

2) Ἡ ὀνομαστικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεκφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτώσιν:

Τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου οὐκ ἔστιν ἐμόν.

Τὸ σιγᾶν κρεῖττον ἔστι **τοῦ λαλεῖν**.

Νίκησον ὀργὴν **τῷ λογιζέσθαι** καλῶς.

Ἡ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενόν του εἰς τὴν αὐτὴν πτώσιν μὲ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάθεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνητικὸν μόριον **ἄν** (§ 117, 2 καὶ 119, 2 κ.έ.):

Ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἔσπειρε ζιζάνια.

§ 158. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πρβλ. § 156, 1) καὶ τότε λέγεται **εἰδικὸν** ἀπαρέμφατον ἢ πρὸς οἰανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πρβλ. § 156, 2) καὶ τότε λέγεται **τελικὸν** ἀπαρέμφατον. Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν, (ἢ ὅποια κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅτι... πῶς...), τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλευτικῆς, ἥτοι διὰ τοῦ **ὑὰ** καὶ ὑποτακτικῆς:

Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι **εἶναι** τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;

Ἄφετε τὰ παιδιά καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ **ἐλθεῖν** πρὸς με.

§ 159. Σύναρθρον τὸ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται κανονικῶς μὲν, ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτώσιν, ἢ ὅταν συνάπτεται μὲ προθέσεις, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν ἢ ὡς ἐπεξηγήσις:

Τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπεστέρησεν.

Τὸ σιγᾶν κρεῖττον ἔστι **τοῦ λαλεῖν**.

Ἄντι **τοῦ ἀγαπᾶν** με, σταυρῶ με προσηλώσατε.

Ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἔσπειρε ζιζάνια.

Οὐκ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο **τὸ εἶναι** ἴσα Θεῷ.

Τοῦτό ἔστι τὸ ἀδικεῖν, **τὸ** πλέον τῶν ἄλλων **ζητεῖν** ἔχειν.

§ 160. Τὸ **ἀναρθρον** ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται

1) **ὡς ὑποκείμενον** : Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ κρί, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω **γίνεσθαι**. (§ 164).

2) **ὡς κατηγορούμενον** : Τὸ λακωνίζειν ἐστὶ **φιλοσοφεῖν**.

3) **ὡς ἀντικείμενον** : Ἐβουλήθη λάθρα **ἀπολύσαι** αὐτήν. (§. 163).

4) **ὡς ἐπεξηγήσις** : Ἔδοξε γὰρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες **τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων** καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας. (§ 23).

5) **ὡς προσδιορισμὸς** τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Οὕτω δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὰ ἐπίθετα: **ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἱκανός, δεινός, ἄξιος, ῥάδιος, χαλεπός, ἡδύς** κ.ἄ.τ.

Οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος **κληθῆναι** Υἱὸς σου.

Ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἐτέρους **διδάξαι**.

Δεινὸς **λέγειν**.

Ῥάδια πάντα Θεῷ **τελέσαι**.

6) **ἀπολύτως**, εἰς μικρὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν κάπως τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι: ἐκὼν εἶναι (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι (= ὅσον ἀφορᾶ εἰς τοῦτον) τὸ ἐπὶ τούτῳ εἶναι (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), τὸ νῦν εἶναι (= ὅσον γιὰ τῶρα), ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκεῖν (= ὅπως νομίζω ἐγώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν (= λίγο λείπει ἢ ἔλειψε σχεδόν), ὡς εἰπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἰπεῖν (= γιὰ νὰ πῶ ἔτσι), ὡς συντόμως εἰπεῖν ἢ συνελόντι εἰπεῖν (=γιὰ νὰ μιλήσω συντόμως) κ.ἄ.τ.:

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπαρέμφατον τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὁποῖον ὅμως προσδιορίζει οὐκί μίαν λέξιν, ἀλλ' ὀλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (§ 157, 1).

7) **ἀντὶ προστακτικῆς**, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντὶ **εὐχτικῆς** (εὐχετικῆς):

Ἦ ξεῖν **ἀγγέλειν** Λακεδαιμονίους.

Κύριε, **μὴ με** δουλείας **τυχεῖν** (μὴ τύχοιμι, εἶθε νὰ μὴ μοῦ τύχη).

8) **ἐπιφωνηματικῶς**, εἰς ἀναφωνήσεις:

Ἐμὲ τάδε **παθεῖν**, φεῦ! (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!).
Σημείωσις. Βλ. καὶ § 157,1.

§ 161. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου.
(Ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις). Ἐποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι
1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον.
(Ταυτοπροσωπία):

Ἐβουλήθη λάθρα ἀπολύσαι αὐτήν. (αὐτὸς ἐβουλήθη, αὐτὸς ἀπολύσαι).

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον ἢ ἄλλο ὄνομα.
(Ἑτεροπροσωπία):

Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; (λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι, εἶναι τὸν Υἱόν).

Σημείωσις. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ **τινὰ** ὡς γενικὸν καὶ ἀόριστον ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐτῆς:

Ἀδύνατόν ἐστιν πονηρὸν **ὄντα** καλοῦς κάγαθους φίλους **κτῆσασθαι** (= κτῆσασθαί τινα ὄντα πονηρὸν = νὰ ἀποκτήσῃ τις ὧν πονηρὸς).

§ 162. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχη, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν. Ὅταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος κατὰ πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορισμὸς τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς κατὰ πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, δύναται ὁμως νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ' αἰτιατικὴν:

Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;

Ἰδόντες αὐτὸν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἔδοξαν **φάντασμα** εἶναι.

Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρὸς σε ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὔδατα.

Σημείωσις. Ἀρχήθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ' ὀνομαστικὴν πτώσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντὸς ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου. Ἡ δὲ λεγομένη **ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις**, ἦτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), προήλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ῥήματα

συντασσόμενα μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδὴ, ὅποια π.χ.

μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε, ἢ αἰτιατικὴ, **αὐτοὺς**, ἢ ὁποία κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως **ἐκέλευσε** (= τοὺς διέταξε νὰ μένουν), ἦτο δυνατόν νὰ συνδεθῆ στενότερον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον **μένειν** καὶ νὰ νομισθῆ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξε αὐτοὶ νὰ μένουν).

Ἀπὸ τοιαύτας λοιπὸν προτάσεις σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις: ἦτοι, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἐνομήσθη ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αἰτιατικὴν, ἤρχισε νὰ τίθεται αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὁποία δὲν συντάσσονται μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, ἀλλὰ μὲ γενικὴν ἢ δοτικὴν, ἢ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων:

Δέομαι **ὑμᾶς** συγγνώμην ἔχειν (πρβλ. δέομαί τινος).

Κίνδυνός ἐστι **πολλοὺς** ἀπόλλυσθαι.

Τέλος δὲ ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆται ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως:

Ἐμὲ παθεῖν ταῦτα, φεῦ!

§ 163. Ἄναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἦτοι) ὡς ἀντικείμενον δέχονται πλείστα ῥήματα.

1) **Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λεκτικὰ καὶ τὰ δοξαστικά, ὡς: λέγω, φημί, ὁμολογῶ κτλ. δοκῶ, νομίζω, οἶομαι κτλ. (ἄρνησις κανονικῶς **οὐ**, σπανιώτερον **μή**):

Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ εἶναι ἀνάστασιν.

Ὁμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσῃται. (Βλ. καὶ § 140, Σημ. δ').

2) **Τελικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον, πλὴν μέλλοντος) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφετικά, τὰ κελευστικά ἢ προτρεπτικά, τὰ κωλυτικά ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνατικά καὶ ἄλλα, τὰ ὁποία ἔχουν παρομοίαν σημασίαν ὡς ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ, ἐθέλω, βούλομαι, φοβοῦμαι δέδοικα (= ἐκ φόβου δὲν θέλω τι) κλπ., κελεύω, λέγω (= διατάσσω), προτρέπω, συμβουλεύω, πείθω (= προσπαθῶ νὰ πείσω), ἀπαγορεύω, κωλύω, δύναμαι, ἔχω (= δύνομαι), πέφυκα (= εἶμαι πλασμένος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), ἐπίσταμαι, οἶδα (= γνωρίζω ἢ εἶμαι ἱκανός), μυθάνω κτλ. (ἄρνησις **μή**):

Ἐβουλήθη λάθρα ἀπολύσαι αὐτήν.

Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι.

Πολλοὶ προφήται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκούσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὑπισχνούμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὄμνυμι, ἐλπίζω, προσδοκῶ κανονικῶς συντάσσονται μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς κάποιαν μέλλουσαν πράξιν, ἢ δὲ ἄρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου κανονικῶς εἶναι μῆ, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἐκφράζεται κυρίως κάποια ἐπιθυμία τοῦ ὑποκειμένου:

Προσδοκῶ γενήσεσθαι ἀνάστασιν νεκρῶν.

Ἦμοσαν μῆ προδώσειν ἀλλήλους (= ὅτι δὲν θὰ προδώσουν ἢ νὰ μῆ προδώσουν). (Βλ. καὶ § 115, Σημ.).

Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον

Ἀπρόσωπα ῥήματα

§ 164. 1) Ἀπρόσωπα (ἢ τριτοπρόσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς: χρή, δεῖ, μέλει, μεταμέλει, μέτεστι, παρεσκεύασται, παρεσκεύαστο κτλ.

Δεῖ χρημάτων (= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων).

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρή (δὲν πρέπει), ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι.

Μετὰ τοῦ ἀπροσώπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ προσωπικὴ, § 71,5):

Μέλει μοί τινος (= μὲ μέλει γιὰ κάτι τι).

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν ἢ ἀπὸ τὸ οὐδέτερον κάποιου ἐπιθέτου καὶ τὸ ῥήμα ἐστί, ἢ ἀπὸ κάποιο ἐπίρρημα καὶ τὸ ῥήμα ἔχει, συντάσσεται συνήθως **ἀναρθρον** ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται

α') μὲ **τελικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 158) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα χρή, δεῖ, πρέπει, προσήκει, δοκεῖ (= φαίνεται καλόν), μέλλει (= πρόκειται), εἴμαρται, εἴμαρτο, ἔστι, ἔνεστι, πάρεστι, οἶόν τέ ἐστί (= εἶναι δυνατὸν), ἔξεστι (= ἐπιτρέπεται), ἐγκωρεῖ, ἐνδέχεται, συμβαίνει κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωπα φράσεις καλῶς ἔχει, ἀναγκαίως ἔχει

κλπ. ἀνάγκη (ἐστί), ὥρα (ἐστί), καιρός (ἐστί), ἀξιόν (ἐστί), δυνατόν (ἐστί), ἀδύνατον (ἐστί), ῥαδίον (ἐστί), χαλεπὸν (ἐστί), εἰκός (ἐστί = φυσικὸν ἢ ἐπόμενον εἶναι) κλπ. (ἄρνησις **μῆ**):

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρή (δὲν πρέπει), ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι.

Ἀδύνατον ψεύσασθαι Θεόν.

Ὅρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι.

Οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἱματός ἐστι.

Ἦς ἐὰν μῆ ἔχει καὶ ὁ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες...

(§ 162).

β') μὲ **εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 153) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα λέγεται, ὁμολογεῖται, ἀγγέλλεται, ἄδεται, θρυλεῖται, νομίζεται, δοκεῖ (= φαίνεται, νομίζεται) κ.ἄ.:

Ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι (= ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἐστί).

Σημείωσις. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου προσωπικῆς σύνταξης καὶ οὕτως ἐξαιρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει, ὅ,τι σημαίνει τὸ ἀπαρέμφατον:

Πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι (= πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τὸ νὰ κτλ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο: πολλοῦ με δεῖ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι).

Ἡ προσωπικὴ σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ **δοκεῖν**, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ φαίνεσθαι ἢ νομίζεσθαι:

Ἦς ἐὰν μῆ ἔχη, καὶ ὁ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

2. Ἡ μετοχὴ

§ 165. 1) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὁμῶς δηλοῖ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ῥήμα. (πρβλ. λύων, λύουσα, λύον· λυόμενος, λυομένη, λυόμενον - λύσας, λύσασα, λύσαν· λυθείς, λυθείσα, λυθέν κλπ.).

Ἡ ῥηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τούτου, ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον **ἄν**.

2) Ἡ μετοχὴ χρησιμοποιεῖται

α') ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατηγορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιθετικὴ μετοχὴ - κατηγορηματικὴ μετοχὴ).

β') ὡς ἐπίρρηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπίρρηματικὴ μετοχὴ).

§ 166. Ἐπιθετικὴ μετοχή. 1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται συνήθως μὲ τὸ ἄρθρον, δύναται δὲ νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν εἰσαγομένην μὲ τὸ ὅς ἢ ὅστις, (διὸ λέγεται καὶ ἀναφορικὴ μετοχή):

Ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὄν.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπιθετικὴ μετοχὴ, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπίθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ:

Ὁ παιδεύων κακοὺς λήψεται ἑαυτῷ ἀτιμίαν (= πᾶς ὅστις...).

Ὁ ἀγαπῶν παιδείαν, ἀγαπᾷ αἴσθησιν, ὁ δὲ μισῶν ἐλέγχους ἄφρων. (Πρβλ. § 26).

§ 167. Κατηγορηματικὴ μετοχή. Ἡ μετοχὴ ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ:

Αἰτεῖτε καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ἦ πεπληρωμένη.
Καὶ τὴν πόλιν τὴν Ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

Α') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ῥῆμα εἶναι καὶ ῥήματα ἢ φράσεις ποὺ σημαίνουν ἰδιαίτερον τινα ὠρισμένον τρόπον τοῦ εἶναι, ὡς τυγχάνω (= τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶμαι, καὶ ἔπειτα = εἶμαι, ἀπλῶς), λανθάνω (= μένω ἀπαρατήρητος, εἶμαι κρυμμένος), φαίνομαι, φανερὸς εἶμι, δηλὸς εἶμι (= εἶμαι φανερός, εἶναι φανερόν ὅτι ἐγώ...), οἶχομαι (= ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγᾶτος), φθάνω (= ἔρχομαι πρωτύτερα, προφτάνω), διάγω, διαγίνομαι, διατελῶ (= περνῶ τὸν καιρὸν, εὐρίσκομαι διαρκῶς εἰς...). Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχὴ ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ δευτερεύον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μετάφρασιν τὸ μὲν ῥῆμα δύναται νὰ ἀποδίδεται μὲ ἐπίρρημα ἢ κάποιαν ἐπίρρηματικὴν φράσιν, ἢ δὲ μετοχὴ δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥῆμα:

Μὴ φανῆς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων.

Διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους.

Δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν καὶ μηδὲν προπετὲς πράσσειν.

2) τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: χαίρω, ἥδομαι, βαρέως ἢ χαλεπῶς φέρω, ἀγανακτῶ, ἄχθομαι (=δυσσαρεστοῦμαι), αἰσχύνομαι, μεταμέλομαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν

γλώσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ποῦ ἢ τὸ νὰ καὶ τὸ οἰκείον ῥῆμα):

Ἐχαιρεν ἀκούων ταῦτα (= ποῦ ἄκουε, νὰ ἀκούῃ).

Ἐλυποῦντο οἱ δυνατοὶ κατὰ κτήματα ἀπολωλεκότες.

Τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων (=ποῦ τὸ λέγω, νὰ τὸ λέγω).

3) τὰ ἐνάρξεως, λήξεως, ἀνοχῆς, καρτερίας καὶ καμάτου σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω (= ἀρχίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω (ἀόρ. ἀπέειπον, πρκμ. ἀπέειρηκα), κάμνω (= κουράζομαι) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλώσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ νὰ καὶ τὸ οἰκείον ῥῆμα):

Οὐ παύση διαστρέφων τὰς ὁδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας;

Οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι Ἰησοῦν τὸν Χριστόν.

4) τὰ ῥήματα εὖ ἢ καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι ἢ χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἠττάσθαι, λείπεσθαι (= ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλώσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ καὶ ἢ ποῦ ἢ νὰ ἢ μὲ τὸ νὰ ἢ εἰς τὸ νὰ κ.ἄ.τ. καὶ μὲ τὸ οἰκείον ῥῆμα):

Καλῶς ποιεῖς προνοῶν.

Κακῶς ποιεῖς τοὺς φίλους διαβάλλων.

Β') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ αἰσθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως καὶ μνήμης σημαντικὰ, ὡς: αἰσθάνομαι, ὀρῶ, περιορῶ (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), ἀκούω, πυνθάνομαι, εὐρίσκω, καταλαμβάνω (= εὐρίσκω), οἶδα, ἐπίσταμαι γιννώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μémνημαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλώσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ τὸ πῶς ἢ νὰ ἢ ποῦ νὰ καὶ τὸ οἰκείον ῥῆμα):

Καὶ τὴν πόλιν τὴν Ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

Πᾶσα ἡ κτίσις ἡλλοιοῦτο φόβῳ, θεωροῦσα σε ἐν σταυρῷ κρεμᾶμενον Χριστέ.

Μανθάνουσι περιερχόμενοι τὰς οἰκίας.

Ὅρῶμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε (= ὅτι εἶναι).
Μémνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου (= ὅτι ἄκουσα).

Μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος (= πὼς ἐσὺ ἔλεγες).

2) τὰ δείξεως, ἀγγελίας καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς δείκνυμι, δηλώ, (ἀπο)φαίνω, ἀγγέλλω, (ἐξ)ελέγχω κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ πὼς καὶ τὸ οἰκείον ῥήμα):

Ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις ψηστεύοντες. Ῥαδίως ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος (= ὅτι ψεύδεται).

	μετὰ μετοχῆς	μετ' ἀπαρεμφάτου
	= ἀρχίζω νά, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἐνεργείας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος: ἄρχομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων (=κα- ἄρχομαι... φαίνομαι αἰδοῦμαι... αἰσχύνομαι. γιγνώσκω... ἐπίσταμαι... οἶδα...	= ἀρχίζω νά, πρώτην φορὰν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι: πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν; (= νὰ σὲ διδάσκη) Ξ. = φαίνομαι πὼς, παρέχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι: ὁ γελωτοποιὸς κλαίειν ἐφαίνετο. = ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπὴν μου δὲν κάμνω τι, αἰσχύνομαι εἶπειν τάληθῆ (=νὰ εἶπω). = ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι.- ἤξεύρω νά: ὁ Ἀγησίλαος ἔγνω

§ 168. 1) Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **συνημμένη** ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ, ἄλλοτε δὲ ἔχει ὅλως ἰδιαίτερον ὑποκείμενον, ἥτοι ὄνομα ποῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **ἀπόλυτος**.

Σημεῖωσις. Τὰ ῥήματα ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἥτοι: 1) μὲ γενικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦται ἄμεσος ἀντίληψις, 2) μὲ αἰτιατικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦται ἔμμεσος ἀντίληψις καὶ 3) μὲ αἰτιατικὴν καὶ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον, ὅταν δηλοῦται ἐν ἀβέβαιον γεγονός, κάποια φήμη.

Ὅμοίως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μὲ μετοχὴν καὶ ἄλλοτε μὲ ἀπαρέμφατον καὶ ἄλλα ῥήματα, ὡς:

	= γνωρίζω, ἤξεύρω ὅτι: Περικλῆς ἔγνω τὴν εἰσβολὴν ἐσομένην. τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα. = γνωρίζω ὅτι: οἱ Ἕλληνες οὐκ ἤδεσαν Κύρον τεθνηκότα (= ὅτι εἶχε φονευθῆ).	διώκειν τοὺς προσκειμένους, ὁ Φαρνάβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν. ἐπίσταμαι θεοὺς σέβειν. =γνωρίζω νά, ἤξεύρω νά: οἶδα μάχεσθαι (= νὰ μάχωμαι).
--	---	--

μαθαίνω... μέμνημαι.. ἐπιλανθάνομαι	= μαθαίνω ὅτι, καταλαβαίνω πὼς: ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις; = ἐνθυμοῦμαι ὅτι: μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου. = λησμονῶ ὅτι, πὼς: ἐπιλελήσμεθα γέροντες ὅ τες.	= μαθαίνω νά: τοὺς προδότας μισεῖν ἔμαθον. = ἐνθυμοῦμαι ὅτι: μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου. = λησμονῶ νά: ἐπελαθόμεθα εἶπειν.
-------------------------------------	--	--

Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν γενικὴν. (Γενικὴ ἀπόλυτος):

Θεοῦ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ **μὴ διδόντος** οὐδὲν ἰσχύει πόνος.

2) Καὶ ἡ συνημμένη καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαίτερας σημασίας αὐτῆς εἶναι

α) **αίτιολογική**· (ἄρνησις **οὐ**· πρβλ. § 141). Ταύτης ἢ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ ἄτε (δὴ), οἶα (δὴ), οἶον (δὴ) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως:

Ὁ δὲ Πιλάτος βουλόμενος τῷ ὄκλω τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι...

Ἄτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον.

Ἐνταῦθα δὴ, ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν (= ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Α.).

β) **τελική**· (ἄρνησις **μή**· πρβλ. § 142 καὶ § 157,1). Ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἢ μετοχή τοῦ μέλλοντος, συνήθως μετὰ τὰ ῥήματα τὰ κινήσεως σημαντικὰ ἢ καὶ μετὰ ἄλλα ῥήματα, ἀλλὰ τότε μετὰ τὸ μόριον ὡς πρὸ αὐτῆς:

Παραστήσομαι τῷ θρόνῳ εὐθύνας ὑφέξων τῶν πολλῶν μου κακῶν.

γ) **χρονική**· (ἄρνησις **οὐ** ἢ **μή**· πρβλ. § 147). Ταύτης ἢ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην κάποιου χρονικοῦ ἐπιρρήματος, ὡς: ἄμα, αὐτίκα, εὐθύς, μεταξύ, ἔτι κ.ἄ.τ.:

Δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.

δ) **ὑποθετική**· (ἄρνησις **μή**· πρβλ. § 144 κ.έ.):

Δίκαια δράσας σύμμαχον ἔξις Θεόν (= ἐὰν δράσης).

ε) **παραχωρητική** ἢ **ἐνδοτική**· (ἄρνησις **οὐ**· πρβλ. § 146). Ταύτης ἢ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιδοτικοῦ καὶ ἢ τοῦ καίπερ, (σπανίως τοῦ καίτοι), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ πέρ, (τοῦ ὁποῖου ἀρχικὴ σημασία εἶναι πολύ):

Γνόντες τὸν Θεὸν οὐκ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν.

στ) **τροπική**· (ἄρνησις **οὐ**· πρβλ. § 148). Συνήθως κατ' ἐνεστώτα:

Ἔρχονται πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν φέροντες. (πρβλ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελῶντας, περπατῶντα ἢ περπατῶντας κ.τ.τ.).

Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικὴ ἢ μετοχὴ ἔχων, (ἔχουσα, ἔχον = μέ):

Ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν ἔχων ναυὸς ὀλίγας (= μετὰ ὀλίγα πλοῖα).

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μετὰ τὸ οἰκείον ῥήμα καὶ τὸν σύνδεσμον καί:

Ληζόμενοι ζῶσι (= ληστεύουν καὶ ζοῦν).

§ 169. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. Τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 164 κ.έ.) ἢ μετοχῆ, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν ἐνικοῦ (καὶ σπανιώτερον πληθυντικοῦ): δέον, ὄν, παρόν, ἐξόν, χρεών, δοκοῦν, δόξαν, δόξαντα, μέλον, τυχόν, προσταθὲν, δεδογμένον, προστεταγμένον, εἰρημένον, γεγραμμένον κλπ. - δυνατόν ὄν, οἶόν τε ὄν, ἀδύνατον ὄν, ῥάδιον ὄν, ἄδηλον ὄν κλπ.:

Ἦκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξόν ἀνθρώπῳ λαλήσαι.

Σύνδεσις μετοχῶν πρὸς ἀλλήλας.

§ 170. Δύο ἢ περισσώτεροι μετοχαὶ ὁμοίωτοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν

1) συνδέονται μεταξύ των διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων, ὅταν εἶναι ὁμοειδεῖς, ἤτοι ὅταν προσδιορίζουν καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ ῥήμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως:

οὔτοι **προσελθόντες καὶ καλέσαντες** τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν Ξ. Κλέαρχος ἦδει καὶ **ἀπειρηκός** τοὺς στρατιώτας **καὶ** ἀσίτους **ὄντας** Ξ.

2) ἐκφέρονται ἀσυνδέτως

α) ὅταν εἶναι ἑτεροειδεῖς, ἤτοι ὅταν προσδιορίζουν κατὰ διάφορον τρόπον τὸ ῥήμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως:

προϊόντες λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον **πεπτωκότες** Πλ. (Ἡ πρώτη μετοχὴ χρονικὴ, ἢ δευτέρα κατηγορηματικὴ).

β) ὅταν ἢ μία προσδιορίζῃ τὴν ἄλλην:

Κῦρος **ὑπολαβὼν** τοὺς φεύγοντας **συλλέξας** στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον Ξ. (=ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συνέλεξε στράτευμα, καὶ συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει).

Ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην δυνατόν νὰ ἀποτελῇ μετὰ τοῦ ῥήματος μίαν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ἢ ἑτέρα:

Ἡ πόλις **ἀγωνιζομένη** περὶ πρωτείων **κινδυνεύουσα διατετέλεκεν** Δημ. (Πρβλ. ἢ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων **ἀεὶ ἐκινδύνευεν**).

γ) κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, χάριν ἐμφάσεως:

τὰ δέκα τάλαντα **ὀρώντων, φρονούντων, βλεπόντων** ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι Αἰσχίν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ, ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ:

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΗΣ ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ,
<http://www.oedb.gr:8080/oedvLibrary/user/presentDoc.jsp?docId=195&docType=1&fileName=book195.xml>,
<http://www.agiazoni.gr/agiaografi.php?cat=palaia&id=genesis>,
http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/composition/contents.html,
<http://concordance.biblos.com/>,
http://www.oedb.gr:8080/oedvLibrary/user/presentDoc.jsp?docId=176&docType=1&fileName=book176.xml#176_1_1,
<http://omilias.blogspot.com/2009/03/blog-post.html>,
<http://sites.google.com/site/kainidiathikineoellinka/home>, <http://diakonosq.wordpress.com/>,
<http://analogion.gr/glt/>.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α΄. Πρότασις καὶ εἶδη αὐτῆς. Σελ. 3

Β΄. Συστατικά μέρη τῆς προτάσεως. Σελ. 3

Γ΄. Συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως. Σελ. 5

Δ΄. Ἐλλιπῆς πρότασις. Σελ. 6

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄ ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΙΣ Σελ. 7

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄ Αἱ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ Σελ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄ ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ Σελ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄ ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ Σελ. 15

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄ ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ Σελ. 26

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄ ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ Σελ. 28

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ
(ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄ ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ
ΑΥΤΗΣ Σελ. 30

Α΄ Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν Σελ. 30

Β΄ Σύνδεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν Σελ. 30

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ Σελ. 40

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ
Σελ. 42

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ, ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ Σελ. 48